

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838.

(Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.)

1.

V svoji objavi „literarne zapuščine doktorja Franceta Prešerna poroča dr. Jan. Bleiweis“ na str. 172. Letopisa Slov. Matice l. 1875. o dveh *pismih*, ki da sta zašli v ostalino poetovo pač najbrže le zato, ker je bil Prešeren l. 1838. s Korytkom „v posebno prijateljski zvezi“: in sicer pismo Gajevo Korytku z dné 4., ter pismo Korytkovo Blazniku z dné 15. decembra 1838. Objavil nam je dr. Bleiweis tam na str. 173./174. le prvo; o Korytkovem „pismu“ pa nam je izporočil istotam le datum ter povedal prav nakratko, ker češ da ni objave vredno, njegovo vsebino; in sicer takó-le dobesedno: „Drugo pa je pismo Fm. Korytka 15. decembra 1838., ki ga, očitno iznevoljen po pismu Gajevem, je pisal Jožefu Blazniku, naj bi *on* zalogo in tisek omenjene zbirke prevzel. Poslednje to pismo nima za javnost posebne važnosti, ker razpravlja le *pogoje*, pod katerimi mu tisek 5 zvezkov narodnih slovenskih pesem prepustiti hoče.“

Primerilo pa se je, da je ravno to „pismo“ Korytkovo izginilo iz Prešernove zapuščine, ter da nismo vsled tega o njem in njegovi vsebini vedeli poslej ni trohice več kot edinole to, kar nam je takó-le mimogrede bil povedal tu l. 1875. dr. Bleiweis. In sklepali smo iz Bleiweisovih besedí, da je že Korytko nameraval natisniti *pet* zvezkov narodnih naših pesmi¹, kakor je poslej res pet snopičev izdal Blaznik od l. 1839. pa do l. 1844. In ugotovil je že l. 1909. biograf Korytkov², da vsled izgube Korytkovega pisma sedaj ne vemo, niti pod kakšnimi pogoji je Korytko Blazniku ponudil rokopis v tisek. Znanstveno raziskovanje kesnejših let je pokazalo torej, da je bilo to Korytkovo „pismo“ z dné 15. XII. 1838. bolj važno kot je svoje dni povsem subjektivno o njem sodil dr. Bleiweis.

¹ Dr. Kidrič, Paberki o Korytku: Ljubljanski Zvon 1910., str. 749; odtisek str. 47.

² Dr. Iv. Prijatelj, Izvestja muzejskega društva za Kranjsko XIX., str. 79.

Pa se mi je tu primerilo lani, da mi je povsem nepričakovano prišla izpod kupa papirjev v roke stara, napol preperela listina, ki se njen dan, njena vsebina in roka povsem ujemajo z gorenjim Bleiweisovim poročilom o Korytkovem „pismu“ z dné 15. decembra 1838., — listina namreč z naslednjim besedilom:

Dem Herrn Joseph Blasnik

zu

Laybach!

Gemaefls der Besprechung überlasse ich Ihnen das mit hohem Iprimatur³ versehene aus 5 Heften bestehende Manuscript der Volkslieder aus Krain, wie auch das zum 1 Band noch angehörige, aber uncensurirte Sechfte Heft sammt der Vorrede um 100 flCM die sie mir ratenweise jetzt 60 flCM und dann, wie folgt, den Rest auszahlen sollen: zwar⁴ unter folgenden Conditionen:

1) Da diese Volkslieder unter meinem Nahmen herauskommen ich sie gesammelt habe, und nun herauszugeben gesonnen bin, so kann ich Ihnen nur (wie ich auch abtrette) *den Verlag* nicht aber das Herausgeben d. i. das Redigiren und ordnen abtreten. — daher 2) das Manuscript nur unter meinen Augen gedruckt werde, nichts kann darin ohne mein Wisen und Beytimmung geandert oder herausgelassen, abgekürzt oder zugefückelt werden — die ordnung und die Anzahl gehöre blos zu mir, oder zu dem den ich statt meiner bestimmen sollte. 3) Die Vorrede soll nicht eher gedruckt werden bis ich mich entschliesse sie Kraynerisch oder Deutsch zu geben — was ich binnen 5—6 Wochen verspreche — ausgelassen darf sie nicht werden — 4) Denjenigen die schon im Monath August l. J. auf diese Volkslieder praenumerirt sind, soll, falls der früher angezeigte Preif bleiben sollte, um den Praenumerationspreif abgeliefert werden — wird aber der Preif erniedrigt, Jhnen auch ein $\frac{1}{4}$ tel von Preif erniedrige[n]t werden — 5) für mein Eigenthum se|c|hzehn 16 Exemplare (einige davon auf velin Papier), gratis, abdrucken || die ich nicht zu verkaufen und nicht hier zu Ihrem Nachtheil zu verschenke⁵ verspreche — 6) der Rest von 40 fl M Müntze bezahlen, oder wenn ich es verlangen sollte durch Exemplar⁶ mit Nachlaß von 25 Pro-

³ Pisna napaka, nam.: Imprimatur.

⁴ Pač kot pisna hiba je izpuščen tu: *u. zwar.*

⁵ Pisna napaka, nam.: verschenken.

⁶ Pač pisna hiba, nam.: Exemplare.

cent die Zahlung löschen [7] — Wenn Sie unter diesen Bedingungen das Manuscript an siech⁷ als Eigenthum bringen wollen, so erkläre ich Sie hiemit als vollkommenen Besitzer des Mskpts — Sie werden Auflagen so viele als sie nur werden für zweckmaeßig halten, machen können, doch auch in späeteren Auflagen wenn eine Veraenderung des Textes nothwendig waere, früher darüber sich mit mir zu verftaendigen u meine Einwilligung dazu brauchen verpflichten.

Ich aber meiner seits verpřeche Ihnen noch binnen 4 bis 5 Wochen ein Manufpt bestehend, beyläufig aus sechs Bögen zum Zweiten Bande gratis zugeben, denn sie nur nach meinem Wunsch der Anordnung zu druken sich verpflichten werden — und mir 25 fünf u zwanzig Exenpl. gratis abliefern werden —

Sind Sie damit ein verftanden, so bitte nur Ihre Erklarung auf diesem Brief zu zu schreiben u über die überschikten Man(u)ipte⁸ ein seinc⁹ damit u darin zu geben —

Ich verbleube mit Hochachtg

Emil Korytko

Den 15 Dezenb. 838

Laybach

Pravzaprav ne „pismo“ torej, ampak — prava pogodba! Pogodba z jasnimi pogoji, ki naj bi jo, datirano že in podpisano, le še sopodpisal ter s tem obvezno sprejel tudi Blaznik!

2.

Bleiweis nam poroča jasno, da je bila podobna listina Korytkova torej še l. 1875. v literarni zapuščini Prešernovi. Kakó naj bi bila prišla in kdaj pa odtam v roke — Josipu Cimpermanu, v čigar literarni ostalini je poslej ležala nedostopna do decembra 1918., ter neznana do dné sv. Petra 1919.!

Od vsega kraja nam je ob tem vprašanju trden kronološki mejnik smrti dan Cimpermanov: dan 5. maja 1893.; **po** tem dnevu nam ni iskati odgovora. Toda, literarna zapuščina Prešernova je od 8. februarja 1849. do 5. maja 1893., od smrti Prešernove pa do Cimpermanove smrti, — romala iz roke v roko, prehodila svojo dolgo pot iz posesti v posest, vsled česar iskani naš odgovor ni kar lahka igrača. Zató treba tu stvári nekoliko resneje do jedra!

⁷ Pač pisna hiba.

⁸ Pač pisna hiba, da je Korytko zapisal le prvo polovico črke u, nam.: ManuI(cri)pte.

⁹ Pač pisna napaka, nam.: seing. (franc. = podpis).

Bleiweis, oče naroda, *politik* torej, je bil tudi pri tej priliki *prvi*, — seveda prvi za Dagarinom. In znal si je mož to slučajnost izkoristiti, ter jo je do skrajnosti dosledno in prav občutno izkoriščal, pravi politik, da obveljavi tudi s to povsem literarno zadevico v prvi vrsti in pravzaprav edinole *sebe*; da dvigne ž njo *svojo* veljavo v narodu; da si opnè tudi tu svojo glavo, *svoje* ime z gloriolo osebne imenitnosti!¹⁰ Od daleč le, takó nekako kakor iz gorečega grma, iz nekake sveto skrivnostne vzvišenosti in oddaljenosti je govoril Bleiweis, ko da ga je samega strah, da bi si kaj ne razklenil tiste tajnostno veličastne gloriole, kadar je govoril o literarni zapuščini Prešernovi vse do leta 1875. — svoji napeto pričakujoči in ugibajoči dobi! Odtod tista izredna nezaslišanost dogodka takratnim sodobnikom, ko je Ernestina izvila Bleiweisu ta njegov politični monopol iz rok — kot svojo lastnino. *Politični* monopol, pravim; ker bila je prava Bleiweisova posebnost, da je postalo vse v njegovih rokah — tendenciozen „politicum“.

Izpregovoril pa je o tej skrivnostni imovini svoji, ki jo je kazal narodu prav do skrajnega le v stisnjeni pesti, Bleiweis svoji dobi osemkrat.

1.) V „Novicah“, „v sredo 7. sušca (marcija) 1849.“, kjer je na uvodnem mestu 10. lista (str. 39) objavil prvič naslednji epigram Prešernov, ki mu je nadél naslov kar iz svojega:

Ljubljančanam!

Fárnih cerkvá pèt íma Gospód Bóg v náši Ljubljáni,
Tóliko túdi kasárn íma peklénska pošást.
Vábíta Peter, Miklávž nas z Jákobam k Bógu Ljubljance,
Vábi nas Jánez Kerstník, vábi Marija v nebó.
Híše: kazíno, redút, koloseum z njími teáter,
Íma strelíše hudíč, svóje si cípce lovít.

Dr. Prešerin.*

In dodal je epigramu nastopno pripombo pod črto:

* Pričijočo pesmico v duhu „nebeške procesije“ (dystichon po tevtonski méri) smo našli v zapuščini rajnciga dohtarja Prešerna. Razun 13 razdelkov poslovenjene Parizine, nekaj nemških pesem in nekterih pisem svojih prijatlov ni slavni pesnik nobenih družih pisanj zapustil.

Vredništvo.

¹⁰ Zanesel je s tem k nam in vzgojil med nami, v naši javnosti, Bleiweis tisto kletó skrivanje in pritajevanje literarnih dokumentov in zapuščin, ki se ga je vsled Bleiweisovega vzglednega počenjanja potem navzela Levstikova doba, da so tiščali „zaklade“ doma v zaklenjeni skrinjici ter s tem neizmerno škodili *pravočasnemu* stvarnemu spoznanju domače literarne imovine ter znanstveni

To je torej prvi glas! Dne 8. februarja 1849. je Prešeren v Kranju izdahlil, v soboto 17. februarja je bila tam za njim osmina s prvim posvetom o spomeniku nagrobniku, — dne 7. marca, še ne mesec dni po smrtnem dnevu poetovem pa je Bleiweis že imel v Ljubljani Prešernovo literarno zapuščino v svojih rokah ter dal iz nje že prvo objavo „Ljubljančanom“ v svojih „Novicah“.

2.) V isti številki „Novic“ pa je Bleiweis, isto sredo 7. marca 1849., prav na koncu lista (str. 42) še razglasil svoj pravi politični „punctum saliens“:

Naznanilo slovenskiga društva.

Po družtvinih postavah je slovensko društvo sklenilo, prihodnjič vsako nedeljo zvečer ob sedmih v svoji bravnici (v Virantovi hiši na št. Jakobskim tergu) besedo napraviti, h kateri so vsi ujdje slovenskiga društva s svojo rodovino povabljeni.

Oznani se še, de se bo med družimi rečmi pri prvi besedi prihodnjo nedeljo *pésniška zapuščina* Drja Prešerna brala, ktera še ni nikjer natisnjena.

Odbor slovenskiga društva v Ljubljani 2. sušca 1849.

O prvi veselici tistega „društva“, ki je bilo prva etapa njegove politične poti, — je torej Bleiweis prvič politično izrabil Prešernovo zapuščino zase in za svojo politično kariéro, v nedeljo 10. marca 1849., natančno mesec dni po pogrebu poetovem.

Žal, da ni poročila o tem Bleiweisovem „branju“ pravzaprav nobenega; „Novice“, takratni naš glavni list, imajo v svoji neposredno naslednji številki 11., v sredo 14. III., na strani 46 vsega vkup le en sam, le nastopni stavek: „Beseda slovenskiga društva v nedeljo je bila práv prijazna; veliko lepiga smo slišati péti in govoriti. Gotovo bo vsako nedeljo kaj noviga na versto prišlo.“¹¹ To je vse, kar vemo.

Le na koncu tiste 11. številke so (14. III. 1849.) prinesle „Novice“ pa še nekaj, kar nam je tu važno: prvo objavo Prešernove „Zastavice“, žal da brez vira, — toda pač najbrže kot odmev in spomin zadnje nedeljske „besede“. Ali nam v zvezi z Bleiweisovim „branjem“ in z gorenjim poročilom o tem „branju“ ni zeló pri roki, da sodimo: odkoder epigram „Ljubljančanam!“ — odtod tudi ta „Zastavica“; iz ostaline Prešernove, ki jo je bil Bleiweis teden dni prej, 7. III. 1849.,

ugolovitvi domačega kulturnega razvoja našega, — poleg tega pa povzročili mnogo neplodnega iskanja, ugibanja in domnevanja, ter s tem neizmerno izgubljanje nele časa, ampak tudi duševne energije!

¹¹ „Novičar iz Ljubljane.“

prvič omenil v javnosti. Naslednji 12. list „Novic“ je na strani 50. prinesel še rešitev objavljene zastavice: „Kasino — asino — sino — ino — no — o“, in molk je nató v javnosti zagrnil Prešernovo zapuščino za dobri dve leti.

3.) V svojem „Koledarčku Slovenskem za leto 1852.“ si je na čelu pesniškega dela dovolil Bleiweis (l. 1851.) novo politično dejanje ob Prešernovi zapuščini. Pod naslovom „Perva pesem Koseskiga“ je dal natisniti znani „prvi sonet v slovenskem jeziku“, Koseskega sonet „Potažba“ iz l. 1818., — a ne takega, kakršen je bil res izšel l. 1818., ampak korenito vsega *predelanega*; vštric njega pa je (na str. 25/26) postavil na drugo mesto, pod naslovom „Poslednja pesem Prešernova“, znano *prvo* objavo zadnjih *pet* poglavij Prešernovega prevoda Byronove „Parisine“, a brez označbe, da so to le poglavja 9.—13., torej tisti kos Prešernovega prevoda, ki je bil res le delo prve roke, prvi zapis, ki ga Prešeren kasneje ni več vzel v roké tér nič več ne opilil, kakor je bil prva poglavja! Tam torej — Koseski, tu za njim Prešeren: tam češ da „prvo“ (dijaško) delo Koseskega, kar pravzaprav ni več bilo res; tu pa češ da „poslednje“ delo že dozorelega mojstra Prešerna, kar tudi ni bilo res, ker je prevod nekako iz l. 1833.! In zdaj primerjaj slovenska javnost delo ob delu ter strmi, koliko doseza mlad Koseski starega mojstra Prešerna! Pod ta politično prikrojeni literarni falsifikat je Bleiweis dodal še ob sonetu Koseskega dolgo opombo, ki je vanjo pritaknil „ad maiorem domini gloriam“ še pohvale Čopove, Vodnikove in Prešernove; a ob objavi „Parisine“ pa v naslovu, da jo je „po angleškim Byrona do 14. oddelka poslovenil doktor Fr. Prešerin“, ter da je ta objava vzeta „Iz njegove še nikjer natisnjene zapuščine“. In tu je dr. Bleiweis z zvezdico prilepil še naslednjo kratko opombico pod črto:

* V zapuščini slavniga rajniga pesnika smo našli prevod *Parizine* do 14. oddelka, iz katerih poslednje in še nikdar natisnjene, „koledarčku“ uverstimo. Nadjamo se, da bojo častiti bravci in bravke *poslednjo* pesem našiga prezgodaj umerliga pesnika z veliko radostjo sprejeli.

Izdatelj.¹²

In spet se je skrivnostna skrinjica Slovenčkom zaprla, — a zdaj kar za celih deset let!

¹² Bleiweis pravi torej tu dvakrat: „do 14. oddelka“. Ohranjeni rokopis Prešernovega prevoda pa seza le do vštete 11. vrstice 13. poglavja, ki jih šteje v izvirniku 95; manjka torej v ohranjenem nam rokopisu Prešernovem „do 14. oddelka“ še dovršen kos: še 84 verzov.

4.) Šele l. 1861. je Bleiweis namreč ob povsem slučajni priliki podal našemu slovstvu zopet nov drobn podatek o Prešernovi zapuščini. Dne 5. junija 1861. je priobčil v „Novicah“ (na str. 187.) vprašanje Antona Kosa, na koncu njegovega dopisa „Iz Hervaške 30. maja“, — o Prešernovi noveli „Mnih“. „V prijateljskem pismu“, — piše Kos-Cestnikov, — „kterega je pisal ranjki Stanko Vraz iz Gradca 14. februarja 1837. v Podčetrtjek gosp. dr. Kočevarju, se nahaja to-le: ‚Moj pobratim pevec Prešern Te lepo pozdravlja. On zdaj piše novelo *Mniha*.‘ Ali bi se ne moglo zvedeti, kam je prešla omenjena novela?“ In Bleiweis — je dodal vprašanju pod črto ta čudno odpeti odgovor:

* Ko je naš Prešern v Kranji umerl, je spise njegove spravil tadanji, sedaj že tudi davnej mertvi tehant kranjski, gospod Dagarin.¹³ Na prošnjo našo, naj nam izroči zapuščino slavnega pesnika, nam je dal pešico listkov, med katerimi pa ni bilo nič družega, kar že ni bilo pred natisnjeno, kakor tisti odlomek „Parizine“, ki smo ga že davnej natisniti dali,¹⁴ in pa poskušnje prevoda Anastazi Grünove kratke pesmice „Die Venetianer Trias“.¹⁵ Ali je bilo to *vse*, kar je Prešern zapustil, ne vemo. Dobili saj mi nismo nič družega.

Vred.

„Die Venetianer Trias“ (= Tri shelje) je priznal tu Bleiweis prvič, češ, da so v zapuščini Prešernovi — poleg „Parisine“. Opustil pa je epigram „Ljubljancanam“, ter nič ne omenil „Zastavice“. Vstvaril si je bil, kakor je videti, Bleiweis že gotovo formulo o Prešernovi zapuščini za literarno javnost, ter omenjal le nekako slučajno kakega rokopisa, češ, da še ni natisnjen, kakor mu je njegovo ime prišlo na misel med pisanjem. Kar je pa posebej novo v tej opombi Bleiweisovi iz l. 1861., je priznanje: da je prejel zapuščino Prešernovo od tehanta Dagarina, in sicer šele, ko ga je sam Bleiweis zanj poprosil. Značilno pa je, da izreka tu Bleiweis l. 1861. po smrti Dagarinovi — nekako dvojbo, „ali je bilo to *vse*, kar je Prešern za-

¹³ † 22. IV. 1850. v Kranju. Primerjaj: „Slovenski Narod“ 1880., 26. VI., št. 144. (dopis iz Kranja o † trziškem „dohtarju“ Tomažu Pircu).

¹⁴ Bleiweis ne more tu (l. 1861.) meniti še svoje knjige „Zlati klasi“, ki jo je dal v svet šele leta 1863., koj po novem letu; ampak sklicevati se more tu edinole na „Koledarček za leto 1852.“ Toda v njem ni natisnil Bleiweis še *vseh* 13 odstavkov „Parizine“, ampak le 9.—13.! V zapuščini Prešernovi je bilo torej „Parizine“ de facto več kot je Bleiweis tu priznava. Netočnost potentakem v podatkih.

¹⁵ Nam je ta rokopis izginil. Iz Bleiweisovega podatka bi tu bilo sklepati, da ni bil ta rokopis čist prepis prevoda, ampak da je imel „poskušnje“, t. j. — variante.

pustil“. In priznava jasno: „Ne vemo.“ Iz tega sledí: da ni o *tem* Dagarin dal Bleiweisu nobene izjave, nobenega zatrdíla! —

Iz istega l.1861. nam je pa še dr. Josip Vošnjak ohranil droben podatek, značilno anekdotico, kakó se je Bleiweis ponašal s Prešernovim rokopisom „Zdravíce“ iz njegove zapuščine. Dr. Vošnjak opisuje, kako ga je l.1861. osebno seznanil z Bleiweisom njegov sin Karl Bleiweis na domu v pisarni njegovi. „Nekako plašno sem vstopil v njegovo pisarniško in uredniško sobo v zadnjem delu [dr. Bleiweisove] hiše [„pred Škofíjo“ v II.nadstropju] z oknom na strehe sosednjih poslopij. Dr. Bleiweis je sedel pri pisalni mizi, obloženi s knjigami in rokopisi. Vzdigne se in pred menoj stoji mož srednje velikosti, raven kot vojak z malo nazaj pripognjeno glavo, kakor jo nosijo ljudje, ki so si v svesti svoje veljave.“ In pri tem prvem srečanju z Bleiweisom, pripoveduje Vošnjak, da se je „zasukal govor na Prešernov grob v Kranju¹⁶ in na Prešerna samega. „Ali ste že videli njegov rokopis?“ me vpraša. Povem, da mi je trgovec Kilar v Kranju dal neko knjižico, v kateri so bile zapisane različne pesmi, Vodnikove in druge. To knjigo pa je njemu bil izročil v spomin sam Prešeren. „Pokažite mi jo o priliki.“ To sem storil in Bleiweis je menil, da je pisava res Prešernova.¹⁷ ...„Glejte, to je Prešernov rokopis!“ in Bleiweis je iz enega predalov¹⁸ vzel list, original Prešernove „Zdravíce“. Videlo se je na tem listu, kako je pesnik popravljajl tekst. Nekatera vrsta je po dvakrat bila prečrtana in nad vrsto drug tekst spisan in tako je bilo v vsaki kitici. Iz tega se vidi, da je Prešeren prav pedantsko in vestno pilil svoje proizvode, preden jih je izročil javnosti. List se morda še nahaja v Bleiweisovi zapuščini in bi bil vreden, da se litografsko natisne.

To dr. Vošnjak kot spomin svoj iz l.1861. Rokopis Prešernov, ki ga tu opisuje dr. Vošnjak, je danes v „Prešernovi zapuščini“ pod signaturo 4a.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁶ Dr. Vošnjak je bil tiste dni od 15. marca pa do 31. oktobra 1861. sekundarij v Ljubljani. (Spomini I., str. 83. in 106.) Bil pa je prej od leta 1859. do 1861. zdravnik v Kranju. (Gl.: Spomini I., 67.)

¹⁷ Pa ni. Prim.: Dr. Jos. Vošnjak, Spomini I., 67. (L. Pintar, Ljubljanski Zvon 1901., 492.)

¹⁸ Pač — kar iz svoje pisalne mize torej, kjer je Prešernove rokopise potemtakem imel stalno pri roki.

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838. (Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.)

(Dalje.)

5.) Vsi štirje dozdej navedeni podatki Bleiweisovi o Prešernovi literarni zapuščini so iz dni pred proslavo dvajsetletnice „Novic“: še iz dni **pred** tistim slavljem Bleiweisovega imena dné 5. julija 1863.

In iz teh dni je tudi še drobtinica, ki jo je naklonil Bleiweis takratni javnosti v svojih „Zlatih klasih“ tam okoli 27. januarja leta 1863. samega iz hranjene literarne zapuščine Prešernove. Obležalo je bilo namreč pri Blazniku v Ljubljani še nekaj neprodanih izvodov Bleiweisovega „Koledarčka“ 1852.—1856., ki so vsled svoje „pratike“ z leti zastareli; pa je dal zdaj, leta 1863., Bleiweis neprodanim izvodom zadnjih *štirih* letnikov imenovane knjige (II.—V.), ki so imeli vsi enak format, iztrgati sprednji, zastareli koledarski del ter ostanke zvezati v novo knjigo, z novim, skupnim, nepreskromnim naslovom „Zlati klasi“, brez običajne letnice na naslovnem listu. In tej knjigi je pri-dejal na koncu pa še *nove* pol pole: prvi natis vsega Prešernovega prevoda „Parisine“ 1.—13., in sicer tudi tu vštric za Koseskega sonetom „Potažba“, oboje z istimi doslovno ponatisnjenimi opombami pod črto, vse celó z *enakimi* črkami kakor leta 1851. v tistem I. letniku „Koledarčka“, ki si ni iz njega zaradi njegovega drugačnega, večjega formata mogel nobene prvotne pole prevzeti in privezati v novo svojo knjigo. Dal je torej Bleiweis šele tu slovenskemu slovstvu res **vso** „Parisino“ Prešernovo, in sicer tudi tu kot „poslednjo pesem“ njegovo „iz še nikjer natisnjene zapuščine“, zvest tudi tu svojemu Koseskemu. Ne torej leta 1851., ampak šele leta 1863.! Bila so poglavja 1.—8. „Parisine“ Prešernove tu nova objava iz tajinstvene skrinjice: nova drobtinica, kar takó-le mimogredé in nekako pritajeno vržena v slovstvo, ter prav zató v takratni sodobnosti sami skorajda neopažena in celó Levstiku samemu tri leta kesneje (1866.) docela pozabljena, da smo vsled tega prav do najnovejših let povsem prezrli ta Bleiweisov *prvi natisek vse Prešernove „Parisine“*.¹

¹ Prim.: Levstikov „Naprej“ 1863., str. 31., št. 8. z dné 27. januarja: „Te dni je na svetlo dal g. dr. Bleiweis ‚zlate klase‘ iz slovenskih koledarčkov. Res je

6.) Za slavljem dvajsetletnice „Novic“, ki je Bleiweisa kronalo za očeta naroda, pa spet tri leta grobne tihote o Prešernovi zapuščini, dokler ni Bleiweisu spet po sili ust odprlo nepričakovano, izven literarne diktature Bleiweisove vspelo podjetje — Levstikovo. Leta so tekla, razvoj je začel ostarelemu Bleiweisu stopati na prste. V slovstvu je Bleiweisov literarni „politicum“ Koseski onemogel; razvoj literature ga je odklanjal in glasneje in glasneje klical — Prešerna. A ne Glasnik Janežičev, ne Bleiweisova Matica Slovenska se nista odzvala. In ko je 11. maja leta 1865. prvi občni zbor Matice odgodil Prešernov glasno zahtevani življenjepis,¹ je leta 1866., ko so dozoreli dnevi, dozorelo izven območja Bleiweisovega pri Nemcu Wagnerju „Klasje z domačega polja“: novo izdanje Prešernovega dela s Stritarjevim programnim uvodom, ki je takratni naš literarni svet kar odrešil dolgotetne more, ki je ž njo tlačil slovstvo naše — ljubljanski Bleiweis.

O sv. Juriju leta 1866.² je izšel iz Blaznikove tiskarne prvi snopič nove knjige: prvi oddelek Prešernovih pesmi v „redakciji“ Levstikovi, in pa Stritarjev uvod. In v tem uvodu je zapisal Stritar (na str. 11.) o Prešernu in zapuščini njegovi:

Literarne zapuščine ni bilo najti po njem. Kar se sploh govori o njej, človek težko verjame, ker je prežalostno. Pravijo, da je na dvorišči zgoréla. Trdi se, da je bila vmes vsa Byronova Parisina prestavljena, ena novéla in ena drama; koliko liričnih pesmi, ne vé nihče povedati.

To je bilo javno vprašanje, ostro vprašanje v mehki obliki — Bleiweisu o tisti skrivnostni skrinjici njegovi. Odgovoru se ni bilo lahko izogniti! Pa je res izpregovoril, in sicer takoj in nemudoma, sam, dasi brez podpisa, — o Dagarinovem daru svojem, v „Novicah“ svojih že 2. maja 1866., oprijemši se „dvorišča“:

Da bi bilo kaj literarne zapuščine Prešernove „na dvorišču“ zgorélo, tudi mi z gosp. življenjepisem vred ne verjamemo; rajnki Dagarin, bivši takrat

v tej knjigi vse, kar so koledarčki najboljšega imeli v sebi.“ In: „Slovan“ 1916., 328/330; ter odtisek, str. 140. — Opozoriti je tu, da je še prej ko Bleiweis v „Koledarčku“ l. 1851. objavil *Malavašič, nekak tajnik Bleiweisov*, v svojem „Pravem Slovencu“ dné 17. septembra 1849. odlomek Prešernovega prevoda „Parisine“, in sicer prve tri odstavke njene, — z opombo: „Iz že vlani obljubljeniga ‚Slovenskiga Kolednika‘, ki se ravno za natis pripravlja, za poskušnjo“. Dokaz nam je to, da je torej tudi Malavašič imel v rokah Prešernovo zapuščino, že takoj leta 1849., in sicer pri Bleiweisu. V rokopisih Prešernove zapuščine je Malavašič zapustil nele pri „Parisini“, ampak tudi drugod sledove svojega rdečega pisala: neke opombe in pa poizkus nekake, pozneje ponekod žal izradirane signacije po-edinih kosov zbornika.

¹ Letopis Mat. Slov. 1867., str. 12.: predlog drja. Dolenca.

² „Triglav“ je prvi prinesel oglas: dné 27. aprila 1866., na str. 136.

dekan v Kranji, ki je nektera pisma, odlomek v „Koledarčku“ natisnjene „Parisine“, en epigram in prevod A. Grün-ove || pesmice „Venetianer Trias“ po smrti Prešernovi izročil vredniku „Novic“, [Dagarin],¹ ki je njega v boleznih večkrat obiskoval in mu v potrebi na pomoč bil, nikakor ni bil mož za tak Auto da Fè. In kdo drug bi bil to storil? in na *dvorišču v Kranji!* polnem nevarnosti ognja. Naj *ga* imenuje, kdor *ga vé*, in *pové*, *kje se je* na grmado djala zapuščina, da bode konec besedi: saj ni to še tako dolgo. Kdor bi bil to storil, pokončal bi bil gotovo tudi „Benečansko“, pa je ni. Zato se nam le tendencijozna pravlica to zdí, in temveč, ker se dobro vé, da Prešerin svojih del ni skrival in tudi taka je rad dajal iz roke v roko, ki je ni hotel natisu izročiti; znano je pa tudi, da zadnja leta se pevec ni dosti več vsedal na Pegaza.²

Rekel je bil še l. 1861. Bleiweiss: „Ne vemo.“ In glej, l. 1866. je zdaj pozitivno ugovarjal — novi struji!

Dogodilo pa se je bilo medtem l. 1866., da si je Levstik pridobil že pred dnevom tega Bleiweisovega ugovora, že nekako meseca aprila, po posredovanju ter v prepisih ljubljanskega, takrat vsepovsod ter tudi pri Bleiweisovih „Novicah“ uslužbenega „žurnalista“ Albina Arkota naravnost iz Bleiweisovega predala za svojo, pri Wagnerju založeno, pri Blazniku tiskano novo izdajo Prešernovih „Pesmi“ tri številke Prešernove literarne zapuščine: 1. „Pešem od sidanja zerkve na Shmar-ni gori“, ki ni o njej dotlej bilo v našem literarnem svetu nikjer ni besedice ter ni sledu, da je v ostalini Prešernovi; Bleiweis je dotlej še ni bil nikjer omenil, in bogvé če ne namenoma, — ako je sploh vedel, da je slovstvu nova ter še nikjer ne v tisku objavljena. 2. „Tri shelje“, prevod Grünove „Venetianer Trias“, ki ga je bil Bleiweis priznal že l. 1861. v svojem odgovoru Antonu Kosu in pa v zgoraj navedenem zagovoru tehanta Dagarina v kritiki 1. snopiča „Klasja“; 3. odstavke 1.—11. prevoda „Parisine“, ki jo je bil Bleiweis objavil vso l. 1863.³ Posegel je bil torej tu Levstik takó-le od strani v skrinjico očetovo ter kršil deloma očetov monopol na korist svoji izdaji Prešernovega dela

¹ Takó razumevam to nekoliko nerodno stilizirano mesto.

² „Novice“ 1866., str. 145/146.

³ Bila so to ona poglavja, ki jih obseza ravno ves prvi kos Prešernovega rokopisa „Parisine“ v zapuščini, dandanes tam pod signaturo 6; Arko je bil torej drugi del rokopisa Prešernovega, dandanes signiran v zbirki s številko 7, *prezrl*, kakor tudi Prešernovo dotlej še nepoznano pesmico „Vso srečo ti želim“. Ob Levstikovi smrti se je ves ta prvi del „Parisine“, številka 6 zapuščine, zamešal drugam ter zašel v Gorico, kjer sem ga poleti leta 1903. našel pri † Emilu Gutmannu, ki ga je potem leta 1904. vrnil licejski knjižnici, da je takó dandanes spet prispel v Prešernovo zapuščino. Drugi del Prešernovega rokopisa „Parisine“ obseza le odstavka 12. in 13. (Prim. tu: Klasje z domačega polja. V Ljubljani 1866. Str. 224, 236, 242. In: „Slovan“ 1915., str. 345—352.)

in v prid slovenskemu slovstvu. Čudno, da Bleiweis o tem dejstvu ni zapisal ni besedice, ko je meseca avgusta 1866. prinesel 3. snopič „Klasja“ prevod „Tri shelje“ in pa „Pefem od sidanja“.

7.) Od l. 1866. nadalje je mlajši doraščajoči rod imel Prešerna za bojno devizo zoper „staro strujo“ ter je dosegel, da se je celó Bleiweisova Čitalnica v Ljubljani, ki je slavila leto za letom le Vodnika, morala ukloniti ter končno vendarle odpreti svoja vrata v nedeljo dné 1. decembra 1872. — tudi prvi „besedi“ v proslavo Prešernovega imena. In glej, Bleiweis je kot predsednik prevzel v proslavo Prešernovo sam slavnostni govor: predavanje o tajnostni skrinjici svoji, ki je zaklepala Prešernovo literarno zapuščino. Kakor nekoč l. 1849. v svojem „Slovenskem društvu“, ki sta bili sedaj l. 1872. že nekaj let njegovo nadaljevanje kar *dve* društvi: Bleiweisova „Čitalnica“ in Bleiweisova „Slovenska Matica“, je prinesel Bleiweis tudi sedaj, vnovič, svoj zasloveli monopol na razstavo v javno dvorano, — na čast slavljenca tiste „besede“! Ponovil je tu Bleiweis svojo potezo iz l. 1849. z novim uspehom, — saj tedanji rod ni več pomnil njegovega nastopa tam izza četrstoletja. Premagovali so sicer novi časi ostarelega Bleiweisa; a velják si ni dal izviti prvaštva iz svojih rok, — ampak nastopil je, da združi svoje ime z imenom slavljenca Prešerna, — svoje ime z njegovo rastočo slavo!¹

Iz poročila v „Slovenskem Narodu“² je povzeti, da je Bleiweis v svojem slavnostnem predavanju ugovarjal pravljici o „Dagarinovem kresu“, — kakor l. 1866. v „Novicah“; in povzeti je nadalje, da je že tega dné, dné 1. XII. 1872., v bistvu res že vse to predaval, kar je tri leta pozneje objavil v Letopisu Matice Slovenske l. 1875. „Ker bode g. dr. Bleiweis to kar je ta večer o Prešernovi zapuščini govoril, ali vsaj materjal svojega govora gotovo književnosti izročil, omejamo se samo povedati: da on ugovarja onim, ki trdé da bi bila Preširnova zapuščina požgana, trdi, da je vsa zapuščina, ki obstoji iz rokopisov nekaterih slovenskih (zdaj že tiskanih) in nemških pesmij, ter iz korespondencij, v njegovih rokah. Te poslednje so zanimive, ker dokazujejo

¹ „Novice“ pišejo (4. XII., št. 49., na str. 396.): „Predsednik čitalničnin, dr. J. Bleiweis, je poročal jako zanimive, z veliko pohvalo sprejete stvari o literarni zapuščini *Preširnovi*, katero on shranjuje“. [Tako je torej Prešeren nosil Bleiweisu obresti — v obliki „velike pohvale“!] — „Slovenski Narod“ pa 3. XII. 1872., št. 140: „Beseda v ljubljanski čitalnici na spomin Preširnov v nedeljo 1. decembra je nas prav zadovoljila, posebno petje in predavanje g. dr. *Bleiweisa* o *Preširnovi zapuščini*“.

² L. c. (št. 140., 3. XII. 1872.).

(kakor je govornik dobro sam poudaril), da je bil *Preširen* (zanimalo nas je slišati da predsednik čitalnice tako izgovarja, ne pa Prešern) *središče tedanjega literarnega slovenskega prizadevanja.*“ In res, kar je tu želel „Narod“, je Bleiweis izpolnil l. 1875. — vsled dane obljube Costi!

8.) Pisal je l. 1875. Bleiweis sam: „Sedaj še le izpolnujem obljubo, ki sem jo dal nepozabljivemu svojemu prijatelju dr. Costi 1. decembra leta 1872. po končani ‚besedi‘ v čitalnici Ljubljanski, da mu namreč za ‚letopis‘ Matice naše izročim, kar sem oni večer čitalničarjem poročal o *zapuščini Prešernovi.*“ Takó si je torej Bleiweis našel *osebni* motiv objave — v spomin Costi.¹ „Mnogostranski obilni posli so me ovirali dosihdob rešiti prijatelju dano obljubo. Da tedaj ne ostajam še dalje dolžnik² častiteljem Prešernovim, zato naj stopi v letošnjem ‚letopisu‘ poročilo o literarni zapuščini njegovi na beli dan.“ Takó je torej Bleiweis zavlačeval svojo obljubo še tri leta — navzlic „čestiteljem Prešernovim“, ki so dolgo let že težko čakali in čakali.. Težko mu je bilo slovó od skrinjice, ki jo je varoval že 25 let, od februarja meseca 1849. A — razmere so silile!

Izkristaliziralo se je v tej dolgi dobi, posebej od l. 1866. navzgor, slednjič Bleiweisu tudi stališče, subjektivno stališče za objavo *Prešernove zapuščine.* To stališče je bilo — ugovor, da bi se bilo kaj Prešernovega pogubilo, ter zagovor Dagarinovega imena. In tendenca, da omrači Prešernovo ime ter da zatemni z meglo zadnjih dni njegovih sijaj njegovega (Koseskemu nevarnega) dela.

Dekana Dagarina je Bleiweis zagovarjal — iz njegovega razmerja do Prešerna. „Gospod Dagarin, takrat dekan v Kranju, je bil Prešernu iskren častitelj in zvest tolažnik v dolgi bolezní njegovi. To morem potrditi z dobro vestjo, kajti z blagim baronom Antonom Zoisom sva bolnika mnogokrat obiskala...“

Potrdil je to Fr. Lévcu tudi zdravnik Prešernov, „po vsem Kranjskem znani dohtar“ Tomaž Pirc.³ In potrdil je o Dagarinu meni l. 1904. to tudi duhovni svétnik Friderik Hudovernik v Kranju.⁴ Tu

¹ Dr. Costa † 28. I. 1875.

² Pričakovali bi tu logično: drju. Costi.

³ „Slovenski Narod“ 1880., št. 144.: Dopis iz Kranja.

⁴ Bil je od 1. marca 1848. pa do 1. marca 1857. kaplan v Kranju, pod dekanom Dagarinom. (Zg. Danica 1905., str. 127/128; Slovenec 1905., 17. marca, št. 62). Doživel je torej sam Prešernov pogreb, kakor kesneje 22. IV. 1850. v Kranju tudi Dagarinovo smrt. Porojen v Radovljici na Gorenjskem 18. VII. 1820., je umrl kot duhovni svétnik v pokoju v Kranju 16. III. 1905. v 85. letu

ni torej dvojiti o resničnosti Bleiweisovega poročila. Vendar pa ti obiski ne dokazujejo še nič. Dostaviti je le, da je imel Dagarin svoje duhovne namene — kot dekan mestni, ker po takratnem odgovornost navzgor za dogodke pod njegovim zvonom. Je-li pa bodisi Dagarin bodisi sploh kdo kakorkoli uničil ali odstranil kaj Prešernovih literarnih papirjev ali ne, tega Bleiweis *ni vedel*; saj je to l. 1861. še sam priznal: „Ne vemo.“ Zatorej ni to morda objektivno izporočanje pozitivno znane resnice, ampak v najugodnejšem slučaju zgolj subjektivno mnenje Bleiweisovo, če je trdil l. 1875.: „Kar je tedaj dr. Prešern sloystvenega zapustil, ni se pogubilo.“¹ In le subjektivno prepričanje njegovo o Dagarinu, nič več, je bil ugovor Bleiweisov zoper „besedovanje in sumničenje, da je Dagarin dal *na dvorišči* sežgati literarno zapuščino Prešernovo“.² Reševal je sploh le Dagarinovo ime, — kar pa ni bilo jedro dejstva in vprašanja; glavna stvar je bila: ali se je sploh kaj pogubilo ali pritajilo; ali so *sežgali* ali kako drugače zavrgli in *uničili*, to ni bistveno; ne *način*, ampak *fakt* je bil glavna reč.

In tu ni Bleiweis ničesa *vedel*, in ni ničesa *dokazal*. In boljše bi bilo zanj, da bi bil tudi l. 1875. objektivno pribil kakor je l. 1861.: „Ali je to *vse*, kar je Prešern zapustil, ne vemo. Dobili (v)saj mi nismo nič drugega.“ Edino taka beseda bi bila — brez politike! Ignoramus.³

Kakor l. 1861. Antonu Kosu v „Novicah“, poroča pa tudi zdaj l. 1875. Bleiweis o Dagarinu kot prvem posestniku Prešernove literarne zapuščine, — ne da bi razjasnil, kakó je prišel *ta* do nje:

„Iz rok njegovih je meni došla literarna zapuščina Prešernova. Celó majhen snopič je, in kar je še največ v njej, to so *pisma* nekatera, ki jih je dobil od prijateljev svojih v prejšnjih letih in jih memo družih hranil; njegovih *lastnih* del, ki bi ne bila že svetu znana, *ni ne enega*

svoje starosti. Zeló premišljen, miren, brez zaletavosti, ljubezniv in čestitljiv, zeló spoštovan starček, star pristaš homeopatije, ki je imel doma celo lekarno svojih homeopatskih kroglic in praškov, je napravil name vtis objektivno-resne priče. In rekel mi je o Dagarinu: „Heutzutage würde man ihn liberal nennen.“ In povedal mi je, da je spravil Prešerna s cerkvijo Dagarin, rekoč mu prav naravnost: „Sie müssen beichten!“ O literarni zapuščini Prešernovi pa ni vedel ničesa povedati; posebej ne, da bi bil kaj slišal, češ, da so jo sežgali. Pa je dostavil: „Ich habe mich auch damals dafür noch wenig interessiert.“

¹ Letopis Mat. Slov. 1875., str. 154.

² Istotam.

³ Primerjaj tu: Katoliški Obzornik 1904., str. 108: Fr. S. Finžgar, Dr. France Prešeren. („Ob Prešernovi smrti je bilo nekaj sežganega. Sežgano pa ni bilo proti volji pesnika!“).

vmes,¹ vsaj tudi dr. Prešern zadnja leta v Ljubljani in dve leti svojega bivanja v Kranji ni skoro nič več delal na pesniškem polji.“ Vse to kaže le, kako malo je dr. Bleiweis *vedel* o Prešernu — v svoji neomejeni nezmotljivosti!

Novega nam torej Bleiweis v svoji objavi literarne zapuščine Prešernove pravzaprav o zgodovini njeni ni povedal, ampak ponovil je le, kar je bil že prej ob raznih prilikah izrekel. Marsikaj novega pa je podal v seznamu in delni objavi zapuščine same. A to bo stvarno poglavje záse.

* * *

Imela pa je ta objava Bleiweisova zanj nepričakovano posledico: oglasil se je z Dunaja odvetnik dr. Pogazhnik ter zahteval, da izroči literarno zapuščino Prešernovo dr. Bleiweis — pravemu lastniku, edinemu pravemu dediču Prešernovemu, na Dunaju živeči Prešernovi hčeri Ernestini Jelovšek. Dné 29. XII. 1875. poročajo (na str. 431.) „Novice“, da razpošilja „Matica“ svoji knjigi za leto 1875.: „Letopis“ in pa 4. snopič Schoedlerjeve „Knjige o prirodi“; s pismom z dné 1. junija 1876. pa je dr. Bleiweis, dasi jezen, že odposlal svoj dolgoletni zaklad — drju. Pogazhniku na Dunaj, ko je bil gospodaril ž njim 25 let po svoji lastni očetovski volji. Žal, da nam je tu zašlo tisto pismo v izgubo. Dejstvo in datum nam je ohranila Ernestina Jelovšek kot edina priča.² Iz hvaležnosti za storjeno uslugo je takrat poklonila v dar drju. Pogazhniku prvi rokopis iz zbirke: „Pesem od sidanja zerkve na Šmarni gori“, kakor mi je sama pravila l. 1904.³

Prejemši zapuščino od drja. Pogazhnika, jo je Ernestina izročila drju. Razlagu, ki jo je bil pregovoril, naj spiše „Spomine“ o očetu. Kdaj je izročila drju. Razlagu zapuščino, ne vemo natanko; a pač pa, da jo je še imel, ko je meseca julija 1877. ogovoril Levstik Ernestino v Ljubljani, naj „Spomine“ in „zapuščino“ posódi njemu; priredil da bi rad za Ernestino novo izdajo Prešernovih „Poezij“.

¹ Podčrtal jaz, ker dokazuje to, da Bleiweis Prešernovih tiskov ni poznal. Levstik mu je bil objavil „Pesem od zidanja cerkve na Šmarni gori“, pesem „Vso srečo ti želim“ pa je bila še vedno nenatisnjena ter torej ne še „svetu znana“. Bleiweis ni bil literarni historik — ter *ni* tega *vedel!* Nevednost Bleiweisova je kriva teh njegovih trditev.

² Jelovšek Ernestina, Spomini na očeta, str. 136., 134. in 140.

³ O tem poročá dr. Pogazhnik 22. XI. 1877. prof. msgr. T. Zupanu: „Das Manuscript wurde mir — als Vertreter der Prešhörn'schen Erbin, Ernestine Jelovšek, über meine Aufforderung nebst andern Documenten von Dor. Joh. Bleiweils eingesendet.“ („Slovan“ 1916., str. 234.; odtisek str. 130.)

In tu poroča Ernestina:

„Dne 5. avgusta 1877. sem izročila Levstiku literarno zapuščino Prešernovo in 14. istega meseca nekaj beležk o Prešernu, ker rokopisa, ki sem ga bila poslala drju. Razlagu, nisem hotela od njega nazaj zahtevati.“¹

In zdaj ni šla zapuščina Prešernova več iz Levstikovih rok do smrti njegove; tiščal jo je, kakor nekoč Bleiweis. Dan 16. XI. 1887., smrtni dan Levstikov, pomeni torej začetek nove faze v njeni zgodovini.

Bilo je 21. XI. 1887., ko je Levec pisal Cimpermanu: „— prosim Vas, sporočite gospodični Ernestini, naj pride v *sredo zvečer* proti *sedmi uri* k meni na skromno večerjo in prijeten razgovor. Ako bi pa ta dan ne utegnila, prosim prijaznega sporočila.“

In bilo še ni teden dni kesneje, ko je pisala Ernestina Levcu:²

Hochgeehrter Herr Professor!

Auf Ihr gütiges Versprechen bauend erlaube ich mir Sie zu bitten, in meinem Namen von Herrn *Dr. Emil Gutman* den „literarischen Nachlaß“ meines Vaters *Dr. Preširen*, nebst den sieben Briefbogen — *Octavformat* — umfassenden Aufzeichnungen über meinen obgenannten Vater — von mir — enthaltend und welche ich dem nun verstorbenen Herrn *Franz Levstik Scriptor* an der hiesigen *k. k. Licealbibliothek* und zwar erstere am 8., letztere am 14. August 1877 übergeben habe, abzuverlangen und zu übernehmen.³

Die Aufzeichnungen, welche ich geschrieben, bitte ich, mir zu senden, || weil ich gesonnen bin Ihnen andere, umfassendere, zu überschicken. Auch bitte ich, mir den Zeitpunkt bestimmen zu wollen, bis zu welchem Sie selbe haben müßten, da ich die Sache erst sortiren und abschreiben muß.

Indem ich bitte, mich der gnädigen Frau zu empfehlen, zeichne mit ausgezeichnete Hochachtung

*Ernestine Jelovšek.*⁴

Laibach, 27 November 1887

¹ Jelovšek E., n. o. m., str. VI.

² To pismo je daroval o božiču leta 1904. E. Gutmann licejski knjižnici v Ljubljani.

³ V „Spominih na očeta“, str. VI., je tiskano: „5. avgusta 1877. sem izročila Levstiku literarno zapuščino Prešernovo“; a tu pa „am 8. August“. Ni-li napaka v tisku, kjer je morda stavec bral 8. za 5.?

⁴ Naslov na ovitku: | Blagorodni | gospod Fran Levec, | profesor na c. kr. višji realki, urednik „Zvonov“, itd. | Dunajska cesta 15 | Ljubljana. | — Poštni pečat: Laibach Ljubljana 27/11 ... 87.

Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM. 369

In že dne 4. decembra 1887. je Levec na tretji strani tega Ernestininega pisma lastnoročno pripisal in izročil Gutmannu naslednje potrdilo:

Potrdujem s tem, da sem prejel iz g. Levstikove zapuščine od gg. dr. Stareta in E. Guttmana spomine o Preširnu, katere je spisala gospodična Ernestina Jelovškova in 57 številke Preširnovе literarne ostaline razne vsebine razven št. 1., 5. in 22.

V Ljubljani
4/12 87

Fr. Levec

Iz Levstikovih rok je prešla torej Prešernova zapuščina v roké Levčeve — dan po Prešernovem godu l. 1887. Izročila sta jo Levcu upravitelja Levstikove zapuščine dr. Josip Starè in Emil Gutmann, ki sta ugotovila, da manjkajo v zborniku od 57 številke — tri! Na notranji strani prve platnice ima namreč ovojna mapa, ki sta vanjo shranila imenovana upravitelja in urejevatelja posmrtnе ostaline Levstikove literarno zapuščino Prešernovo, opombo s svinčnikom: *manjka št. 1, 5 in 22*, ki jej je Levec dodal s svojo roko opazko v obklepajih: (*Opazka dr. Jos. Stareta iz leta 1887*).

Tu srečamo torej 4. XII. 1887. prvič neko štetje posamnih kosov Prešernove zapuščine: 1—57. Korytkovo pismo Blazniku z dne 15. XII. 1838. te signature *nima!* Mejnik nam bo torej to štetje ob iskanju odgovora na vprašanje: kdaj je prišlo Korytkovo pismo Cimpermanu v roké in odkod?

* * *

Poslej ni zbornika Prešernove zapuščine doletela nikaka izprememba več.

Fr. Levec jo je hranil do l. 1896., ker je nameraval za Levstikom prevzeti prireditev nove izdaje Prešernovih „Poezij“, z življenjepisom in komentarjem, — za Bamberga. A hranil ni Prešernove zapuščine že od l. 1888. nadalje več kot Ernestinino lastnino, ampak že kot Bambergovo. To priča najprej naslednje njegovo pismo Ernestini:

Verehrtes Fräulein!

Das Geschäft mit Herrn *Bamberg* ist abgeschlossen. Leider konnte ich nur 200 fl herauschlagen. Herr *Bamberg* hat sich bereit erklärt, Ihnen diese Summe sogleich auszahlen zu wollen.

Mit Hochachtung Ihr ergebenster

21 / 7 88.

Levec

370 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

In to priča tudi še drugo (v licejki ohranjeno) pismo, ki ga je pisal Levec L. Pintarju v Novo mesto, ko mu je izročil in poslal l. 1896. Prešernovo zapuščino, da priredi *on* Bambergu zaželjeno novo izdajo Prešernovih „Poezij“.

Dragi prijatelj!

V prilogi /- ti pošiljam Prešernovo zapuščino, vsega skupaj 57 števil (toda brez št. 1., 5. in 22.), kakor sem jo prejel svoj čas od Bamberga. To zapuščino je hranil *dr. Bleiweis*, njemu jo je bil poslal *Dagarin*. Od *dr. Bleiweisa* jo je *izterjala* s silo Prešernova hči Ernestina ter jo potem izročila Levstiku. Po Levstikovi smrti je prišla v roke Guttmanu in *dr. Staretú Jožefu*, ki sta urejala Levstikovo zapuščino. Iz Staretove opazke na notranji strani prve platnice vidiš, da je najbrž že Levstik izgubil št. 1., 5. in 22. ||

Iz Levstikove zapuščine je prešla po mojem posredovanju v last Bambergu, ki je dal zanjo Ernestini 200^{gld.}

Moj članek „Kakšen je bil Prešeren“ (prevod B. Koglovkinega nemški pisanega listka) najdeš v „Slovenskem Narodu“ l. 1875., 92 list. Omenjam pa, da „pri Metki“ ni bilo na Rimski cesti 20., ampak da se je tako reklo hiši, zdaj Ferd. Souvanovi nasproti nemški cerkvi v Zvezdi, kar pa jaz l. 1875. || še nisem vedel. — Ne zameri, da ti tako pozno pošiljam te stvari. Dela je bilo čez glavo in nad tem sem pozabil svoje obljube. Prosim, da mi potrdiš resnični prejem Prešernove zapuščine v pismu.

S prijaznim pozdravilom

Tvoj

V Lj. 13/II 96.

Fr. Levec.

In pripisal je Levec na notranjo stran prve platnice o tej priliki pod opombo drja. Jos. Stareta lastnoročno notico:

Št. 1., 5. in 22. tudi jaz nisem dobil iz *Levstikove* zapuščine. Vsi ti rokopisi so zdaj lastnina O. Bamberga, ki jo je kupil od Ernestine Jelovškove, Prešernove hčere.

Fr. Levec

13. II. 1896.

A ne dolgo, in Prešernova zapuščina je spet zapustila Novo mesto. Dné 14. IV. 1898. je bil L. Pintar imenovan v Ljubljano za skriptorja študijske knjižnice;¹ toda ostal je na novomeški gimnaziji še do konca

¹ Odlok ministrstva za uk in bogočastje z dné 14. IV. 1898., št. 6621.

šolskega leta ter nastopil novo službo šele 16. VII. 1898.¹ Takrat je ž njim vred prišla tudi Prešernova zapuščina spet v Ljubljano. In hranil jo je poslej L. Pintar večinoma v biblioteki, kjer je služboval sam in kjer jo je dajal nam vsem na razpolago, če smo jo potrebovali. Ko je l. 1900. in 1901. dovršil svoji znani dve izdaji Prešerna, ilustrovano in ljudsko, so ostali rokopisi Prešernove zapuščine še vedno v licejski knjižnici v rokah Pintarjevih, ker je Bamberg s tem soglašal, dokler ni vsled Pintarjeve prošnje l. 1905. slednjič prepustil licejki Prešernove zapuščine z Levstikovim „Gradivom za Prešerna“ vred kot dar za rokopišno zbirko njeno.

Odtedaj je Prešernova zapuščina dobila svoj mir in pokoj kot MS 392 licejske knjižnice v Ljubljani. (Dalje prihodnjič.)

¹ Opravilni zapisnik licejske knjižnice 1898., št. 112. — Stefan K., Geschichte der k. k. Studienbibliothek in Laibach, pg. 110.

FRANJO ROŠ:

SREDI POLJ.

Pisana ruta sredi zorečih žit,
lice, roke obliva visoki svit.
V topli, široko valujoči čas
tiho zamaknjen sanja najin obraz.

Jaz sem pri tebi, ki sredi polj stojiš
in v skrivnost rastočih kali strmiš.
V sebi jo čutiva, njih vsesilno kal,
večnost življenj ustvarjajoči val.

V naju je in midva v njem sva vsa,
v sanjah greva ž njim in nisva več dva,
vse je eno: svetlo življenje žit,
najine svatujoče sreče svit.

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838. (Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.)

(Dalje.)

3.

Kdaj in od koga je torej dobil Cimperman Korytkovo nameravano pogodbo z Blaznikom? To je vprašanje — te razprave.

Cimperman si je bil splel in vzdrževal, prikovan za svojo mizo, mnogotere niti in stike tja vèn v prosti svet, seveda povečini s pismi; zato je njegova korespondenca takó obsežna, in zato njegov album fotografij, sedaj v dež. muzeju, takó bogat. A bila je pa tudi živih obiskov skromna njegova sobica vedno in vedno polna: zahajali so k njemu nele vsi takratni literarni veljaki, ampak zbiralo se je, čudo, pri njem in njegovi sestri Marički posebej izredno dosti ženskega svetá.

In s temi obiski ni prišlo le mnogo živih zanimivosti, ampak tudi marsikatera mrtva k njegovi mizi! Posebej si je ženski svet prizadeval, da bi kjerkoli zanj iztaknil kako staro ali novo literarno „svetinjo“, ki naj bi jo Cimperman obdelal in objavil ter si s tem prislužil po kak goldinarček honorarja za svoj obstanek. „Pomagati mu, trpinu!“ — je bila obča beseda ob Cimpermanu. Najvažnejši prijateljici pa sta mu izmed vseh bili od leta 1867. Crobathova hči pesnica Lujiza, omožena Pesjakova, ter od leta 1877., in zlasti od leta 1880. nadalje Prešernova hči, pisateljica spominov o Prešernu, lastnica-posestnica njegove zapuščine, — Ernestina Jelovšek.

Pa je, glej, takó imel Cimperman ob teh dveh literarnih prijateljicah svojih naravnost žive stike — s Prešernom. Lujiza je bila hči Prešernovega dolgoletnega šefa drja. Crobatha (1. III. 1834.—1. IX. 1846.)¹ ter v detinskih letih svojih učenka Prešernova; in Ernestina, bila je po materi svoji glavni ter vsem takratnim literatom našim vele-zanimivi vir vseh tradicij o Prešernu; obedve — odločni, navzlic Blei-

¹ Ljubljanski Zvon 1890., str. 178. in 179.

weisu odkritosrčni čestilki poeta ter vsled svojih spominov tudi človeka Prešerna. Hej, ženski, — kam!² Naravnost čudno bi torej bilo, če bi vsled teh zvez njegovih ne bilo prišlo Cimpermanu kaj Prešernovega v roké!

Objavil nam je iz svojega „páberkovanja po slovstveni ostalíni“³ Cimperman o Prešernu tri drobne zanimivosti, — vse tri v Levčevem „Ljubljanskem Zvonu“ leta 1881.:

- 1.) 1. V. 1881., v št. 5.: O Preširnovem „Senáni“. Spisal Jos. Cimperman. (Na str. 312./14.)
- 2.) 1. VI. 1881., v št. 6.: Preširen gratulans. Spisal Jos. Cimperman. (Na str. 375./77.)
- 3.) 1. IX. 1881., v št. 9.: Preširnova „Nebéška procésija“. Jos. Cimperman. (Na str. 577./78.)

O „Svetem Senanu“ Prešernovem je bil Cimperman sicer še pred prihodom Ernestine Jelovškove v Ljubljano, še pred letom 1877.,⁴ iztaknil gledé „snoví“, ali kakor sam po takratnem pravi, o „predmetu“, o „glavni misli“ satire zanimivo paralelo v angleški literaturi: Thomas Moore (* 28. V. 1779., † 25. II. 1852.), sloveči angleški sodobnik Prešernov, da je namreč opesnil v svoji pesmi „St. Senanus and the Lady“ (Sv. Senán in dekle) — isto „snov“, isti *dogodek* kakor Prešeren v svoji, duhovitemu in dovtipnemu frančiškanku ljubljanskemu P. Benvenutu Chrobatu († 20. VI. 1880.) bajè namenjeni „meniški baladi“: „Sveti Senán“ (Krajnska Čbelica V., 15).

Kar je Cimperman zasledil tu o Prešernu, je stvarno droben in dober prispevek za komentar o praksi Prešernove *umetnosti*; za tiste čase naše pa je bila ta drobtinica naravnost prevratno odkritje, ki je ob njem trebalo takrat — zagovora Prešernove originalnosti! Pa je šel Cimperman krošnjariť s to svojo zanimivo drobtinico leta 1876. k „Novicam“, ki je njihov oče ravnokar leta 1875. bil sam objavil v Letopisu Matice Slovenske obširen prispevek o Prešernu. Toda — quod licet Jovi, non licet Cimpermano, ali sploh še komu; in doživel je Cimperman namestu objave le naslednjo veleznačilno izjavo Bleiweisovo:

² Prim.: Lujiza Pesjakova, Iz mojega detinstva. I. (Lj. Zvon 1886., str. 673. do 675.; in: Ernestina Jelovšek, Preširen — človek. (Lj. Zvon 1883., str. 595.); Spomini na očeta. V Ljubljani 1903.

³ Lastna beseda. (Lj. Zvon 1881., str. 375.)

⁴ „Am 16. Juli 1877 kam ich mit meinem Onkel Martin nach Laibach. (E. Jelovšek, Erinnerungen an Franz Levstik. Str. 3. rokopisa.)

Častiti Gospod!

Zeló razveselila me je unidan Vaša sestra, ko je prinesla mi pismo Vaše, — al kar mu je bilo priloženo, to ni za „Novice“.

Prešernov „Senán“ ali bolji kot Angležki ali ne — utegne „sub judice lis“ biti; to pa je gotovo, kar tudi Vi trdite, da je — predrzen; „Senán“ je prav karakteristikon *Prešernovih tendencijoznih* pesem. On, kjer je le mogel, je rad pikal duhovščino, kajti „liberalec“ je bil, ki bi ga bili današnji brezverski liberaluhi veseli. To sem mu jaz, ki sem ž njim mnogo let do smrti njegove⁵ bil v tesni zavezi, brez ovin-kov v obraz rekel. *Vino* in *ženstvo* bila sta njegova glavna ljubezen, in nobeden manj, kot on, je smel tudi frančiskan_[om]u očitati, da se mu sanja od „deklice nedrij“, [kajti tudi za nefrančiskane je v soci-jalnem življenji „modus in rebus“.]⁶ Zarad „vina“ in „ženstva“ je postal tudi *nesrečen* v svojem življenji, zato pa še bolj *satiričen* na vsako stran. On sam je bil vsega kriv. — — —

Prešerin je izvrsten pesnik slovenski, s katerim se po pravici mo-remo ponašati in ga v oblikah pesniških vsem drugim v izgled staviti. Ali || njega cultus ne sme pristransk biti, da ne postane — pretiran.

Kolikrat sem se jaz ž njim in *Kastelcem* zadnji čas pravdal za-govarjaje potrebo in sposobnost slov. jezika za uradne pisarne, kar sta ona — oba „*Sanzeleimänner*“ — zmirom odbijala. Oba sta bila le *pesnika* in nič drugega več, kakor je *Rieger* po pravici [Miklošiča] imenoval „*Slavistá*“ a ne Slovana. [Pisma v „zapuščini“ njegovi, ki so v⁷ „letopisu“ Matičnem pričajo marsikaj.]⁸ 440

Memogredé sem Vam hotel to le omeniti ter Vam povedati, da ni vsaka *Prešernova* pesem tako nedolžna kakor se kaže — in tudi „Senán“ frančiskan je le — *zabavljica* menihom. [Kateri človek pa sme kamnje lučati na samostance, če niso vsi angelji!]⁹

⁵ Rokopis Bleiweisov ima tu pisno napako: njegovi.

⁶ Kesnejši dostavek Bleiweisov v pismu.

⁷ V rokopisu pisma je tu predlog pomotoma izpuščen.

⁸ Ta stavek je Bleiweis pripisal kesneje na to še prazno mesto svojega pisma. — Omeniti je tu, da so poprejšnji in pa ta odstavek (od besed: „Prešerin je izvrsten pesnik“ ... do: „pričajo marsikaj“) objavile „Novice“ 13. VI. 1883. na str. 191. pod III. Cimpermanovih XII odlomkov iz Bleiweisovih pisem: „V spomin dr. Jan. viteza Bleiweisa-Trsteniškega“. A značilno, da so dale „No-vice“ o tisti dobi svetu le ta nedolžni odlomek: potvorjeno sliko — brez njenega pravega okvira!

⁹ Tudi ta stavek je pripisal (bolj natesnoma od druge pisave) Bleiweis svojemu pismu šele kot kesnejši dostavek, seveda še pred odpošiljatvijo lista.

„Novicam“ se le prilegajo podučne stvari, ki ne žalijo nraavnih čutstev, in ker vem, da morete stvariti takih dobrih spisov, rad jih vzamem za naš list in Vam povrnem Vaš trud.

Z resničnim spoštovanjem

Vam udani

Dr Jan. Bleiweis

8/2 76

Tak sodnik je torej bil naš Bleiweis! Toda, potrebno je tu previdno vprašanje: Ali je dr. Bleiweis v najgloblji pristnosti svoji res takó *mislil* kakor je tu pisal, ali pa je *v resnici mislil drugače*, a le pisal takó „in usum delphini“? Je-li pisal torej pismo iz prepričanja ali iz politike?

Bilo je dober mesec pred gorenjim pismom Bleiweisovim, ko je poslal dr. Razlag istega leta, dné 2. I. 1876., iz Brežic na Dunaj Prešernovi hčeri Ernestini Bleiweisovo objavo Prešernove zapuščine v Letopisu Matice Slovenske, z naslednjo pripombo v pismu:

„Es wird Sie interessiren im mitfolgenden Jahresberichte der ‚Matica‘ Seite 153 ff. über den literarischen Nachlaß *D^r Pr.* zu lesen; ich habe dieses Buch heute erhalten und übersende es Ihnen gleich und werde mir schon ein anderes Exemplar gelegentlich kaufen. In Wien || lebt noch Hr. *Cigale*, welchem *D^r Pr.* einmal in Krainburg gesagt haben soll, er möge sich in Laibach vor der *svinčena beloba* hütthen, womit er den heutigen Verfasser des obigen Artikels meinte. Ist Ihnen etwas von diesen Beziehungen bekannt? Mir kommt es vor, daß der arme *D^r Pr.* nicht nur von politisch-nationalen Widersachern, sondern auch von heimischen Dummköpfen verfolgt wurde.“

Odgovora Ernestininega nimamo. Vemo pa, da članka Bleiweisovega ni bila vesela;¹⁰ ujezilo, razsrdilo jo je Bleiweisovo kramarski nedostojno počenjanje zoper njeñega očeta, da je v njej vzrastel tisti odločni sklep, da nastopi zoper Bleiweisa pravno pot zaradi lastninske in založniške pravice do Prešernove literarne zapuščine. Ta sklep svoj je v dnéh od 2. I. do 8. I. 1876. že razodela drju. Razlagu, ki jej že 8. I. 1876. svaré odgovarja:

„Nach meiner Ansicht werden Sie den ‚Vater des Vaterlandes‘ (ich halte ihn für den krainischen Oberherrgott) noch nicht mit Erfolg wegen des *Dr Prešern’schen* Nachlasses belangen können, solange Sie nicht die Einantwortung haben. Was Hr. *Dr G.*¹¹ damit macht,

¹⁰ Prim. njene „Spomine“, str. 137—142.

¹¹ T. j.: *Gutmann* Emil, ki je bil tiste dni po takratnem „doktorand“, in je zbiral za Ernestino pravne listine o njeni dedni lastninski pravici do Prešernovih literarnih del. (Prim.: Zapuščinski akt Prešernov, str. 12./14.)

weiß ich leider nicht; im Sommer erinnerte ich ihn wol daran, aber ich hörte dann, daß er zu einer Prüfung fleißig zu studieren hatte. Nach Ihrer Fr. Mutter¹² werden Sie sich den ihr vom Bruder Franz zugefallenen Antheil¹³ müssen in Wien einantworten lassen, damit Ihnen sohin der väterliche Nachlaß eingeantwortet werden kann.“

In hkrati jej v istem pismu 8. I. 1876., natančno mesec dni pred gorenjim Bleiweisovim ddo. 8. II. 1876., pošilja še očetovsko tolažbo:

„Warum geben Sie sich dem Trübsinne hin? Das Geschreibsel des *D^r Bl.* im *Letopis* über Ihren Vater soll Sie nicht kränken, dieser Mann versteht keine Sache gründlich, ist daher sehr einseitig und sucht jetzt den Schwarzen in Allem zu gefallen.“

Takó — sodobnik o Bleiweisu, ki ga je poznal in se ga neodvisen od njega ni bal; sodobnik, ki je imel v Ljubljani „5½ leta“ do sept. meseca 1875.,¹⁴ posebej kot glavav, dokaj opravka ž njim ter dovolj prilike, da je presodil do dná politika in človeka Bleiweisa; sodobnik, ki je dovršil tri fakultete in ni bil ne lačen ne častihlepen, ampak bogat in le svojim idejam udan, pa vsaj v teh letih že v svojih sodbah premišljen, oprezen, brez zaletavosti.

Ali naj mu pritegnemo? Z omalovažujočo gesto: „Das Geschreibsel“!

Koncem meseca januarja 1876. je morala Ernestina že izporočiti drju. Razlagu — žal, da teh njenih pisem ne poznamo! — o prvem koraku dunajskega odvetnika drja. Pogazhnika, ki jo je bil ž njim seznanil (s pismom z dné 22. VIII. 1874.) ravno dr. Razlag, ter torej o prvem naskoku svojem zoper Bleiweisa; dr. Razlag jej namreč že 1. februarja 1876. piše:

„Wissbegierig bin ich auch, ob Hr. *Dr Pog.* eine und welche Antwort von *D^r Bl.* in Betreff Ihres Verlagsrechtes auf den väterlichen literarischen Nachlaß erhalten hat. Wahrscheinlich eine ausweichende oder gar keine.“

¹² Umrla na Dunaju meseca novembra 1. 1875., okoli 21. XI. („Spomini“, str. 115.)

¹³ Brat Ernestinin, † v Ljubljani 27. VIII. 1855. („Spomini, str. 120; „Laib. Zeitung“ 1855, Nr. 200, pg. 869.)

¹⁴ Slov. Narod 1875., št. 132. (13. VI.). „Iz zanesljivega vira se nam poroča, da bode g. dr. Razlag Ljubljano zapustil in se zopet v Brežicah na slovenskem Štajerskem naselil. Zarad svoje bolehnosti baje se tudi misli političnemu delovanju odpovedati.“ In istotam, št. 199. (2. sept. 1875.): „(G. dr. Razlag) je zapustil Ljubljano in se, kakor smo že poročali, preselil v Brežice.“ — Novice 1875., list 24., str. 205. (16. VI.): „Gosp. dr. Razlag zapustí Ljubljano v 3 mesecih in

Pričela je Ernestina torej svojo odločno akcijo takoj in brez odloga, nevpoštevaje Razlagovih pomiselkov. In vlekla se je zadeva potemtakem vsaj dobre štiri mesece do tistega pisma z dné 1. junija 1876., ki si je ž njim odtrgal od srca Bleiweis priljubljeno tujo lastnino. Seveda je Ernestina obvestila drja. Razlaga z Dunaja v Brežice takoj o svojem uspehu, približno takó kakor nam pripoveduje o dogodku na str. 134. in 136. svojih „Spominov“, kar je razvideti iz naslednjega, nekoliko zakesnelega odgovora drja. Razlaga, ki je takrat že bolehal:

Liebes Fräulein!

Mein Magenkatarrh fängt erst jetzt an in etwas nachzulassen und nachdem mir außer meinen vielen Geschäften einige geistige Thätigkeit möglich ist, komme ich mich für Ihre sehr interessanten Mittheilungen über *Dr. Prešern* und *Dr. Bl.'s* Sendung an Hrn. *Dr. Pog.* zu bedanken.

Was den literarischen Nachlaß betrifft, so dürften Sie kaum jemals in die Lage kommen, daraus einen materiellen Nutzen zu ziehen, weil der Leserkreis, für welchen *Dr. Prešern* gegen die Ansicht des *Stanko Vraz* arbeitete, ein zu beschränkter ist. ||

Ganz die nämliche (mangelhafte) Begründung las ich unlängst auch von *Stritar* in seinem „Zvon“. Eine solche Localanhänglichkeit mag sehr rührend sein, aber ist sehr weit entfernt vom slavischen Patriotismus, welcher das **Kleine** dem **grossen Ganzen** unterordnen soll. Daher kommen wir auch nicht weiter und müssen im Weltconcerte weit hinter den germanischen und romanischen Völkerschaften zurückbleiben, weil wir kein genügendes gemeinsames Verständigungsmittel haben. Man liest auch mitunter von slovenischen Dummköpfen das Lamento, daß wir eine kleine Nation seien. Echte Abderiten das, diese kleinlichen Oberkrainer! ||

Ich würde Ihnen sehr dankbar sein, wenn Sie mir von dem Ihnen *X. b* eingeschickten Nachlasse des *Dr. Prešern* Einiges zur Einsichtnahme *X. b* einschicken wollten. Ich werde es Ihnen getreulich aufbewahren und retourniren, sobald Sie es verlangen. Natürlich würde es in meinem unverbrennbaren Kasten Ihrer weiteren Befehle harren. Vielleicht finde ich Zeit, diese Sache selbst bei einer kritischen Beleuchtung der Charakteristik *Prešern's* und des *Pygmaeen Bleiw.* zu benützen. Ich

gré za advokata v Brežice, kjer bode tudi oskrbnik grajščine grofa Attemsa.“ A istotam list 36., str. 302. (v sredo 8. sept. 1875.): „Dr. Razlag je pretekli teden zapustil Ljubljano preselivši se zopet v Brežice na Štajarsko“.

sichere Ihnen invorhinein allen Gewinn von Seite der oberkrainischen kleingrossen „Nation“ zu. Es wäre aber Schade, wenn man diese Bosheit dem „Vater des Vaterlandes“ nachsehen würde. ||

Ihre Briefe bekomme ich am sichersten, wenn Sie sie Freitags Abends aufgeben. Machen Sie sich nichts daraus, wenn ich Ihnen nicht prompt antworte, ich kann eben nicht immer, wie ich möchte. Vielleicht verliert sich aber der Magenkatarrh im Laufe dieses Jahres, weil ich kein Laibacher Sumpfwasser zu trinken und in Suppenform zu essen brauche und dann werde ich schon wieder braver werden.

Notizen über *Dr Prešern* schreiben Sie nur fleißig auf, wie sie Ihnen einfallen, man kann nicht wissen, ob selbe nicht einmal benützt würden.

Mit freundschaftlichem Grusse

Ihr

aufrichtiger Freund

Ramy R. 3/7 876.

Radoslav. ||

Sam dr. Razlag je bil torej mnenja, da škoda — zlobi prizanesti!
(Dalje prihodnjič.)

F. GOLAR:

ČRN VIHAR.

KRAS, leta 1917.

Črn vihar po skalah bije —
od obzorja gre bučanje,
težko, težko vzdihovanje,
živ mrlič k nebesom vpije.

Kaj bojim se, poln nemira?
Za življenjem in grobovi
večni pojejo zvonovi
v slavi angelskega pira.

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838. (Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.)

(Dalje.)

Toda, ni bilo li res nič bogastva ali vsaj premoženja, ter li res le sama revščina v tej hiši in zgolj mizerija? Rad, o kako rad bi človek hvalil, hvalil in samo hvalil vse, kar je domačega! „Pa peti jaz moram in deti, — kako bo umrl nekdo.“

Bleiweis je bil po svojem talentu — organizator. Prevdaren in hladan. Oprezen ko maček, preden se je polotil podjetja; pa tudi neizprosno ter brezobzirno trd, ko se ga je lotil. In delaven, železno vztrajen, nepopustljiv. Toda zgodovinski resnici bi v obraz bil, kdor bi rekel: Bil je Bleiweis organizator z devizo na svoji zastavi: „Boj krivici, neresnici, korupciji!“ Bil je dober, dokler mu ni bilo treba, da bi bil slab; bil je etičen, dokler mu ni bilo sile, da bi bil korupten. Od 1843. pa do 1848. je ob svojih „Novicah“ modro in ponižno vladal pet let takratni ozki in tesnosrčni naš svet, ki ni v njem po takratni dunajski volji smelo biti — ni sledú politike, ter je ob črkah srečno opeharil nižjo in višjo policijo z literarnim ujedinjenjem vseh Slovencev v novi abecedi, ki jih je prav natihoma brez vsega hrupa s tem znatno približal sosedu Hrvatú „bratu“; bil je to uspeh hladnega in prevdarnega organizatorja, ki je umel v tej dobi osredotočiti si ob svojih „Novičicah“ vse slovenske dežele; vendar pa ga je leto 1848. zalotilo povsem nepripravljenega! Od 1848. pa do 1863. je zagodel in godel na drugo struno, ki si jo je bil napél na gosli svojih „Novic“: češ, da „domači jezik v šole in urade naše“ — v „Sloveniji“; in dalo se je tudi v tej dobi s prevdarnim, politično že oblastnim možem izprva še izhajati, dasi od l. 1858., od „Glasnika“ nadalje, že nič več ne v literaturi, čeprav trdí še l. 1865. Bleiweisov udani biograf „Lomski“, češ, da „Bleiweis in Bezug auf beabsichtigte literarische Unternehmungen Jedermann ein wohlwollender, sachkundiger Rathgeber stets war und ist.“¹ Od l. 1863., od slavja dvajsetletnice „Novic“ nadalje do svoje smrti pa je Bleiweis imel tisto, recimo dvajsetletno dobo, ko mu je

¹ Slavische Blätter. I. Jahrg., Wien 1865. Pg. 101.

pričel razvoj stopati trdó na prste, — tako trdó, da je Bleiweisov sodobnik, udani njegov biograf „Lomski“ že l. 1865. zastokal: „Wer immer nun diese rastlose, allseitige, mehr denn zwei Decennien ausfüllende Thätigkeit im Dienste des Volkswohls (!) und der Volksbildung (!) vorurtheilsfrei (!) überblickt, ... wird zugeben müssen, dass sich Bleiweis seltene, ja unsterbliche Verdienste erworben habe; er (čitatelj!) dürfte (!!) sich aber auch kaum des Staunens und gerechten Unwillens erwehren können, wenn er vernimmt, daß sich in unseren Tagen die leidige Bekittelungs- und Verdächtigungssucht einer kurz-sichtigen, erfahrungsbahren Coterie aus dem Ultralager der Slovenen auch an diesen gefeierten Namen heranwagt. Es frommt (!!) indess darüber hinwegzueilen mit dem Ausrufe: Herr! verzeihe ihnen, denn sie wissen nicht, was sie thun!“² Ta močna opozicija zoper Bleiweisa, ki jo je tu „Lomski“ ovajal vladi, je — čast tiste dobe naše! In v tej dobi, ki so jo že vodili pravzaprav *drugi* ter le še vladal *on*, je Bleiweis pokazal ter razvil vse sile in globine svojega organizatoričnega talenta, da se je vzdržal; tisti Bleiweis, ki je v tej dobi o njem po pravici vzrastla beseda: „Trava več ne raste, kamor pade senca Bleiweisova.“ Doba se je širila in poglobljala, Bleiweis pa je bil močan le v ozko omejenem in dogledno plitvem svetu, kakršnega je bil našel v tistih, poštenim močem njegovega duhá takó primerno pristriženih, takó pokornih letih od 1843. do 1848. ob „Novicah“ in njihovih takratnih nalogah — za dni avstrijskega absolutizma; zató si je Bleiweis poslej naravnost nasilno prizadeval, da je zadrževal in oviral vsak tak razmah in razvoj dobe, ki bi ga več ne obvladal *on*, v tistih poslednjih dvajsetih letih svojih. In tu ga je v svojih „Spominih na očeta“ sodila Ernestina povsem pravilno: „Talent ima dr. Bleiweis vsekakor, kajti vedno dela ovire, kadar se rodi kaj novega, naprednega. Če pa sprevidi, da vse upiranje nič ne pomaga, zasuče in obrne stvar tako, da se vidi, kakor da bi bil *on* vedno *za njo* in *proti njej!* In tako se mu posreči, da ‚novotarijo‘ po svoje v lasten prid priroji. Če se mu pa ne posreči, je ne prizna nikoli. Vse, kar se zgodi na Kranjskem, se ne sme zgoditi brez njega.“³ Bilo je to tistih dvajset let Bleiweisovih v našem razvoju, ko je Bleiweis vžgal našemu javnemu življenju, posebej Ljubljani pečat *svojega duhá*; tistega zločestega duhá, ki od njega še danes bolehamo in boleha posebej Ljubljana; — tistega duhá, ki je bil oče slednjič duhá

² Slavische Blätter. I. 1865. Pg. 102. — „Lomski“ = M. Cigale, iz Loma pri Črnem Vrhu nad Idrijo. (ZMS XI., 1909., str. XXVIII. in 140).

³ Na str. 133.

Šusteršičevega med nami, in ki sta ga nas dosedaj šele deloma rešila — resnični oče ker ustanovitelj našega naroda Prešeren, in pa prvi resnični organizator našega naroda Krek. In ta pečat, ta zapuščina njegova, je največje hudodelstvo Bleiweisovo. Uvedel te je in odprl ti vrata med nami, — korupcija!

Ta veljak, ta „duh“ je torej v tisti tretji, poslednji dobi svoji objavil leta 1875. „literarno zapuščino Prešernovo“ in leta 1877. „Prešernova pisma Vrazu“, a pisal med tema objavama leta 1876. o Prešernu gorenje pismo svoje Cimpermanu, — podobno pismo, kakor pet mesecev kasneje, 1. junija 1876., po poročilih Ernestininih tudi na Dunaj drju. Pogazhniku.⁴

Obesil se je bil ob ime in delo Prešernovo po smrti njegovi, glej, nevaren polip, ki je zapustil za nekaj desetletij na njih svojo nečistost, — pristranski mož brez vsake objektivnosti, ki ni bil ni zdaleč kompetenten ker posebej ne nikakor usposobljen, da bi bil v čemerkoli sodnik Prešernu!

Gotovo dejstvo je namreč, da je bil Bleiweis pravzaprav neverjetno velik — ignorant. Obsežnega, recimo univerzalističnega znanja, kakor so ga imeli možje Čopove dobe, ni imel; a tudi globokega strokovnjaškega znanja ne — o ničemer. Niti ne o svoji povsem materialni živinozdravniški stroki, ki ni v njej napredoval korakoma z razvojem in napredkom njenim ter se ni v njej ž njo vred razvojem poglabljjal, ampak gospodoval v Ljubljani kot profesor prav dobro s tem, kar je bil prinesel s seboj z Dunaja kot nemški doktor; Prešeren pa je n. pr. slovel, da je najboljši jurist vse Ljubljane. V svetu humanističnih znanosti, ki je v njih bil n. pr. Čop — „Krez“, „velikan učenosti“; v svetu filozofije (da o filologiji še govorimo ne), ter posebej v svetu estetike in literature, zlasti poezije in umetnosti njene pa je bil in ostal do smrti, če si dovolimo Prešernovo označbo kakor gori ob Čopu, Bleiweis — „kmetávs“. Pa je šel sodit Prešerna s priučeno frazo, da je „velik pesnik, vzgled vsem drugim — v oblikah“! Da bi bil le količkaj objektiven duh, bi bil moral vsaj tu ob svojem rudimentarnem in zelo primitivnem znanju ter povsem neizobraženem grobem čutu Bleiweis pošteno edinole reči: „Ne umem nič o tej stvari, brez pojma o tem svetu mi ne pristaja tu nikaka sodba, — ta svet ni moj svet“. Pa ne, — mož se je delal ter si dajal videz, ko da vse vé, ko da vse umé, vse zna, ter je sodil brez vse skrupuloznosti z najsamozavestnejšo impertinenco; hvalo in grajo je delil po svoji milosti, kakor Blaž Potočnik solnce in točo v pratiki njegovi, zdaj „slavnim“, zdaj

⁴ Spomini na očeta, str. 136.

„nadebudnim“ starim in mladim „rodoljubnim“ pesmarjem svojih „Novic“, z „velečastvom“ nebeškim pa okronal svojega oficijelnega „pesnika“, izvoljenega Koseskega, ki se mu je dal razpasti v našem slovstvu — do smešnosti. A da bi stvar bila le smešna! Toda kaj, ko je s tem zblodil v mladem našem slovstvu zdrave naravne instinkte, zabrisal in z grobljo zasul v njem vse veliko delo ter zdravo smer Čopove dobe, zastrl tisto veliko umetnost, ubil čut za tisto globoko poezijo, otopil živce ob Koseskega bobnu za tisto pristno, eterično lepoto, ki so bile zapuščina Čopove svetovnliterarne dobe — v poezijah Prešernovega genija. Diktaturo si je bil pač prilastil mogočnjak — ignorant z majhnim, tesnim obzorjem, ki ni imel sam ne prirojenega čuta za svet lepote, ne pridobljenega znanja o sferah, ki sta v njih kraljevala ter v njih dvignila Čop in Prešeren nele našo literaturo v svetovno slovstvo, ampak naravnost šele vstvarila iz nas — narod, tisti narod, ki je posej za njima Bleiweis od njega živel. A kar je glavno: mož si v svoji veliki impertinenci pa tudi ni prizadeval, da, še poizkusil ne si prizadevati, da bi si topi čut za ta svet odprl in poostril ter pridobil si kako znanje o teh sferah vsaj s pridnostjo! Toda gospodaril pa je na tem polju, diktator, kakor nihče ne, kdor je bil kdaj na tem polju — strokovnjak. Gospodaril posebej v drugi dobi svoji, od leta 1848. nadalje po smrti Prešernovi, a tudi še potem do leta 1870.; in s kakšno brezobzirnostjo, in s kakšno reakcionarsko tendenco gospodaril, o tem nam priča pač dovolj jasno Janežičev „Glasnik“, Levstikov boj za dobro slovensko prozo („Bog živi kritiko!“), pesnik „pregrešne ljubezni“ Simon Jenko, mladi pregrešno nadahnjeni romanopisec Jurčič, ter slednjič Stritarjev „Zvon“! Vse le, da mu razvoj ne prehití preljubih „Novic“, ki bi brez njih bil — to je vedel Bleiweis sam prav dobro! — le senca, ter nič več ne „voditelj“, če mu ne ostanejo — vseobče, univerzalno, edino glasilo vseh Slovencev.

A kolo časa je šlo po zaslugi triumviror Levstika, Stritarja, Jurčiča prav tu najpoprej preko Bleiweisa in njegovih „Novic“: vrglo mu je „nebeškega“ Koseskega v staro šaro navzlic vsem njegovim naporom, a postavilo pa zatajevanega Prešerna spet v ospredje navzlic vsem ugovorom Bleiweisovim, češ: „Ali njega cultus ne sme pristransk biti, da ne postane — pretiran“; in navzlic temu, da se je šele po daljšem prevdarjanju ločil Prešeren od bohoričice, sam, samostojno, a ne na besedo Bleiweisovo; ter navzlic temu, da je leta 1848., jurist-veščak in veščak jezika, ugovarjal Bleiweisu, novincu in šolarčku še slovenske besede, da jezik naš še ni bil takrat zrel kar za vse uradno poslovanje.

Čopova svetovna literarna

*Janežič
Levstik
Simon Jenko
Jurčič
Stritar*

*Prešeren
ločil od
bohoričice*

464 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

Razvoj življenja našega je z dokazom ker z izkušnjo pritrdil Prešernu; a razvoj duhá našega nam dokazuje vedno iznova, da še danes ni in da še ~~stej~~ ^{ne bo} nevarnosti gledé pretiranega kulta Prešernovega: saj ga Prešeren sploh ne potrebuje „kulta“ — to je bila tista perfidna odiozna beseda tiste dobe s posilnim kultom Koseskega! — ampak zahteva le študija in doznanja. In če je bil res voditelj, naj bi bil Bleiweis tu zastavil, ne pa oviral vsak poizkus te smeri! Vse to pa se je zboljšalo ter obrnilo v pravo smer šele, ko smo srečno premagali — korupcijo, ki jo je bil uvedel literarni puhlež — „dieser Mann versteht keine Sache gründlich“, je rekel o njem Razlag — ter jo gojil, se jej dal razpasti v našem slovstvu politik Bleiweis, ki je vdinjal slovstvo svoji politiki, organizator, ki je hlepel za prvaštvom svojim in svojih „Novic“; tisto korupcijo, ki se je v boju zoper njo ubil in otopel silni Levstik, in ki je kesneje vsled nje v obnovljeni njeni pristno Bleiweisovski fazi zakrvavel mehki Gregorčič.

Gotovo dejstvo pa je nadalje, da je bil Bleiweis — oportunist; hladen špekulant, ki je izrabljal — konjunkturo. In imel je Bleiweis za to velik talent. Da, izreden talent. In ta talent je bil pravzaprav vsa njegova moč. Ne znanje, ne značaj, — ampak ta talent za izrabljanje situacije. Instinkti mase in njihovo teženje, prevladujoče dnevno mnenje in hotenje najveljavnejše stranke, sodobno naziranje in stremljenje, ki je imelo največ glasov zase, — to so bili faktorji, ki so določali Bleiweisovo politiko, uravnavali njegovo prepričanje in delo. Gajeve (odn. češke) črke, čisti slovenski jezik zoper „ilirščino“, slovenščina v šolah in uradih, „združena Slovenija“, konkordat, „nedolžna“ beletristika, — vse to in še več enakega so bile že stare, deloma tradicionalne, deloma dolgoletne želje takratne tesne sodobnosti Bleiweisove. In Bleiweis? Glasniku le takih vseobčih takratnih željá naših je bil uspeh, je bila moč in zmaga zajamčena, ker zajamčena odločujoča — večina pristašev, večina glasov. A kot tak glasnik ni Bleiweis vodil, ampak se dal voditi, — „voditelj naroda“. Pa je končno bila ta politika pri nas še dobra za tiste naše čase do leta 1848. A potem? Bila je taka politika pravilna za kmete in njihovo obzorje, — kakor sploh vse Bleiweisovo delo, dokler je ostalo v tej sferi v mejah kmetovih potreb. A ko je segel v svet *intelligence*, ko je zavojával njeno življenje, silil se „voditi“ njeno pot in njen razvoj, določati njej mišljenje in hotenje, — ni Bleiweis bil nič več „učitelj, buditelj in voditelj“, ni bil nič več „ljubeznivi oče in največji dobrotnik“. Glasnik starih in rad tudi zastarelih, če so le bile pri nas udomačene ter imele dosti ali vsaj „veljavnih“, odločujočih pristašev,

se je Bleiweis oprezno ogibal vsake borbe za nove ideje, ki bi merile v bodočnost, ter silile k novemu razvoju; tu je resnico izrekla tista beseda, da „dr. Bleiweis vedno dela ovire, kadar se rodi kaj novega, naprednega“. In tako ni narodu vzgojil inteligence ter ni razširil tesnih mejnikov in odprl sfer duhá on, — ampak opozicija zoper Bleiweisa in njegovo dobo. „Prvoboritelj naroda“ ni nikoli mislil sam iz sebe tja preko svoje dobe, ter nikoli ne delal, a tudi ne podpiral dela za bodočnost. Odtod, da je Bleiweisovo delo tako ubogo idej; in odtod, da je z Bleiweisovim nagrobnikom bilo Bleiweisove dobe kraj in konec — brez organizirane inteligence ter brez vsakega pozitivnega smerca za sabo! In tak mož, sin in učenec absolutističnega duhá stare Avstrije in njegovih zvijač pred letom 1848., vstvarjen in zmožen za „učitelja, buditelja, voditelja“, za „očeta in dobrotnika“ vaškemu obzorju našega poljedelca in živinorejca; mož, kot politik le glasnik, zastopnik, prisluškovalec teženju stare struje in starikavih, deloma že preperelih načel, ves izgubljen le v svoji sodobnosti in njenih enodnevnih željah, potrebah, skrbeh, koristih, v politiki svoji umetnik plašča po vetru; mož, brez smisla za višji svet in za korak tja v bodočnost, — ta naj je li bil sposoben in poklican, da bodi pošten in pravičen sodnik sinu univerzalistične dobe Čopove, boritelju zoper starodobni duh absolutistične stare Avstrije pred letom 1848., do brezobzirnosti nesebično poštenemu geniju Prešernu, ki je zrl in mislil za sto let pred svojo, a za dvesto let pred Bleiweisovo dobo tja v progresivnost, v bodoči individualni razvoj narodov in človeštva „po božji volji“, a ne „po svoji glavi“ Valjhuna, ki je z mečem zastopal politiko, posejano s korupcijo!

Gotovo dejstvo pa je slednjič posebej eno: da je bil Bleiweis — izrazit egoist. Glavna ljubezen je bila Bleiweisu — Bleiweis! Sam in edini Bleiweis. Njegova lastna sreča ali nesreča; njegova lastna pot navzgor; njegova lastna slava in čast nad vsemi vsenaokoli: to je pri njem brez pomiselnosti odločalo o vsem in povsod. Navzlic drugačnemu videzu je pospeševal le, kar je pospeševalo in obveljavljalo njega; vse pa, kar je bilo ali bi utegnilo biti zoper njega, je trl in oviral z izredno spretnostjo in dobro prekalkulirano taktiko, in če ni šlo drugače, z odkrito silo in brezmejno zvijačnostjo. Ljubil pa je pri vsem tem in znal imenitno uporabljati — videz, krinko. Prvak vseh prvakov, prvi gospod Ljubljane in vse Slovenije biti in ostati, je bilo Bleiweisu posebej od tistega slavja z dne 5. julija 1863. cilj vseh ciljev sedanjosti in bodočnosti. Da sebe vzdrži, je stremil in umel si spraviti druge v odvisnost od sebe, pa bodi izlepa ali zgrdoma. Da sebe

dvigne, znal si je organizirati udane klike. In da ga ne izpodmakne
 kje kdo ter mu ne zraste nad glavo, vedel si je despotno zatirati in
 tlačiti ter se ubraniti vsakega — rivala. Zató ima Bleiweis Levstikovo
bedo na vesti, in zató „odpadnika“ Deshmanna, ki pa sta bila oba
 bolj vstvarjena nam v tisti dobi za voditelja ter bi bila vsaj od leta
 1860. nadalje neprimerno več storila od Bleiweisa za resnični razvoj
 naroda: Levstik v slovstvu in Deshmann s svojo izredno nadarje-
 nostjo v politiki, — če bi ne bil Bleiweis pognal prvega v politiko in
 bedo, a drugega, genialnega moža, da ne utone, v sovražni tabor, v
 odpadništvo. Zakaj se je zbratil „voditelj naroda“, ves vnet le za
 narodov blagor, — s Costo in Koseskim, a ne z Levstikom in z Desh-
 mannom, ki je bil vsaj trikrat tolik Slovenec v svojem srcu kot Costa,
 in ki bi ga nam bil on, Bleiweis, prav zlahka ohranil! Vse le iz ljubezni
 Bleiweisove — do Bleiweisa. In iz te ljubezni tudi globoka ljubezen do
 „Novic“, ter boj, da ostanejo „Novice“ prve in edine, ker je jasno
 prevdarila „kristalizirana pamet“, da brez „Novic“ kot poveljujočega
 lista v lastnih rokah ni več Bleiweisa. Odtod Bleiweisov navidezni
 protektorat leta 1865. za ustanovitev novega političnega lista sloven-
 skega, a pri tem pa v resnici jezero nakan in ukrepov, ki naj bi ter
 so tudi res zavrle in onemogočile politični list slovenski za nekaj let
 ter za dolgo dobo v Ljubljani! Vse le, da ostane — Bleiweis sam in
 edini gospod v Ljubljani in Sloveniji s svojimi „Novicami“, ne pa
 „im Dienste des Volkswohls und der Volksbildung“. Bil je Bleiweis
 vsled te glavne ljubezni svoje, vsled ljubezni svoje do Bleiweisa,
 izredno — nevaren človek, ker je imel mož vso oblast, vso moč sam
 v svoji roki ter se ni udajal nikakim očitkom vesti, naj jo li uporabi ali
 ne. Mignil je, in Levstik je umiral od lakote: „Krepieren soll der
 Hund!“ je bil klic iz Bleiweisovega ozračja; zinil je in Levstikovo
 pošteno ime je bilo piškavo: od vlade podkupljen, od Conrada plačan
 je izdajal Slovence; zagromel je, in Dežman je bil proklet v narodu
 na vse veke. Pri tem pa je resnico vedel vso le ravno on, Bleiweis.
 Kaj bi bil mož s tako močjo, s toliko oblastjo v narodu lahko storil in
 zasejal, mož takó pravičen — kakor Prešeren! A — takó pa? Človeku
 in stvári, osebni časti in obči ideji, politiki in slovstvu, narodu in
 zdravemu razvoju njegovemu je bil nevaren Bleiweis, silni organi-
 zator — despot brez skrupuloznosti, mirni in hladni špekulant —
 terorizator v tisti glavni in prvi ljubezni svoji — do samega sebe.
 In tu ni mož poznal ne šale, ne usmiljenja, ne kunktatorstva ne par-
 dona, če si je tu kdo nakopal Bleiweisov oblak nad glavo svojo;
 vsakdo tak si je moral biti svest persekucije Bleiweisove, — pa naj

je bil še kaj drugega ko Levstik ali Deshmann. Kaj to, če je s tem sejal med nas — **korupcijo**? Bleiweis sme to brez graje! Škof Widmer je bil moder škof, to spoznavamo bolj in bolj; le žal, da je njegovo moško modrost izpodjedala ženska ničemerna nespamet, — sestra njegova Urška. Pa se je bil zameril škof leta 1868. Bleiweisu, ko ga je modro pahnil z Levstikom vred — od slovenskega slovarja; in glej, ko je škof Widmer 10. julija 1875. odstopil, je Bleiweis leta 1876. v svojih „Novicah“ udaril, in žalostna slava je šla za škofa Widmerja imenom. In naslednik Widmerjev je bil národní škof Pogačar. Pa je Bleiweis pričakoval, da bo ob njem zavladal; a stegnil je škof roko, — in Bleiweisu odkazal gotovo oddaljenost. Ni si dal do sebe sicer škof Pogačar kakor Widmer; a vemo, da je Bleiweis bil pristaš njegove opozicije ter da ni imel zanj prijazne besede v „Novicah“. Kaj bi potem že davno mrtva reva Prešeren smel neki pričakovati od njega, če mu je kje kdaj pot zastavil z gesto, ki ni priznavala Bleiweisa!

In zoper Prešerna je imel Bleiweis vzroka za *osebno in politično* mrznjo!

(Dalje prihodnjič.)

MIRAN JARC:

V NOČI.

Vi vsi, ki ste žejno upirali v to skrivnostno nebo
oči vprašujoče ob plapolajočih slutnjah srcá,
že davno zamrli rodovi, ki ste z bolešno slastjo
si brali bodočnost iz večno zagonetnih zvezdâ,

o, vi samotarji, sanjarji vseh vekov, ki v vas je spomin
podzavesten zaplul... odkod... že je izzvenel... le drhtenje
vam lije prek duš preplašenih... brezbrežno hrepenenje
vam bil je neviden car skozi dalje nočnih temin.

Vi — bratje mi tu pod obokom zvezdâ ob tej uri pretihi,
ko v mehko omamo me vpredajo dihi veseljstva in sni:
Svetove objeti, zdrhteti v pretajnem središču noči! — —
O, sladostrastja iskanj! Živeti, živeti, živeti!

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838. (Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.)

(Dalje.)

Toda vzroka za tako mržnjo ni imel Bleiweis objektivno, ampak le subjektivno, le kot tak, le kot Bleiweis. Bleiweisov je bil greh, ne Prešernov!

Pa bodi tu še en glas takratne sodobnosti o tem razmerju! Izšle so bile koncem aprila, nekako o sv. Juriju l. 1866. prve tri pole (prvi snopič) Wagnerjeve, zaradi Stritarjevega uvoda epohalne izdaje Prešernovih „Pesmi“. in prinesle so „Novice“ kritiko, ki je izšla v dveh številkah: 2. V. prvi, 9. V. drugi del. Pa se je Jurčič v pismu brez dneva, a očitno da po 9. V. 1866., oglasil z Dunaja: „Dragi gospod Levstik! Kaj pravite o kritiki očeta modrijarha in ribniškega panjú²¹ Mene je marsikaj, to pa me veseli, da se Stritar vsemu le — smeja.“ In tu je zdaj nastalo za odgovor pismo — Levstikovo, brez dneva, a nekako v sredi med 10. in 20. dnem maja m. 1866.:

Dragi gospod Jurčič.

Nikdar se nisem nadejal ugodnejši kritiki o „Klasji“ iz dr. Bleiweisovega peresa, kajti mož mi je znan od vrha do tal. Kako more samodržec, despót, ugodno pisati o stvári, katere ni on sprožil? ktera se je rodila brez njega, in torej glasno priča, da ni povsod njega treba? ktera slovenskemu svétu kaže, da se tudi brez njega lahko kaj stori? Ali ménite, da je temu možu za slovenskega naroda napredek mari? Ni malo ni dosti ne! On se le trudi zase in za svojo duševno in telesno korist. Ako déla, kakor ga vidimo delati, to je le zato, ker zdaj več ne more drugače in ker mu príduje. Kdor brez njega kaj počenja, to je njegov sovražnik. Zato je osnoval trojico: Bleiweis, Kosta, Svetec, da bi se jim ne mogel nihče bližati. Jezi ga, da mladína izpod-

²¹ Jurčič sodi tu, da je kritiko, ki je anonimna, pisal Ribničan Lézar, ki je bil svoj rodni kraj opisal v letnih izvestjih ljubljanske realke 1864. A Levstik je bil druge misli; domneval je, da je oče tiste kritike Svetec, z Bleiweisovimi dostavki.

*XO Svetec je tu preostala beseda. mislilo bi se, da je original karer okroglo, leto 26/11
Žigon*

rasta, ker se stolček zarad tega čedalje bolj pod njim maje; ni mu po godi, da se kdo kaj uči, ker iz tega mu pretí nevarnost, da utegnó vstati ljudjé, kateri bodo tako predrzni, da si bodo upali drugače soditi, druge reči zatírati, druge možé čislati, nego on in njegova drhál!

Kar se tiče njegove kritike, Vas ni treba nič jésti; le posnémljite Stritarja, ki se vsemu sméje, pa dalje delajte. Meni se ne zdí primerno, da bi zarad tega od „Klasja“ odstopila Vi in Stritar; ampak odgovor moramo spisati, in poskusiti, ali *nepremenjenega* „Slovenec“² vzame ali ne. Če *nepremenjenega* ne vzame, potem bode uže skrbel g. Wagner, da pride ta reč na svitlo. Zdi se mi, da Vam gré preveč do srca tista napaka, ktere sem jaz sam kriv, po kterej se je namreč rima vmeknila v gran (verz), ker sitne korekture ves utrujen pregledujem največ še le po noči, ko se človeku uže nič več neče, in tako je vlézla „hudomušna“ ali prav za prav šaljiva, pa karakteristična zmota.³ Na konci se oznanijo tiskóvne napake, in pri tem ostane. Če mislite pisati odgovor Bleiweisovi kritiki, pri kateri je menda Svetec imel parklje — ne panj — če se ne motim, o tej zmoti čisto nič ne zínite, to je najboljše. Menim, da najbolj kaže, da naredíta vidva odgovor: Vi in g. Stritar; če bode boj trajal dalje časa, potlej mislim uže tudi jaz v osír dregnoti, prej verujte, da ne vtegnem; toda odgovoriti se pa mora. Iz tega naména Vam podajam drobnejše svoje misli o noviškem spisu:

Kako je to, da je do zdaj dr. Bleiweis vedno kričal: gorjé kritiki! Pri nas je treba hvaliti, da se ne ostraši od dela še ta mala peščica pisateljev, ktere imamo? Zakaj se pa zdaj ni držal tega načela, ktereга bi se mu bilo gotovo držati, ker gré za tako važno delo, kakoršno je „Klasje“, ki ima namén, pisateljska dela razznaniti po narodu, budíti veselje do domačéga branja in odpreti vzajemnost med pisatelji in narodom? To izvíra od tod, ker tukaj ni dr. Bleiweis na čelu, in tudi ker ni dr. Preširna mogel nikoli prav trpéti, menda zato ne, ker je ta za svojo zbirko imel pripravljen tudi epigram: „Novičarjem“, ktereга je pa izbrisala nekdanja cenzura.⁴ Znano Vam je, da Blei-

² Einspielerjev „Slovenec“ v Celovcu.

³ Levstik méni tu znano tiskarsko napako v verzu: „Sestrice so zvezde“, namestu: So zvezde sestrice. (Na str. 66. Wagnerjeve izdaje, v Prešernovi „V spomin Valentina Vodnika“.)

⁴ Levstik se tu moti. Epigrama ni zatrla cenzura, ampak ga je izpustil (na osebno prošnjo Bleiweisovo!) — Prešeren sam! Za povračilo ga je po smrti pa Bleiweis tepel! Epigrama v Blaznikovem rokopisu ni, ima ga le muzejski.

weis nikoli ne odpusti, ako je bil razžaljen. Zato menda tudi ni hotel nikoli skrbéti za kako slovesnost Preširnovej slavi na čast! Kako je to, da je lansko leto zaničljivo šeptal, Bog védi kake beséde Svetcu v uho pri Matičinem občnem zboru, ko je dr. Dolenc svetoval,⁵ naj Matica prevzame skrb, da se zberó date za Preširnov životopis, in vso to reč, ktere ni podpiral ni malo ni dosti ne, zaničeval⁶, zdaj pa vendar toži, da je Preširnov životopis prekratko popisano? Svetec je pred občnim zborom z menoj govoril o tej stvari in obljubil ta nasvet podpirati, pri občnem zbori pa tega ni storil, in po zbori se je osorno obregol name, rekoč, da to ne gré, ker je bil Preširen pijanec. Vidi se, da je iz njega govoril sveti duh — Bleiweis. Preširnov životopis, ktereга je spisal Grmovnik, in kateri je v mojih rokah, nima nič več dat, in še toliko ne, kolikor Stritarjev, zmot pa še več in pa nekako iz Gervina prepisano žgančevo juho; zato sem ga jaz spravil iz njegovih rok, ker sem se bal sramote velícemu Preširnu, ko bi ta „šmaren“ prišél na svítlo in celó v nemškem jezici. Da bi jaz bil sam dognál, česar ni Grmovnik znal, to sem hotel, toda manjkalo mi je časa in novcev, kajti bilo bi treba popotovati iz Ljubljane na Gorenško k Preširnovej rodovíni, na Koroško k njegovemu bratu in Levičnjaku in v Trst k njegovej ljubici. Zato sem bil po dr. Dolencu sprožil to misel v zboru Matičinem, ktera se je pa ní prijela, ampak rajša križem roke drži.

Kar se tiče Preširnové zapuščine, opominjam, da sem večkrat slišal, kar šepetá ves slovenski svet, ves, pravim, ne samo Stritar, da je res zgoréla, ali na dvorišči ali ne, tega ne véim, kar tudi ni važno. Naj se dokaže, da ni res, če se more. Nam ni treba dokazovati, da je res, kar veruje ves svet. Gospá Honova mi je tudi pripovedovala, da je rajnega Smoleta sin rekel njej: „kako sem bil jaz neumen, da, ko je Preširen ležal na smrtnej postelji, nisem pobral njegovih rokopisov, kar bi bil lahko storil; potlej so pa po njegovej smrti knjige in pisma iz sobe nekam nesli v velikej ruhi zavezane.“ — Smolè je bil proti zadnjemu neki jako oubožal, in Preširen je neki njegovega sina iz ljubezni in hvaležnosti do rajnega imel pri sebi. — Kar se pa tiče „benečanske“ t. j. „tri želje“, ktero pesem sem Vam denes poslál, prav lahko je, da je je Dagarin nalašč prinesel Bleiweisu, da bi od sebe

⁵ Prim.: Novice 1865., 15. III., str. 85.: A. D.(olenc), Koliko časa bomo še odlašali? — In: Letopis Mat. Slov. 1867., str. 12.

⁶ Dne 11. V. 1865. (Let. Mat. Slov. 1867., str. 12.)

Pismo iz
4/6 1831
Dagariu
Dugače glasi
Okoli leta
26/11 1920
Tomu Jufan

odvrnil vandalski sum, kterega si je gotovo čutil za petami; in to pesem je lahko prinesel nesezganó brez škode svoje zelótnej vesti⁷, ker tu je le prestava, ktero tudi kdo drug [leško] po Preširnovi smrti brez te prestave lahko zvrši, in original mladina tudi brez prestave lahko bere. Če se ta prestava sežge ali ne, to je precej vse enako, drugače je pri izvornih spisih, kterih nikdar več ne bode, ako so pokončani. Kakor z benečansko, tako je tudi [a] s „Parizino“.

Kdo je 1847. l. v „Novicah“ govoril, in kaj je govoril o Preširnovih pesmih? Bil je Malavašič — vsaj mislini, Novic nimam v roci — in kaj je rekel, koliko je vredna njegova kritika, dobro veste. Zanimljive so pa te Bleiweisove besede vendar le, ker pričajo, kako si hoče Bleiweis tudi v Preširnovi kritiki vindicirati prvost — kajti kar kdo piše v „Novicah“, to Bleiweis tako obrača, kakor da bi on sam pisal!

N. 10

O Koseskem veste moje misli. Najbolj govori zoper njega to, da ga nihče med Slovenci ni posnemal do zdaj, pa ga bode po zdaj še menj. Preširen je odkril lepoto, bogastvo in ugibčnost slovenskega jezika, ne Koseski, ki je germanistično prestavljal, germanistično konstruiral, iz slovarjev pušal slabe in spakedrane besede; Preširen je bil poet, ki je zajemal iz sebe, ne Koseski, ki je tuje blagó prodajal za svoje. Ali se je Preširen čudil Koseskemu ali ne, tega ne vem; sed is dixit, torej mora biti res, toda meni bodi dovoljeno dvomiti, v čemer me tudi podpira epigram: „ko se skisa“⁸. Koliko je vredna opomba o elizijah, kterih so polni najboljši pesniki, veste sami; opomniti pa hočem le, da bi tudi Koseski imel dosti več elizij, ako bi pisal, kakor se mora prav pisati, kajti on piše: „scer, alj, gor, pšica, mladenča, paljčina, venc, stran (nam. strani), plam (kar je kastracija, ne elizija), znam (tudi kastracija), konc, not (nam. notri), lilje, materno, clo, tovarš, zaničvavec, rah (kastracija) pogin (nam. poguba), al, bilj (nam. bili, gen. plur.), lav (nam. lév srbizem), riséna = hijena (sam skoval); vednim (nam. vednemu slepcu dade), glasnim (nam. glasnemu), tim (nam. temu)“.

To je samo iz pesmi o zvonu, v kteri bi torej imel nad 20 elizij, ko bi pisal, kakor je prav. Da je Preširen samo zaljubljen pel, o tem naj Stritar po svoje krepko odgovori, ker dobro vé, kaj je treba povedati.

⁷ Levstik sodi tu po duhu Bleiweisove dobe!

⁸ Ta Prešernov literarni epigram, ki je imel duhovito ost: Ko-se-ski = „ko se skisa“, je torej poznal še Levstik. Odkod? Ne vemo. Zakaj ga ni objavil? Ne vemo. Nam se je, žal, izgubil. — kakor še marsikaj Prešernovega te vrste!

Bleiweis pravi: *oblíke in pravopis*. Pri nas nemamo nič pravopisa v nemškem zmyslu, ampak same oblike, které izviraajo iz globocega dna jezikovih pravil. Mera, koliko se smé, koliko ne, mora biti prepuščena premišljenemu popravljajcu, kteri pa vendar mora marsikaj pustiti, kar ni prav, ker grapi (vërzi) branijo popraviti; najmanj pa soditi, kaj se smé, kaj ne, smé Bleiweis, ki se nikoli ni učil jezika. Med prave, povsod prijete oblike spada „šč“ in „vsaj“; zakaj bi se jih torej Preširen branil⁹? Saj njega tudi nihče ne vpraša! Ali se morda ima zopet vrniti čas, ko so Slovenci še pisali: „*dobromo človeko*“, kakor je pisan tudi Koseskega vedno razkričavani prvi [so] in edini sonét¹⁰, prvo slovensko déte njegove muze? Mislim, da ta reč je uže dognana. Kar se tiče: „leško“, opominjam samo toliko, da edina ta je prava oblika, ker Ъ ali Ѣ je v slovenščini samo tačas a, kader je na njem dolgi náglas, potlej pa zopet Ъ ali Ѣ, která pišemo z „e“. Z besédico „uže“ so se pa oče vrézali, kakor sem se jaz s pre naglo popravo tistega grana; to nam je vsaj za ekvivalent. Dobro sem pregledal ves prvi snopič, pa v pesmih Preširnovih nisem nikjer našel „uže“. Pregledite še¹¹ Vi!

O Preširnovi pisavi „bila“ sem slišal uže mnogo tožbo negorenskih ljudi, zato sem jo popravil, kjer je bilo koli mogoče. Vse to je pa le nebitvena reč. Preširenov¹² duh tiči drugjé, ali ti gospodje ne vedó kje.

Da je bil Preširen samo Gorenec, temu se odgovarja, da Preširen je bil prvi Slovenec svojega časa, stojéč nad Vodnikom in nad nemškujočim, besede kujočim Koseskim, če je tudi med slovenskimi podnarečji dajál [slovenščini] gorenščini prednost. Razen malih madežev, kterih⁹ je pa kriv njegov čas, ne on, do zdaj še noben slovensk pesnik ni pisal tako slovenski, kakor Preširen.

To so ob kratkem moje misli, které lahko porabíte, kolikor hočete, ako boste imeli priliko, které Vam pa tudi ne bode manjkalo, ker sem preverjen, da spišeta s Stritarjem odgovor, in da še ostaneta pri „Klasji“. V tej preverjenosti Vam pošiljam: „Parizino“; „tri želje Anastazija Zelenca“ (Venetianer Trias); „Zidanje cerkve na Šmarni gori“. Vse to pošiljam v avtentičnem prepisu iz Bleiweisovega lastno-ročno-preširnovega spisa in v prepisu, kakor sem ga jaz pripravil

⁹ O „šč“ se je Levstik v Prešernu motil!

¹⁰ „Potažba.“

¹¹ Rokopis ima: *se*, kar je le pisna hiba.

¹² Pisna hiba Levstikova.

za tiskanje, ter opominjam: 1.) Parizine bi dr. Bleiweis nikoli ne bil smel natisniti v Koledarčki — to je bilo 1852. l. — ker ta prestava ni taka, da bi množila pevčovo slavo. Če to ni poskus iz prvega pesa, moramó soditi, da je Preširen uže jako bil izgubil svoje zmožnosti, ko je to delal. Ker je bil pa te pesmi uže Bleiweis nekoliko dal na svitlo, mora priti tudi v „Klasje“. Jaz sem jo popravljaj in popravljaj, morda več, nego je prav, toda še zmerom ni taka, kakoršna bi imela biti po Preširnovem. Pred sabo nisem pri tem delu imel niti nemške prestave, niti originala, ktereга ne umejem; torej ne vém, ali ima — — —

Tu list preneha — s četrto stranjo, ki jej je sledila najmanj še peta; a konec pisma so nam, žal, izgubili. Vendar pa je odlomka dovolj, da nam priča, kako so sodobniki, ki niso bili v Bleiweisovi kliki, že l. 1866. prav takó sodili in videli: da ni Bleiweisov odpor zoper Prešerna — objektivno pravičen, ampak da Bleiweis Prešerna in njegovo delo tlači iz osebne in politične mržnje do njega: zaradi osebne zamere in pa zaradi preljubega Koseskega! (Dalje prih.)

FRANJO ROŠ:

POLETJE.

Zori poletje. V solncu zelenijo
svobode dnevi, mladi in razgreti;
v tišini svetli sredi polj žarijo
iz belih rož in gorkih žarkov speti.

Ti si jih splela. Vino so duhteče
teh južnih rož opoji. Glej, gorijo
oči in to srce, pijano sreče,
ko čaše nama v solnca svit zvenijo.

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838. (Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.) (Dalje.)

Dokler je Prešeren še živel, se je Bleiweis ogibal spora s Prešernom, ter rajši „liberaluha“ uvrstil l. 1844. med pobožne sotrudnike svojih nedolžnih „Novic“, ki je pri njih sodeloval potem Prešeren zvesto do l. 1848. In uporabljaj ga je rajši modro po svoji potrebi v svoje namene, da mu je n. pr. l. 1845. spesnil (navzlic Koseskemu!) slavospev o županu Hradeckem. Občeval je ž njim rajši bolj prijateljski, s čimer se v kesnejših letih Bleiweis ni mogel nikoli zadosti prehvaliti, češ, tolik prijatelj sem mu bil! — kakor si je sploh Prešerna do konca svojih dni klical na pomoč in podporo kot nekako avtoriteto, a le, kjer je subjektivno njemu prijalo in kazalo, da *sebe* ž njim dvigne; to sklicevanje na Prešerna kot veljavni glas pa je jenjalo takoj in povsod, kjer je bil Prešeren kaj *zoper* Bleiweisa in njegove osebne namere! In tako ga je prijateljski tudi pregovoril Bleiweis, da je žal Prešeren izpustil, dobra duša, l. 1846. iz „Poezij“ z „Naméčkom némških in ponémčenih“ svojih tudi epigram o „Novičarjih“, tisti epigram, ki je Bleiweisu brnel vse žive dni po ušesih; epigram, ki je v njem „liberaluh“ Prešeren Bleiweisu „rekel v obraz“ prijazno resnico: „Márska po hlévi diši, tvôja beséda, *kmetávs!*“ ter nekako v proroškem duhu še: „Lépsi biló bi berílo novíc *rokodelsko-kmetíjskih*, — *Ako rokovnáške in mánj bi kmetávske bilé*“ Pa si tu mislimo Bleiweisovo pigmejsko dušo, kaj je v njej vstalo, ko je prvič zaslišal ta Prešernov grom! Pač, kakor da bi se mu bil stolec tiste dni zamajal!¹ In ni čuda, če se je Prešerna za živih dni njegoviñ tudi Bleiweis

¹ Ohranil se je ta epigram, neprečrtan ter nič ne od cenzure kritikovan, le v muzejskem cenzurnem rokopisu „Poezij“ (odkoder ga je leta 1866. prevzel in prvič objavil šele Levstik v Wagnerjevi izdaji); drugi cenzurni rokopis (zdaj „Blaznikov“, tako zvan, ker je bil ostal po natisku v Blaznikovi tiskarni in lasti, ter nam ga je dal † Jos. Poklukar leta 1909. v faksimilu) pa tega epigrama nima; izpustil ga je bil z epigramom o Murku vred Prešeren sam, ki je (kakor je videti rokopisu) to stran še po cenzuri nanovo prepisal — za tiskarno.

zaradi njegovega genijalnega duhá, kakor vsi sodobniki, ki so imeli kaj na vesti, — bal. Zató se je Bleiweis pa takó rad postavljajl kesneje z vsem, kar se mu je bil upal v osebnem obče- vanju „reči v obraz“ in upal mu, ali prav ali napak, oporekati. In zato si je pa nadalje dovolil Bleiweis, ko je Prešeren izginil s tega svetá ter ni bilo več žive nevarnosti, toliko bolj pogumno lajšati si svojo nevoljo zaradi ostro poštenih kritik „zabavljic“ Prešernovih, češ: „Ali to je bila velika² slabost Prešernova, da je strastno² kritikoval in ščipal pisatelje druge,³ pa tudi svojim prijateljem⁴ ne prizanesel, če je imel, kakor Nemeč pravi, „einen Witz anzubringen“.⁵ Dokaz temu so njegovi „zabavljivi napisi“,⁶ v katerih se je sicer skrtil pod „predgovor in zagovor“, kar pa mu je le verjel ta, kdor malo „krotkega ččeta“ ni poznal.“⁷ Takó se nam je torej Bleiweis tu l. 1875. sam izpovedal, kaj ga je ob Prešernu posebej peklo in žgalo; in izpričal nam tu vrh tega sam, da ga Prešernov „predgovor in zagovor“ nista mogla potolažiti; ter da mu Prešeren ni bil „krotek oče“, ni bil pokoren podrepnik, ampak samostojno samosvoj, Bleiweisu uporen duh! In dosleden si v tej ne- volji svoji, je Bleiweis potem l. 1876. pisal o Prešernu pa gori Cimper- manu: „On, kjer je le mogel, je rad pikal duhovščino, kajti ‚liberalec‘ je bil, da bi ga bili današnji brezverski liberaluhi veseli.“ Takó je pre- valil Bleiweis svojo osebno zamero in mržnjo na duhovščino, da si vstvari tudi za to svojo mržnjo — močno stranko. Potegnil, vplel in ponižal je takó Bleiweis Prešerna — v politiko, v svojo politiko, v dnevni boj in nizko ogorčenost političnih strank, brez pomiselka, dà, brez čuta, da je Prešeren genij visoko nad vsemi strankami in celó državami, genij „centralnih stikov s Pravirom“, svečenik v službi edinole „Pravečnega Misterija“, a ne pa glasnik in izkoriščevalec člo- veških enodnevnih strasti in slabosti záse, pa naj so bile te čeprav Bleiweisove! Pa je bil zató Prešeren Bleiweisu Velikemu, tej pigmejski duši, nekak — izgubljenec.

² Z debelo črko hočem tu opozoriti na ta Bleiweisov slog — pretiravanja.

³ Tudi preljubega Koseskega, — kakor priča gori Levstik. Značilen je izraz „ščipal“!

⁴ Tu beri za črko: „In celó meni, Bleiweisu samemu“ —

⁵ Druzega (višjega ali globljega) motiva Prešernove duhovite satire torej Bleiweis ni doumel!

⁶ Ki jih je imel tu Bleiweis v rokopisu Prešernovem pred sabo v objavljeni zapuščini poetovih.

⁷ Letopis Matice Slovenske 1875., str. 179.

Vse
duhovniške
to temu radi
Tomih
Oreš

608 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

V tej zaslepljenosti svoji, ki si jo je bil Bleiweis polagoma ter z leti, ko je Prešernovo ime navzlic vsem naporom njegovim vendarle bolj in bolj, njemu v veliko nevoljo, rastlo med sodobniki, sebi in dobi svoji konstruiral ter si jo kakor nekako csebno trdnjavo zgradil okoli sebe, da bi čutil sebe in preljubega Koseskega v njej varna pred ogrožujočim ju Prešernovim delom, — je Bleiweis ostal in moral ostati neomajno trden do svoje smrti. Nič čuda torej, če je tudi še leta 1880., dne 14. aprila, na slovitem 16. občnem zboru Matice Slovenske, ko je mladi „doktor iz Kranja“ vstal kot glasnik „mladoslovenske“ opozicije zoper Matičnega predsednika ter posebej zoper staro ljubezen njegovo, odločno in glasno zoper Bleiweisovo „dogmo poetične nezmotljivosti pesnika Ivana Koseskiga“, — spet poizkušal podpreti podirajočo se mu trdnjavo Bleiweis z enakim zaletom zoper Prešernovo ime in delo, češ: saj tudi Preširen v svojih poznejših letih ni zlagal nič več pesni, „zakaj ne, vsi dobro vemo“.⁸ Povzročil je ta napad Bleiweisov ogorčenost v takratni sodobnosti. Nam je ne več, ko smo iz konteksta dejstev spoznali da je bil Prešeren Bleiweisu osebno velika napota, pa da ga je zaradi tega dosledno poizkušal — onemogočiti! Vse, — da si reši svojega Koseskega!

Ernestina je spisala zagovor. Dolg zagovor, obrambo Prešernovega imena — zoper Bleiweisovo nečistost!⁹ Spisala ga je iz užaljenega otroškega in ženskega srca, — a upošteva avtoritativno besedo Bleiweisovo. In to je bil njen pogrešek. Zató pa je bil potreben tistemu njenemu zagovoru še ta dostavek, — da ni Bleiweisova sodba o Prešernu nič vredna, ter da nam posebej ni in ne more biti nikak avtoritativen, zgodovinski vir o velikem duhu, ker je vse ostro, dà, brezobzirno, a dosledno nastopanje Bleiweisovo zoper Prešerna le tendenciozna gonja užaljenega egoista in despota, ki se mu Prešeren ni hotel ukloniti in mu bil kot idealen duh s svojim idealnim delom vse žive dni na njegovi

⁸ Slovenski Narod 1880., 18. aprila, št. 88. poroča o tem: „Predsednik potem zagovarja Koseskega, rekoč, da teh pesnij, katere zdaj Matica daje na svitlo, nij v svojej starosti zložil, ampak še prej. Potem daje pa Preširnu čisto nepotrebno, čisto krivično in prav nekrščansko brco, češ, saj tudi Preširen v svojih poznejših letih nij zlagal nič več pesnij, „zakaj ne, vsi dobro vemo“ (!). Preširen je pel veliko let, vredno se je Koseski oglasil, pa njegove pesmi niso imele nič vpliva. (Smeh.) Koseski še le je vzbudil slovenske pesnike Cégnarja, Jerišo in druge. Če zdaj tudi njegove pesni „nič ne koristijo“ (!), moramo mu hvaležni biti za to, kar je storil za Slovence uže l. 1844.“ — Primerjaj, kako so pa o vsem tem „Novice“ poročale, oziroma nedolžno molčale v svojem 17. listu, šele 28. aprila 1880., na str. 134.!

⁹ Spomini na očeta, str. 7–9.

egoistično-oportunistični, negativni poti zelo neljubo napotje — ignorantu, oportunistu, egoistu!

In če človek vse to vé ter vse to premišli, ga spričo Bleiweisovega značaja in njegovih sebično osebnih interesov mine pravzaprav vsako ogorčanje radi Bleiweisovega počenjanja zoper Prešerna, ker vidi: Bleiweis, ki mu je bila njegova glavna ljubezen Bleiweis, je moral takó in ni mogel drugače! A čuditi se mora pa ob vsem tem le enemu: Ali ni Bleiweis res nikoli, in posebej ne tudi po onem slavitem 16. občnem zboru Matice Slovenske, pomislil, kaj bo pa rekla nekoč — *zgodovina*? In je li bilo to pa morda res Bleiweisu povsem postransko vprašanje, kakor sodi o njem dr. Razlag v svojem pismu Ernestini dné 17. I. 1876., češ: „aber er denkt sich: après nous le déluge (nach uns die Sündflut)“? Torej: Vzdržati se, dokler smo; kaj bodo za nami o nas, nam nič mari! Res, — tu človeku pamet zastaja.

4.

Po želji Bleiweisovi se je Cimperman poslej kot sotrudnik „Novic“, brez sence kake zamere, uslužno omejeval le na „podučne stvari, ki ne žalijo нравnih čutstev“, kakor jih je (po sodbi Bleiweisovi) njegov spis o Prešernovem „Senanu“. Bolje bi bil seveda Bleiweis, če bi bil odkritosrčen človek, kakor je bil n. pr. Prešeren, in ne edinole zvit in „praktičen“ hlapec takratne ljubljanske politike, rekel tu: da se „Novicam“ prilegajo le „suhoparne stvari, ki ni ob njih nevarnosti, da bi vznevoljile Luko Jerana in njegovo obzorje“, kakor bi ga bil Cimpermanov prispevek o strahovitem „Senanu“, ki ga je bil Luka Jeran proklel že l. 1845.¹⁰

Vendar pa piše na koncu svojega lista z dné 27. VIII. 1878. Bleiweis Cimpermanu:

„O ponuĉbi *Prešernovega* in *Vrazovega* nemškega pisma Vam morem še le odgovor dati, če mi pošljete pismi na ogled.“¹¹

Cimperman je torej tu, dve leti po „Senanu“, ponudil Bleiweisu spet nekaj Prešernovega! A kaj se je potem med njima zgodilo radi teh dveh pisem? Ni nam znano! Ni besedice ni nikjer več o njih v vseh nadaljnjih dopisih Bleiweisovih Cimpermanu. Ali je Cimperman, ki je

¹⁰ „Sad jedna njegova satira kruži po varoši, koje k sreći svaki ne razumě.“

↳ Tako je pisal o Prešernu L. Jeran Vrāzu 13. I. 1845. (Zbornik Slov. Matice IV., 1902., str. 188.)

¹¹ V svoji objavi pisma Bleiweisovega je Cimperman to mesto izpustil. (Novice 1883., str. 199, 28./6., pod šifro VIII.)

610 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

tu l. 1878. nameraval spet Bleiweisu nekako skočiti iz ojníc, svojo ponudbo umaknil, ali pa jo je Bleiweis sam odklonil? Fakt je, da Bleiweis ni po 27. VIII. 1878. objavil nobenega pisma ne Prešernovega ne Vrazovega — ne v svojih „Novicah“, ne v svojem „Letopisu Slovenske Matice“. In fakt, da tudi Cimperman ni poslej dal v javnost nikoli nikjer nobenega pisma Prešernovega, a ga tudi nikoli nikomur, kolikor vemo do danes, ne več ponudil v objavo, — da torej nimamo podatka, ki bi iz njega mogli sklepati in razvideti, je li bilo to Prešernovo pismo káko nam doslej še neznanó, ki ga je tu imel Cimperman v rokah, a nam je potem kesneje morda šlo v izgubo; ali pa je morda bilo to pismo le katero izmed tistih, ki jih je kesneje objavil Fr. Levec ali kdo drugi. In to je tembolj čudno, ko je vendar Cimperman „Vrazovo nemško pismo“ kesneje ponujal drugod v objavo, — da Prešernovega ž njim vred pa — kakor tu l. 1878. Bleiweisu — ne več!

Maja meseca l. 1881. je namreč Cimperman poslal uredniku novega „Ljubljanskega Zvona“, Fr. Levcu, to-le dopisnico:

Visokočast. gosp. profesor!

Prav lahko mi je dobiti od gospé P.¹² zanimivo nemško pismo St. Vrazova, ki se dostaje necega spisa *Koritkovega* in znanih slik „kranjskih nóšenj“, katere hrani v mátici tudi gospa P., in drugih stvaríj. Pismo je pisal V.¹³ dr. *Crobathu* (takó se je podpisával sam), ki je bil svoje dní číslan mož v Ljubljani, v čegaver hiši se je često shajala tedanja mestna inteligenca. Če bi ugajalo to pismo „Z.“¹⁴ po volji, pošljite mi kake vrstice po tiskarskem učenci, ali po dijaki *Mihalići*, da pôtlej pošljem po avtograf. Sploh imam še več govoriti z Vami, kar se zgodí morebiti v počitnicah.

Srčen pozdrav! Vaš

22/5 81.

Carpenter.¹⁵

Tistega meseca torej, ko je izšel v V. številki „Zvona“ Cimpermanov članek „O Prešernovem Senáni“ ter je bila za VI. številko že stavljena in odtisnjena tudi Cimpermanova objava Prešernove čestitke

¹² = Pesjakove.

¹³ = Vraz.

¹⁴ = „Zvonu“.

¹⁵ Naslov na obratni strani: / Visokočestiti gospod Fran Levec, / c. k. više realke profesor itd. / v Ljubljani. / Tavčarjeva hiša. / — Poštni pečat: Laibach-Ljubljana 22/5 81. (Psevdonim „Carpenter“ je angleški prevod nemškega imena „Zimpermann“.)

Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM. 611

štirinajstletni Lujizi Crobathovi za god: „Preširen gratulans“, je Cimperman iz istega vira, odkoder je bil prejel to poslednjo svojo „relikvijo“ Prešernovo, pa že ponujal uredniku „Zvona“ Fr. Levcu nov prispevek: Vrazovo pismo, ki se mu ga pri Bleiweisu ni l. 1878. bilo posrečilo prekovati v kak goldinarček honorara. (!!!)

Levec je takoj naslednjega dne, 23. V. 1881., torej takoj po prejemu dopisnice, odgovoril v kratkem listu: „Omenjeno pismo *St. Vrazovo* bi ‚Zvonu‘ jako dobro došlo, kakor sploh vsaka stvar, ki se tiče literarne zgodovine naše. Samo da se ne morem vezati, v kateri številki bode natisneno.“¹⁶

A šele 18. VII. 1881. je izpolnil Cimperman, ko je potreboval novega petaka, svojo ponudbo, kakor priča njegov list s tega dne Fr. Levcu, ki mu v njem piše: „Vas tudi opomnim, da, kadar koli bi kaj pisali o dr. *Razlagi*, oglasite se prej pri meni. Jaz imam lepo zbirko zanimivih pisem tega moža, brez katerih njegov životopis ne bi bil popoln. Dr. *Razlaga* so naši ljudje slabo poznali.“¹⁷ Ter potem na

¹⁶ K svoji objavi „Preširen gratulans“ je poslal Cimperman Fr. Levcu droben listič brez datuma: „Velečestiti gospod profesor! Prosim, da se ta popravek natisne v ‚Zvonu‘, (žal! da le na zavitki!!) Ako pride moja pesen ta mesec, pošljem *Vrazovo* pismo za drugo štev. Vaš čestitelj Cim-n.“ — In poleg je priložil še drug listič: „„Popravek. V poslednje štev.[ilke] ‚Zvona‘ sestavek „Preširen gratulans“ str. 375 je našla pot neljuba napaka. V nemške pesni *pred-pоследnjem* gránesi je izostala namreč beseda: *ganz*, kar ni prav. V mátiči slóve ta gránes: „Erscheinen nicht ganz ungalant“. S tem bodi pomota popravljena.““ — Ker ni ta popravek izšel v samem „Zvonu“, ampak res le med popravki na ovojnih platnicah 7. številke 1881. (z naslednjim besedilom: „„V sestavku „Preširen gratulans“ izostala je v nemške pesni v predzadnjem granesu beseda „ganz“. Pravilno tedaj slóve ta granes takó: *Erscheinen nicht ganz ungalant*.““): — in ker so v vezanem izvodu Lj. Zvona 1881. v licejki ljubljanski po takratni bukovezniški navadi vsi ovoji žal odstranjeni, je zablodil ta tiskovni pogrešek tudi v L. Pintarja „Dr. Franz Prešeren Deutsche Gedichte. Gedruckt und verlegt Laibach 1902 Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg.“, kjer stoji na str. 45. dotična godovnica Prešernova. (Izvirnik Prešernov se nam je ohranil; pridobila ga je prav te dni za svojo rokopisno zbirko licejska knjižnica v Ljubljani.)

¹⁷ Bila so ta zbirka pisma Razlagova, pisana Prešernovi hčeri Ernestini, ki jih je ta darovala sama Cimpermanu za novoletni dar 31. XII. 1880., kakor priča njen lastni napis na ovitku, ki v njem leže še dandanes: „Triindvajset svojeróčnih pisem dr. J. R. Razlagovih, podarila v spomin Jos. Cimpermanu dné 31. decembra meseca 1880 l. — Ernestina Jelovšek.“ Po smrti Cimpermanovi jih je Ernestina spet reklamirala ter izročila pesniku Antonu Aškercu za mestni arhiv ljubljanski, ki jih sedaj z njenimi „Erinnerungen an Dr. Franz Prešeren“ vred hrani.

Pravo barbarsko zasled v Hovakovi. Tisti pritisli narodovobojnik slov. pesnikov - ne so mogli tako paflovati in smeti. Takratni svet, Rimski, v svojo katalon "ovoje" z mojimi popravkami tudi z mojimi popravkami vseh pod klup. Pred moj oči sem po vsem govornicam rojal "Rimsk. vet" ovitko - a zaman. Danes gil je brez vrnobe požela tamosnja "avita gesta" povnai, ki go v svoj. podjetnosti pripravil tako Dalei - nekome ni mull ve - nego enega zanerljivo tipkanico, moja rednica y obrotne šile tako zadnje so pa tudi le malo pred njegovo smrtjo odprsteli. Tako +

daljuje: „Prilagam tudi St. *Vrazovo* prepisano pismo; uvod pošljem drug mesec, ker mi je še govoriti z gospó *Pesjakovo* in pregledati 5. zv. *Vrazovih* dél. List le cdržite, da ga svoj čas pošljete v tiskárno; jaz imam takó mático v rokah.“

Toda Levec nató v svojem odgovoru že 20. VII. 1881. Cimpermanu, pošilja je mu zaželjeni petak: „*Vrazovo* pismo prihodnjič še ne bode moglo priti na svitlo, ker mi Levstik s svojo temeljito kritiko¹⁸ preveč prostora jemlje. Pozneje!“ Kar je Cimperman s poslanim petakom potolažen odobrila, pišoč obratno 21. VII. 1881. Levcu: „Ker St. *Vraz* sedaj néma prostora, počaka naj do ugodnejše prilike. *Levstikova* kritika je *potrebno* delo: mož govóri prav iz srca vsakemu razumniku, ki pozná razmere naše.“

In šlo je s tem *Vrazovo* pismo med njima za vedno — ad acta. Levca je bilo, zdi se, vendarle nekako razočaralo pismo *Vrazovo*, pa je rajši pospešil objavo Cimpermanovega prispevka o dveh Prešernovih rokopisih „*Nebéške procesije*“ za 9. številko „*Zvona*“, ki sta bila eden v rokah Ulrichovih, a drugi v ostalini Grünovi. In iakt je, da pisma *Vrazovega* drju. Crobathu ni Levec objavil v „*Zvonu*“ ne l. 1881., ne kesneje, a tuči ne v *Matičnem „Letopisu“* nikoli.

Vsa stvar se je bila namreč med njima zasukala na povsem drugačna pota.

Dné 29. novembra 1881. se je „ob pol 1 uri po noči“ „utrnila zopet zvezda na obnebjí naše mile domovine“, — „utrnila in ugasnila za vselej je svitla zvezda, ki je tako lepo, tako dobrotno svetila slovenskemu narodu skoro cel pol stoletja!“¹⁹ Odpoklicalo je bilo Očeta izmed živih raz njegov trdni stolec. In ostala so za njim zgodovini njegova dela, kakor za Prešernom — Prešernova! Cimperman pá je izgubil dolgoletnega kruhodajalca, ki je stalno imel dela in zaslužka za neobhodno mu potrebnega, uslužno pokornega literarnega težaka ob „*Novicah*“, ob „*Letopisu Slovenske Matice*“ in pa v „*Kmetijski družbi*“. In oklenil se je zdaj še tesneje Cimperman „*Zvona*“ in njegovega urednika Fr. Levca, ki je za Bleiweisom dobil in prevzel tudi še uredništvo *Matičnega „Letopisa“* od l. 1882. nadalje, le da z novim programom *povsem znanstvene revije*, brez vse beletristike; tistega „*Letopisa*“, ki ga je Bleiweis vodil povsem po načinu nekdanjega svojega „*Slovenskega Koledarčka*“ (1852. — 1856.) in pa nekdanjega

¹⁸ Namreč kritiko o znani Kleinmayerjevi Slovstveni zgodovini slovenski.

¹⁹ Govor Luke Svetca na grobu, dné 1. XII. 1881. (*Letopis Matice Slovenske* za l. 1881., str. 250).

svojega „Letopisa Slovenskiga društva na Kranjskim“ za leto 1849., ter ga je bil uredniku Bleiweisu urejal že nekaj let pravzaprav za kulisami — Cimperman.

Pa je poizkušal Cimperman, da si pridobi širše mesto pri „Zvonu“, in obdrži svoj dosedanji zaslužek pri „Letopisu“, — kar se mu je polagoma tudi posrečilo, da je bil poslej Levcu približno to, kar prej Bleiweisu; odstopil mu je namreč Levec, da mu dá zaslužka, korekturo „Zvona“ in „Letopisa“ ter sourejevanje Jurčičevih zbranih spisov cd II. zvezka nadalje; a preskrboval mu je pa tudi marsikako drugovrstno gmotno podporo!

Po smrti Bleiweisovi se je Levcu približal Cimperman pa najprej s pismi, ki so mu po Bleiweisu ostala v rokah. In Levec je izprva res nameraval, da nekatera vsprejme v „Zvon“; zato mu Cimperman že začetkom leta 1882. po ustnem dogovoru piše v nedatiranem pismu: „Pošiljam Vam danes 12 pisem dr. *Bleiweisovih*. Razdelite stvar, kakor kaže, za prvo partijo, samo prosim, da v pismih ostane vse, kakor je pisano, ker takó je pisal dr. Bl. *sam*. Mislite si, da je iz čisla malo ne 100 listov in listkov malo, kar Vam podajam, a mnogega res ne smemo še sedaj vsega nuditi občinstvu.“ Toda Levec se je zdaj zeló pomišljal, da bi vgriznil v ponujano jabolko; šele 14. II. 1882., ko ga je bil 13. II. Cimperman spet podrezal za „odgovor zaradi Bleiweisa“, ga je Levec vzel v daljšem, lepem pismu tako-le v svojo šolo:

Blagorodni gospod!

Dolgo sem molčal, pa še danes težko govorim. Bolí me srcé, ker Vašega spisa takega, kakeršen je, nikakor ne morem vzprejeti v list. Jaz sem si stvar vse drugače mislil. Mislil sem, da boste Vi napisali kakih 5 — 10 vrstic uvoda, potem pa začeli priobčevati pisma Bleiweisova. A ta spis, kakor ste mi ga poslali, ta je presubjektivno. Tak slavospev, taka himna Bleiweisovi plemenitosti našla bi pri Zvonovih čitateljih vsaj toliko graje, kolikor hvale. V obče možje, poštenjaki, ki so imeli z dróm Bleiweisom posle o materialnih stvareh, ne hvalijo niti njegove darežljivosti, niti njegove plemenitosti. In prav veselí, iz vsega srca me veseli, || da ste Vi slavnega domoljuba spoznali od druge strani in prav |rad| bi svoj list odprl Vam, da bi ga opisali od te strani. Toda objektivno. Dela sama, pisma naj zanj govoré. Komentare prepuščajmo zgodovini!

To je bila prvi hip sodba moja, ko sem prečital poslani mi rokopis. Vender — mislil sem, — morebiti se motiš. Šel sem včeraj po

614 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

Zunsko Krsnik
 opravih na Brdo ter vzel Vaš rokopis s seboj. Uveril sem se, da prijatelj Janko mi gotovo pové resnico. Njemu jaz vse zaupam in na njegovi sodbi mi je med vsemi Slovenci največ ležeče. Izročim mu molčé Vaš || rokopis. V moji navzočnosti ga prečita na glas, potem pa mi pove odločno, da ta stvar ni za Zvon. Tudi on je rekel: Pisma brez komentara zanimala bodo ves slovenski svet, ker so gotovo književno-zgodovinske vrednosti in ker je gotovo posebno zanimljivo slišati, kakó tak mož, kakeršen je bil pokojni Bleiweis, sodi o tej ali onej stvari; a ta Cimpermanov uvod vzbudil bi gotovo mnogo protestov med ljudmi, ki so imeli z dr. Bl. mnogo neprijetnih opravkov. Navé mi je tudi par imén (Levstik, Dr. Vošnjak i. t. d.)

S teškim srcem, čestiti gospod, vračam Vam tedaj rokopis, ker ga ne morem porabiti ter Vas prosim, pošljite mi Bl. *pisem* s čisto kratkim uvodom. Ker pa vem, da || teško pišete, pošiljam Vam za trud 5 gld. kot nagrado tukaj vrnenega Vam rokopisa.

— — — Pozdravlja Vas lepo Vaš

V Lj. 14/2 82

Fr. Levec.

In glej, petak je Cimpermana potolažil. Dné 17. II. 1882. odgovarja: „Blagorodni gospod profesor! Hvalo Vam srčno na Vaši blagosti! Vaš in *Krsnikov* nasvèt o spominih na dr. vit. *Bleiweisa* sem premislil in storim, kakor želíta; vém, da ostanete tudi Vi mož-beseda, kar se dostaje honorara.“ A po nekolicem besedovanju in prerekanju o zadevi pa je Levec ob novi upošiljatvi predelanega spisa končno vso prvotno svojo namero z Bleiweisovimi pismi popolnoma opustil, pišoč Cimpermanu:

Blagorodni gospod!

Sodeč po tem, kar ste mi brali iz Bl. *pisem*, ko sem bil pri Vas, pričakoval sem *več* in *zanimljivejših* stvari, nego ste mi jih poslali. Izimši dva ali tri liste vsi drugi nimajo nobene absolutne vrednosti; da, nekateri bi bili slavi Bleiweisovi naravnost na škodo, ker kažejo veliko njegovo nevednost v jezikoslovnih stvareh (*med in mej, denès in dânes!*). Take stvari počakati bodo morale 40 — 50 let, da postanejo literarne *svetinje*, zdaj pa še niso.

Poslanih listov tedaj ne morem tiskati, zatorej Vam jih vračam. Zal mi je, da ste se z njimi toliko trudili.

S prijaznim pozdravom

V Lj. 11/3 82

Fr. Levec.

Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM. 615

618 J. Kersniku pa je poročal Levec o tem svojem koraku v pismu z dné 19. III. 1882. z besedami, ki pričajo že tu o silni nevolji do Cimpermana: „Poslal sem na dalje Trdini 30 fl in Veselu 3 gld. Cimpermanu pa 5 gld za vrneni rokopis. Poslal mi je potem nekoliko pisem Bleiweisovih, a tako škandaloznih, da sem mu jih *vrnil* ker nikakor niso za *tisk že zdaj*, a Cimperman mi je poslal priloženi impertinentno pisani list. Vsega ne bodeš razumel, pa vsaj 1. stran ti bode jasna in imel je boš dovolj! Ta človek je tako *domišljav* in v tej svoji domišljavosti tako *nesramen berač*, da mi pri najboljši volji ni možno ž njim izhajati. Zdaj še le umem, zakaj se ga je Stritar otresel! Poslana pisma bi bila pa Bleiweisa *strašansko b*amirala, in ves Izrael bi bil kričal na Zvon! Kaj takega se more tiskati še le anno 1908. o Bleiweisovi stoletnici!! Jaz C-u ne mislim ničesa odgovarjati in odslej vsako zvezo z njim pretrgati. — Prosim te, da mi pismo njegovo v kratkem vrneš.“

A Cimperman se Levčevega molka in nevolje njegove še niti zavedel ni! Komaj dober teden dni za Levčevim poslednjim pismom je prišel k Levcu že spet z novo „prilogo“ in naslednjim, nam tu za naše vprašanje posebej velezanimivim, važnim listom:

Visokočestiti gosp. profesor!

Kadar utegnete odgovoriti na važne točke mojega posl. lista,²⁰ prosim, povedite tudi, bi se li dalo kaj porabiti za „Zvon“, za katerega sem jih dobil na posodo; upam, da dobodem še kaj.

Pismo Korytka in Preširna varijanta znane Auerspergove pesni se *meni* vidita zanimiva, samó v pismi podčrtane besede na konci ne morem čitati.

V treh dneh prosim odgovora.

Vi ne veste, kakó bi rad jaz *Vam* bil postrežen, ker imate vsaj srce; morebiti se počasi bolje umeva. Jaz imam še mnogo za bregom.

Srčen pozdrav

Vaš

20/3 82

Cimp[er]m[an].

Cimperman je torej sodil, da Levec le utegne ne, da bi odpisal njegovemu dopisu! Pa glej, nič hudega sluteč, je s tem in z nadaljnimi svojimi novimi dopisi, ne da bi čakal odgovorov Levčevih, takrat srečno

²⁰ == poslednjega lista; torej istega, ki ga je bil Levec ves nevoljen poslal Kersniku v presojo.

616 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

objadral nevoljo in namero njegovo. Levcec je sicer molčal, a vendarle ne prekinil stikov s Cimpermanom!

Nam pa je tu važno naslednje:

Dné 20. marca 1882. imamo tu lastno besedo Cimpermanovo o dvojem: *a)* prvi glas o nekem pismu Korytkovem, *b)* besedo o „Prešernovi varijanti znane Auerspergove pesni“. Oboje imamo tu — v Cimpermanovih, odnosno — že Levčevih rokah; in sicer o taki dobi, ko je bila „Prešernova literarna zapuščina“ že davno, že vsaj štiri leta v rokah skriptorja Fr. Levstika, ki mu jo je bila (po njeni lastni izjavi) izročila dné 8. avgusta 1877. Ernestina Jelovšek, dobivši jo od drja. Razlaga, ki jej jo je bil namreč odposlal dan preje, z naslednjim pismom svojim z dné 7. avgusta 1877.:

Liebes Fräulein!

Im Anschlusse $\frac{1}{2}$. beehre ich mich Ihnen den literarischen Nachlaß Ihres Hrn. Vaters einzusenden, wie ich ihn erhalten habe.

Können Sie das Verlagsrecht verkaufen, ist es gut; wenn nicht, so wäre die Pränumerationsausschreibung anzurathen, weil sonst durch den Detailverkauf in 5 -- 6 Jahren kaum die Drukkosten würden eingebracht werden können.

Es ist Ihnen doch gelungen endlich || nach Laibach zurückzukommen und ich wünsche Ihnen daselbst Glück und Zufriedenheit. Ob Sie genügend Arbeit finden werden, hängt von den Bekantschaften ab.

— — — Mit freundschaftlichen Grüßen

Ihr

ergebenster

Rann 7/8 877.

Dr Razlag.²¹

Kedaj je Ernestina izpolnila Razlagu njegovo prošnjo z dné 3. VII. 1876.²² ter mu poslala zapuščino Prešernovo, ki jo je bil prepustil Bleiweis drju Pogazhniku dné 1. VI. 1876. ter jo je ta potem izročil Ernestini, — pravzaprav ne vemo. Še 6. XI. istega leta 1876. obžaluje Razlag v svojem pismu Ernestini, da žal ni imel tiste dni

²¹ Dokaz nam je to pismo, odn. datum pisma, da ni Ernestina mogla dati Prešernove zapuščine Levstiku 5. avgusta, kakor je tiskano v njenih „Spominih na očeta“, str. VI.; pač pa že 8. VIII. 1877., — ker jo je Razlag poslal 7. iz Brežic, da jo je Ernestina prejela 8. VIII. ter jo potem še istega dné izročila Levstiku. (Primerjaj njeno pismo Levcu z dné 27. novb. 1887. tu sprej na str. 368.)

²² Prim. njegovo pismo tu sprej na str. 431/32.

Grünovih pisem iz zapuščine Prešernove v rokah, ker bi bil morda ž njimi kaj izposloval zanjo pri Grünovi vdovi. „Ich bin seit mehreren Tagen abwesend und werde es noch durch circa 8 Tage sein bei der Inventuraufnahme nach Hrn. Grafen *Auersperg* (Anast. Grün) und wenn ich Ihre Briefe dieses Herrn an *Dr. Prešern* in Händen gehabt hätte, so würde ich bei der Excellenz Gräfinn auch für Sie haben ein Wort einlegen können.“ In vemo le še, da piše Razlag Ernestini iz Brežic šele dné 10. marca 1877. na Dunaj: „Den mir eingesendeten literarischen Nachlaßtheil Ihres Vaters *Dr. Prešern* habe ich seinerzeit mit großem Vergnügen fast die ganze erste Nacht gelesen, aber darunter seine Correspondenz mit Anastasius Grün vermißt, welche ohne Zweifel Jemand Anderer haben wird, nur wundert es mich, daß ich weder im „Innland“, noch in einer anderen Zeitung etwas darüber lesen konnte. Möglich, daß Ihnen von Laibach auch nicht Alles eingesendet wurde, was darauf Bezug hat, weil der „große Vater der Nation“ seine Mücken haben muß. Wenn ich einmal Zeit dazu finde, werde ich Alles mir Gebothene benützen.“ Najbrže nam Ernestina tu vmes med 6. XI. 1876. in 10. III. 1877., med 18. in 19. Razlagovim pismom njene zbirke, če več ne, vsaj enega lista Razlagovega ni ohranila; saj si pač ni lahko misliti, da jej ni bil Razlag „svoječasno“ potrdil prejema poslana mu zapuščine Prešernove!²³ In takó — torej ne vemo tu dneva, kedaj je Razlag Prešernovo zapuščino prejel, ampak le, da med 6. XI. 1876. in 10. III. 1877., vendar pa („seinerzeit“) znatno pred tem terminom. Zanimivo nam je, da ni Ernestina poslala Razlagu — pisem Grünovih, torej ne — vse zapuščine! In glej, dné 20. marca 1882. ima prav takó dva kosa, ki nam jih leta 1875. v „Letopisu Slovenske Matice“ izpričuje Bleiweis v zapuščini Prešernovi, v rokah svojih *Cimperman*, da si je bila Ernestina izročila 8. VIII. 1877. očelovo zapuščino — *Levstiku*; dva kosa, ki sta oba manjkala v zapuščini Prešernovi o smrti Levstikovi ter — potem še do lani! Iz tega sledi, — da tudi Levstik ni bil prejel vsega.

O tisti ponudbi Cimpermanovi z dné 20. III. 1882. je Levec molčal dolgo; povzeti ter obnoviti je moral Cimperman zadevo še dné 10. VI. 1882. ter opomniti v pripisu svojega tistodnevnega pisma: „P. S. O svojih vprašanjih pcto. *Preširna, Vraza* itd. bi srčno rad kaj čul!“

²³ Da mu ni Ernestina zapuščine izročila osebno, morebiti pri kakem obisku Razlagovem na Dunaju, ampak da mu jo je poslala po pošti, priča zgorenja beseda Razlagova: „Den mir *eingesendeten* literarischen Nachlaßtheil“!

618 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

In zdaj je Levec, natanko po treh mesecih, odgovoril 19. VI. 1882. kratko, priloživši spet petak: „Izmed poslanih stvari morem porabiti samo *Korytkovo pismo* in *Lebanjo*; vse drugo Vam vračam z dostavkom, da priložene knjige nisem v Šafařiku našel.“

In Cimperman nató 21. VI. 1882.: „„Korekturo „*Lebanje*“ si izprosim, in *Korytkov list* mi vrnite, kadar Vam ne rabi več, ker ga imam dati nazaj.““

Toda, — minilo je leto in dan, Levec pa še vedno ni objavil ne *Vrazovega* ne *Korytkovega* pisma. Odlašal je in odlašal, da je Cimpermanu kar sapo jemalo. Pa je maja meseca l. 1883. pričel Cimperman Levca nadlegovati, ščipati in naravnost dražiti z raznimi očitki, češ, da „je Miklošič pohvalil *Kres*“, češ, da dela zoper svojega učitelja *Levstika* itd., itd.; zato je dné 27. maja 1883. slednjič nasadil Levec ostro peró! „Imel sem dolgo časa potrpljenje z Vašo razposajenostjo in neotesanostjo, a naposled mora presedati tudi najboljšemu človeku.“⁶¹⁵ In prekinil je z odločno besedo vse nadaljnje občevanje s Cimpermanom!

A ta, ne bodi len, je odpisal Levcu, kakor da stvar ni prav resna, kar obratno:

Blagorodni gospod profesor!

Vaše pismo vzela ad notam. —

Ker mi je drug mesec platiti stanovanje in imam doslé pri „*Letop.*“ zasluženih tekur 10.50., prosim Vas, naznanite mi konči po večjem, koliko pól menite, da bodem še popravljal. Vzel bi rad a conto 30., kar se lahko zgodí, ako bodem dobil v popravo še 7 pól.

Dalje prosim, vrnite mi:

1. Moj rokop. *Bleiw.* pisem.
2. *Korytkovo pismo Blazniku.*
3. Pismo gospé *Pesjakove*, ki je imelo biti komentar *Vrazovemu* pismu, katero sem Vam bil poslal prepisano za „*Zvon*“. ||

Teh stvari prosim od Vas zató, ker vem, da jih ne priobčíte ní v „*Letop.*“ ní v „*Zvonu*.“ Prepisa *Vrazovega* pisma ne iščíte, kajti imam matico. — — —

Moja mati so zopet hudó bolní, jaz sam še tudi ne podpolnem zdrav, in vrhu vsega me bolé še oči. To Vam povem, da boljše iščete razlogov v mojih okolnostih nego li v mojej „neotesanosti“, katere mi

*Zdrav ni bil Cimperman nikoli. Sedel s svojo 1/2 postelje miter
vstati ni mogel sama. Sestra ma je bila poka v noga v vse. Jani vse živote dni je
z bridkim peresom prečel mater, sestro & sebe. Čim v rodbini neprijen, je po kor
je žal vsa rodbina *Podobnega* meničke = pisatelj ni imel obolevati svet. Vredja sam
opazil, ja bliznik mihael opaka hudi v sosledstvo, da ga Cimperman ne petu stin
vadi. Čudi: jaz na prvu dom tega obiska Cimpermana, ki je bil v prijetni posejane
Hronovc hit. Videl sem, kako je. Zato sem je opaka, nekdo ar ar otis muh, 50 kora ter
Vc bi je bil vrvit ar, ker to bi bil domobitnik ču. A pogli so me ču, jaz sluzijevnik
vse utel mi olopali muh ar 1/2 šohod xvi. Na Orisplem III. adventu, 12. 12. 1920
Goran Zupac*

doslé ni očital še nihče! Koliko Vas cenim, utegne se Vam pokazati po mojej smrti. Le potrpite.

Zdravstvujte!

Vaš

Cimp.

Pisem *mojih* se Vam ni bati, razven „in Geschäftssachen“ Vam ne bodem pisal.

Takó Cimperman, brez dneva v pismu; na ovojni naslov pa je pripisal: „*Matične stvari*“. Toda Levcu je bila beseda resna. In novi odgovor Cimpermanov tudi ni bil, da bi se človeku posebno prikupil. Pa je Levec odgovoril že 29. V., torej brez odloga:

Blagorodni gospod!

Ker ste z dostavkom „*Matične stvari*“ spet vsilili mi v roke pismo Svoje, ki govori o marsičem drugem, prosim Vas, da odslej tudi o „*Matičnih stvaréh*“ pišete vselej naravnost predsedstvu Matičinemu (g. Grasselliju ali g. tajniku), a ne meni, ker ostajam pri svojem trdnem sklepu, da od Vas ne vzprejem nobenega pisma več. — Letopisa bode še 10—12 pol, a Erjavčev spis bode popravljajal g. Levstik.

Z Bogom! Vaš

29/V 83

Levec.

In sedaj je res nastopila med njima pavza, a le do meseca oktobra. Že 27. septembra 1883. je Cimperman potrkal kakor spokorjen grešnik na nebeška vrata: „Blagorodni gospod profesor! Lepó je odpustiti sovražniku — in danes se bližam Vam jaz, presrčno prosé: *odpustite, zabite!* Kar je zagrešil *pisatelj*, ne trpi *človek!* To je bil *prvi* in *poslednji* razpor med nama! Odpustite!“ In Levec je obiskal moža, podprl ga z novim delom in zaslužkom ter mu ostal podpornik in (od 3. XI. 1883. nadalje) dopisnik do smrti njegove.

Nam pa je ta spor dal tu Cimpermanovo dobrodošlo besedo: tisto Korytkovo pismo, ki ga je bil Cimperman poslal 20. III. 1882. Levcu ter ga je Levec res že vsprejel za „Zvon“, je bilo — pisano Blazniku, ker pravi Cimperman v gorenjem svojem listu o „*Matičnih stvaréh*“ pod točko 2.): „Korytkovo pismo Blazniku“. Ni torej dvojbe več, da je to Korytkovo pismo bilo isto, ki je potem obležalo v Cimpermanovi ostalini do letos.

(Dalje prihodnjič.)

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838. (Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.)

(Dalje.)

Tako smo se približali iskanemu odgovoru našega vprašanja: odkod in kedaj! Vendar pa naj tu prej skončam tisto „sovražno“ epizodo med Cimpermanom in Levcem iz l. 1838. še s kratkimi, a značilnimi vnanjimi dogodki, ki so bili na Cimpermanovi strani posledica njena.

Vsled spora z Levcem je imel Cimperman koncem meseca maja 1838. vse tiste tri „literarne svetinje“² spet na razpolago: Bleiweisova pisma, pismo Korytkovo Blazniku in pa Vrazovo drju. Crobathu. In šel je zdaj, sprt z Levcem, krošnjarit s tem blagom k „Novicam“ in h „Kresu“.

Že dné 30. V. 1838. odgovarja dr. Poklukar:

Dragi gospod Cimperman!

Lepa hvala za zanimivo zbirko Bleiweisovih pisem. Ako ne [v]¹ prihodnem gotovo začnem jih objavljati v drugem listu Novic. —

Želel bi samo, da se večkrat oglasite.

Priložim Vam malo nagradico želeč da bi mogel dajati Vam po več.

Vaš

Dr. Poklukar.

In izšlo je 12 odlomkov iz pisem Bleiweisovih, pisanih Cimpermanu, res l. 1838. v „Novicah“, v listih 23.—26., od 6. do 27. junija „V spomin dr. Jan. viteza Bleiweisa-Trsteniškega“.

Že dné 13. VI., komaj 14 dni torej po sporu z Levcem, pa piše tudi že dr. Sket, urednik „Kresa“, Cimpermanu iz Celovca:

Blagorodni gospod!

Prepis Vrazovega pisma sem prejel. Upam, da ga bodo Vrazovi častilci radi brali, ali kaj posebnega ni v njem. Zatorej Vam tu v imenu Vrazovih častilcev za priobčenje posebno hvalo izrekam! — Ako ima Korytkovo pismo kaj važnega v sebi, ustregli bi seveda z

¹ Ta predlog je izpuščen v rokopisu.

666 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

njim. Ali prišlo bi še le prilično, kakor pride Vrazovo v enem prihodnjih brojev na svetlo. — Epigrammi Vaši so meni jako ljubi. Dvomim pa da bi jih šlo 100 še v letošnji „Kres“. Drugo vprašanje pa je, ali more založništvo toliko za nje plačati, kolikor zahtevate Vi. Znati bi torej moral obseg epigrammov in kolikor za nje zahtevate, predno moram kaj gotovega pisati o tem. Z odličnim spoštovanjem

13/6 83.

Vam udani

Skt

In izšlo je res, 1. avgusta 1883., v 8. št. „Kresa“ III.: „Pismo Vrazovo dr. Chrobotu“ (ddto. „Agram am 24. März 1843.“), z odkrito besedo na čelu, da ga je „priobčil Jos. Cimperman“, ter z dostavkom v uvodnem predgovoru, da „to pismo hrani v matici naša cenjena pesnica gospá Lujiza Pesjakova, dr. Chrobata hči“. Žal, da se nam v ostalini Lujize Pesjakove, kakor sem videl, ni ohranil ne ta izvornik, ne sploh noben drugi rokopis iz tiste dobe — razen edino enega lastnoročno Prešernovega (za god: „Dem Wohlgebornen Fräulein Aloisia Crobath. Laibach am 21. Juni 842 um 6 Uhr Abends“), ki si ga je pridobila in ga dandanes hrani licejska knjižnica v Ljubljani. In vendar imamo sledove, da je Lujiza imela nekoč po svojem očetu več takih „svetinj“! Nam je li šlo vse to res v izgubo?

„Korytkovo pismo“ Blazniku je l. 1883. ponujal Cimperman torej tudi Sketu za „Kres“. Vendar pa ga tudi „Kres“ ni objavil nikoli. Ali se je tudi Sketu zdela ta listina premalo „zanimiva“? Ali pa je morda objavo preprečil Cimperman sam, ker mu ni obetala drugega honorarja kakor objava Vrazovega lista, — le sámo namreč „posebno zahvalo“? Med ohranjenimi pismi Cimpermanovimi drju. Sketu² ra tistih ni več, ki je v njih bilo, kakor priča gorenji list Sketov, govora o objavi Vrazovega in Korytkovega pisma. Zato nimamo od te strani nikakih novih podatkov o zadnjem. Fakt je le, da je original Korytkove pogodbe z Blaznikom iz l. 1838. ostal v rokah Cimpermanovih, in potem po smrti njegovi pozabljen v ostalini njegovi. Ni ga torej vrnil lastniku, dasi piše Levcu 20. III. 1882., da ga je s Prešernovo „varijanto“ znane Auerspergove pesni vred dobil za Zvon „na pódodo“, a 21. VI. 1882. pa, naj mu Levec Korytkov list vrne, ko mu ne rabi več, „ker ga ima dati nazaj“.

A — kdo je bil ta lastnik navedenih dveh rokopisov: Korytkovega lista in pa Prešernove pesmi? Cimperman ga ne imenuje nikjer, ter ga očitnoda namenoma zatajuje! Zakaj?

² V rokah g. ravnatelja Jos. Westra.

neat gaw ljubljani... [Handwritten notes in Slovenian and German, including a signature 'Dr. Westra' and a date '24. 12. 1921']

5.

Vnanja zgodovina zbornika, ki mu pravimo „literarna zapuščina Prešernova“, današnjega MS 392 licejske knjižnice v Ljubljani, je bila torej ta:

8. II. 1849.: Prešeren †. Dagarin v Kranju ima zapuščino; ali že ob smrti, ali šele po smrti, — ne vemo.
7. III. 1849.: jo ima že Bleiweis v Ljubljani. (Prva objava v Novicah.)
17. IX. 1849.: Malavašič objavi iz nje Parisino 1.—3. (Pravi Slovenec 1849.)
- Aprila 1866.: Albin Arko preskrbi iz nje Levstiku prepise treh pesmi.
- Leta 1875.: Bleiweis jo objavi v LSM za leto 1875.
- Januarja 1876.: Dr. Pogazhnik jo reklamira od Bleiweisa za pravno lastnico Ernestino Jelovšek.
1. VI. 1876.: Bleiweis jo s posebnim pismom odpošlje drju. Pogazhniku na Dunaj.
- Med 6. XI. 1876. & 10. III. 1877.: Ernestina jo z Dunaja pošlje drju. Razlagu v Brežice; toda ne vse. Auerspergovna pisma so manjkala.
7. VIII. 1877.: dr. Razlag jo vrne Ernestini v Ljubljano.
8. VIII. 1877.: Ernestina jo izroči Fr. Levstiku.
4. XII. 1887.: Emil Gutmann in dr. Josip Starè jo izročita Fr. Levcu iz Levstikove zapuščine, z opombo, da manjkajo tri številke: 1, 5, 22. (Fr. Levstik † 16. XI. 1887.)
21. VII. 1888.: Fr. Levec poroča Ernestini, da je zapuščino kupil Bamberg za 200 fl. Zbornik ostane še nadalje v posesti Levčevi.
13. II. 1896.: Fr. Levec jo pošlje prof. L. Pintarju v Novo mesto.
16. VII. 1898.: Skriptor L. Pintar jo prinese spet v Ljubljano, v licejko.
- Leta 1905.: Bamberg jo podari L. Pintarju za licejsko knjižnico [MS 392], z Levstikovim „Gradivom za Prešerna“ vred [MS 393].

In med temi dogodki se nam nekega lepega dne, dne 20. III. 1882., pojavi v rokah Cimpermanovih:

- a) „Korytkovo pismo Blazniku“,
b) „Prešernove varijante znane Auerspergove pesmi“,

dva rokopisa torej, ki nam jih je naštel Bleiweis l. 1875. med zapuščino Prešernovo, — kakor priča naslednji tabelarni pregled tiste Bleiweisove objave v Letopisu Slovenske Matice, ki sem mu radi razvidnosti dodal in vpletel v kursivu hkrati one rokopisne kose, ki jih Bleiweis ni omenil, a so pa še dandanes v zborniku:³

³ Pomen kratic in drugih znakov v tem pregledu: † pomeni, da dotičnega kosa, ki ga l. 1875. Bleiweis še navaja, dandanes ni več v zborniku literarne zapuščine Prešernove. — Znak /&·/: pomeni, da je dotična, za tem znakom navedena pesem Prešernova še dandanes na obratni strani dotičnega lista ·/. v zborniku. Ali je dotična pesem v dandanašnjem plavem štetju signirana s posebno številko ali ne, je razvidno iz signaturne lestvice ob desni; fakt je namreč, da ta signatura ni dosledna, ampak da včasih šteje le list, včasih pa vsako posamno pesem zase, kakor stoji po ena na prvi, a druga na obratni strani, vsled česar ima včasih dotični poedini list (odn. rokopisni kos) le po eno, včasih pa po dve številki: po eno na sprednji, drugo na obratni strani tistega lista. Označil sem tak slučaj

668 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

I. vrsta: slovenske pesmi.

A. Z bohorčico pisane:

1. Pefem od sidanja zerkve na Shmarni gori.
2. Hzhere Ivèt.
3. Judovfko deklè.
4. Sdravíza ob novíni léta 1844.
5. Tri shelje. (Benečanska trojka.)
6. Parisina.

B. Z gajico pisane:

1. Zabavljívi napísi.
2. Zapušèna. [*& -/.*: Pevcu.] P
3. Matiju Čopu. *& odlomek*.
4. Smoletu.
5. Prošnja. P
6. Vso sréčo ti želím. P
7. Pevcu.
8. Tempora mutantur.
9. Božje in hudičeve híše („po grški meri“). Obj.
- Zdravica. (Le obe zadnji dve strofi.) P
- Soneti*. Blo Mojzesu je nekđaj naročeno —
Oči so le per nji v deklét ble sredi —
Kadar obupa učenosť zdravnika —
Sonet. Je od vesel'ga časa téklo leto —

II. vrsta: nemške pesmi.

1. Sonett: An böser Wunde leidend muß entsenden
2. Wohl gross war, Toggenburg! P [196]
| *& -/.*: *Aufthun wird sich, wenn das Gericht vollendet* P [197]
3. Sonett: Verflucht sei das Erfahren, das Erkennen P
| *& -/.*: *Die Resignazion. Aus dem Polnischen des Ad. Mickiewicz* P
4. Die Resignazion, aus dem Polnischen des Ad. Mickiewicz
5. Sonett: Zum Abschiede von d. w. H. Anton Tschopp
6. Sonett: Des Sängers Klage. (3tes Sonett.) Obj.
| *Nagrobni napis Korytku: Der Mensch muß untergehen*

Plavo štetje:	Rdeče štetje
—	
2	L
3	L
4 a, 4 b.	L
—	
5, 6, 7.	
8	
9./10	L
11 a, 11 b.	L
—	
13	
12	L
—	
14	L
—	
15	L
16	L 27
17	L
18	L
19	L
.	L
20	L
21	L
—	
23	L
24	L
25	L

v signaturni lestvi takó, kakor n. pr. pod: 9./10, kar pomeni: na prvi strani ena pesem, šteta z 9, na obratni druga, šteta kot kos številki 10. — P pomeni, da je dotični rokopis ostanek iz cenzurnih dveh rokopisov „Poezij“, nastal ob nastajanju tega rokopisa; a Prešeren ga je izločil zaradi tega ali onega defekta. Če imajo dotični listi paginacijo ali kako drugo štetje, sem to dodal v oglatih oklepajih. — „Obj.“ = objavil Bleiweis 1875., „Obj.d.“ pa, da ga je objavil le deloma: le odlomek iz njega. — Signaturna lestvica obseza plavo (kesnejše), številke izven nje ob desnem robu pa rdeče (prvotnejše) štetje kosov, v kolikor se je ohranilo. V tem rdečem štetju naglašá N, da dotični kos nima nikake rdeče signature. R pa znači: „Radirano“, ter pomeni, da je tam številka izradirana do nečitljivosti. — L pomeni, da omenja dotični rokopis Levstik v svojem „Gradivu za Prešerna“.

III. vrsta: različna pisma.

A. Nekatere pesmi družih:

1. Die Einbildung. Brez podpisa.	†	—	
2. Hymne. Pour le premier de l'an cinquieme...		27	26
3. Korytko Emil, Spiew patriotów polskich		28	
" " Salamandra		29	
" " Pięzne, Lublano, twe okolice...		30	L
4. Kastelic Miha, Sonet (slovenski)	†	—	
" " Sonet (slovenski)	†	—	
" " „Za vezilo dr. Francetu Prešernu 3. grud- na 1845.“ Obj.	†	—	
5. Prešeren, Dem Andenken des Mathias Zhóp. (S tujo roko prepisana, s Prešernovo popravljena.) P 188—191		26	L

B. Dopisi:

1. Auersperg Anton (A. Grün) „tri“:			
a) eden iz l. 1838., 23./VII.		31	18
b) drugi iz l. 1844., 15./XII.		32	20
c) tretji iz l. 1845., 3./XII. Obj.		33	19
2. Laschan Anton, iz Novega mesta: 19. III. 1836.		34	1
3. Arko Jernej, iz Vodice: 13. VIII. 1838.		35	32
4. Dr. Kočever, iz Podčetrška: 5. 10. 1839. Obj.		36	28
5. Dr. Zhefnik, brez dneva in kraja.		37	15
6. Melzer Carl, iz Celovca: 14. III. 1847.		38	33
7. Levitschnigg Jernej: Innerteichen 25. Okt. 1840. Obj.		41	2
8. Matija Zhóp: Laibach, 20. März 1832.		39	N
9. Johann Zhop: Wien 15. May 1839.		40	17
10. Fr. L. Čelakowský, „tri“: a) Prag 24. XII. 1832. Obj.		42	35
b) Prag 3. VIII. 1840. Obj.		43	23
c) Prag 15. I. 1841.		44	24
11. Stanko Vraz, „1—5“: a) Gratz am 2. April 1837. Obj. d.		45	8
! — Gratz am 10. Juni 1837. !		46	9
b) Gratz am 19. 9ber 1837. Obj. d.		47	16
c) Graz am 1. August 1838. Obj.		48	10
d) W. Landsberg 7. 7ber 1840. Obj.		50	11
e) Bistrica 15. 10ber 1840. Obj.		49	13
— Mich, Kafteliz: Laibach 19. VIII. 1848. !		51	31
— „Dve pismi“: 1. Dr. Ljudevit Gaj Korytku, Agram d. 4. XII. 1838. Obj.		54	29
2. Emil Korytko Blasniku, 15. XII. 1838. †		—	N
— Dr. Janez Bleiweis („dvoje“): a) V Ljubljani 10. VI. 1845. Obj. !!		52	R
b) V Ljubljani 18. VI. 1845. Obj. !!		53	3
— Stanko Vraz Smoletu: Bistritz am 3. 10ber 1840. !		55	12
— Laschan, „An Freund Dr. Prejhérn.“ 13./8. 1835. !		56	N
— Kastelčev prepis verzov 582—616: Palingenius, Zodia- cus vitae. !		57	N

670 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

Iz tega sledí, da ni torej Cimperman dobil „Korytkove pogodbe z Blaznikom“ pred l. 1875., ker jo je imel tedaj še Bleiweis. Prejeti jo je moral šele po 1875. letu, in sicer pred dném 20. III. 1882., — t. j.: po Bleiweisovi objavi in pred tisto ponudbo Levcu v pismu svojem z gorenjim dnevom.

A vemo, da je Bleiweis hranil zapuščino Prešernovo ter ž njo vred „Korytkovo pogodbo“ do 1. VI. 1876., ker je šele tega dne odposlal drju. Pogazhniku na Dunaj zahtevano Ernestinino lastnino. Šele meseca junija 1876. je potemtakem prišla po posredovanju drja. Pogazhnika zapuščina Prešernova v roké Ernestini, — in sicer ne v Ljubljani, kjer je bival Cimperman, ampak daleč tam na Dunaju. Toda, mar li že takrat — brez tistega „pisma Korytkovega Blazniku“ z dné 15. XII. 1838.?

Ernestina ni s Cimpermanom takrat imela še nikakih zvez. Sama namreč piše dné 27. IV. 1884.: „Mein verehrter Freund! Es war heute vor fünf Jahren, auch ein Sonntag wie heute, es regnete sogar so, wie es heute regnet, als ich auf Zureden meines Onkels⁴ es endlich wagte, Sie zu besuchen. Ich sagte, daß ich es wagte, denn schon früher war es mein Wunsch Sie zu besuchen, mit Ihnen verkehren zu können, doch dachte ich mir, Sie könnten es als Anmaßung auslegen. Ich gehöre nicht zu jenen, die bekannte Persönlichkeit besuchen, um die eigene Neugier zu befriedigen.“ Dné 27. IV. 1879. potemtakem, neke deževne nedelje, ga je torej obiskala sama in se také seznanila ž njim. „Also kam ich zu Ihnen und wir haben uns gefunden, erkannt und auch schon erprobt!“ Bila mu je pomočnica in tolažnica, skrbna in dobrosrčna prijateljica poslej do smrti njegove.

Prešernova zapuščina pa je bila medtem od 1. VI. 1876. do gorenjega dné 27. IV. 1879. šla iz njenih rok začasno v posest in shrambo drju. Razlagu, ki jej jo je vrnil 7. avgusta 1877.

In že 8. avgusta 1877. jo je izročila Ernestina pa v Ljubljani skriptorju Fr. Levstiku, ki jo je potem tiščal do svoje smrti, dokler je ni šele — kakor je razvideti iz zgorenjega pregleda — prejel iz ostaline Levstikove zanjó šele Fr. Levec dné 4. XII. 1887., po dobrih torej desetih letih, odkar jo je bila zadnjič videla.

Potemtakem zapuščina Prešernova že davno ni bila več v rokah Ernestininih, ampak že małodane dve leti, ker od 8. VIII. 1877., stalno nadalje v trdni Levstikovi pesti, — ko se je Ernestina 27. IV. 1879. seznanila s Cimpermanom Ali naj priča to, da ni torej gorenjili dveh

⁴ Bil je to stavec Martin Jelovšek, znani osebni prijatelj Levstikov.

rokopisov, namreč „Korytkovega pisma Blazniku“ in pa „Prešernove varijante znane Auerspergove pesni“, ki o obeh priča Bleiweis, da sta l. 1875. bila še v zapuščini, dala Cimpermanu — Ernestina? Ali mu jih je Levstik, prejemši jih od Ernestine? Ali pa celó sam Bleiweis, ki ni bil morda teh dveh kosov vrnil in poslal l. 1876. Ernestini na Dunaj?

Nič takega! O Bleiweisu ni misliti, da ni l. 1876. vestno vrnil na Dunaj vsaj vsega, kar je bil leto poprej v svoji objavi izpričal, da je v zapuščini Prešernovi, — če pomislimo, da mu je z Dunaja grozil advokat s tožbo! In Levstik sam pa ni več rad izpustil iz roke, kar je odkod prejel takih „svetinj“. Posebej pa ni misliti, da bi bil dal Cimpermanu Levstik za objavo na razpolago Prešernov original prevoda Grünove „Venetianer Trias“, ko je bil ravno Levstik l. 1866. v Wagnerjevi izdaji objavil ta prevod Prešernov znatno popravljen, ker češ da je v izvirniku občutno nedovršen ter Prešernu nekam vse premalo „v čast“! In vrh tega imamo zoper tako domnevo pa še ugovor v dandanašnjem plavem štetju (2—57) posamnih rokopisnih kosov zapuščine Prešernove.

Dozdevna zágata ima drugje svoja vratca. Ernestina je ljubila „spomine“, — in ni nikoli nikomur dala iz rok vse zapuščine svojega očeta.

Ze drju. Razlagu ne, ki poroča v svojem pismu z dné 10. III. 1877. Ernestini, da ni v poslani mu zapuščini Prešernovi našel Auerspergovih pisem, ki se je zanje posebno zanimal. „Möglich, daß Ihnen von Laidach nicht Alles eingesendet wurde,“ ugiba tam dr. Razlag. Toda, dandanes so dotična tri pisma v zborniku, kakor jih je l. 1875. našel Bleiweis; in prejel jih je tudi že Levstik l. 1877., kar priča plava njih signatura: štev. 31, 32, 33. Iz tega sledí, da jih je bila l. 1876. Ernestina sicer iz Ljubljane prejela, a jih le ne odposlala drju. Razlagu, pridržavši si jih sama na Dunaju, — če jih ni morda bila takrat začasno posodila kam drugam ter mu jih izročila zató šele kesneje.

In prav kakor drju. Razlagu ne, ni tudi l. 1877. Ernestina dala ni Levstiku zbirke, kakor jo je bila prejela od Bleiweisa. Predvsem mu ni mogla, kakor že drju. Razlagu ne, izročiti enega, namreč prvega rokopisa v zbirki, ki ga je bil Bleiweis l. 1875. v svoji objavi navedel na prvem mestu: „Pesem od sidanja zerkve na Shmarni gori“. Pripovedovala mi je l. 1904. na svojem stanovanju sama, da je ta lastnoročni rokopis Prešernov, kot prvega v zbirki, bila podarila drju. Pogazhniku l. 1876. na Dunaju v zahvalo, ker jej je bil povsem brezplačno iztirjal

moji
Zbirka

zapuščino od Bleiweisa.⁵ In takó je torej že tudi drju. Razlagu bila morala poslati zapuščino Prešernovo brez tega rokopisa, ki ga tudi Levstik ni videl in ga še dandanes ni v zborniku. Vendar pa se nam ta kos ni izgubil, ampak srečno ohranil v varni lasti g. prof. msgra. T. Zupana na Okroglem pri Kranju.⁶ In kakor priča ohranjeno pismo doktorja Pogazhnika samega, je g. msgr. prejel res naravnost od njega ta rokopis dné 22. XI. 1877. s pripombo: „Die Provenienz desselben kennst Du ohnehin. Das Manuscript wurde mir nemlich als Vertreter der Preßhörn'schen Erbin, Ernestine Jelovšek, über meine Aufforderung nebst andern Documenten von Dor. Joh. Bleiweifs, eingesendet...“⁷ Levstik sam pa je poznal ta Prešernov izvornik le iz pomanjkljivega prepisa, ki mu ga je bil l. 1866., nekako meseca aprila, oskrbel pri Bleiweisu naskrivoma za Wagnerjevo izdajo Albin Arko, a izpustil pri tem iz pesmi Prešernov verz: „Skerbi te kana bofh djal blagó“, kar je povzročilo osodno pomoto, ki se neizboljšana še do dandanes plazi po vseh izdajah Prešernovih.⁸ Zeleti bi bilo v imenu Prešernovem le, da nam g. msgr. T. Zupan poslej kedaj blagohotno nakloni izvornik Prešernov spet v zbornik Prešernove zapuščine, v varne shrambe naše licejske knjižnice, sebi v novo veliko zaslugo, nam pa in našim vnukom v prid in hvaležno zadoščenje.

Toda Levstiku pa ni Ernestina izročila l. 1877. tudi še marsikaj drugega iz Prešernove zapuščine. Najprej ne soneta o Kopitarju „Sängers Klage (3tes Sonett)“, ki mu ga je poslala šele kesneje iz Maribora, kakor priča naslednje pismo njeno iz ostaline Levstikove:

Hochgeehrter Herr!

Marburg, 10/11 1877

Anliegend übersende ich Ihnen noch ein Sonett, das zwar *Dr Bleiweis* schon im „*Letopis*“ der „*Matica*“ veröffentlicht hatte; könnte es nicht ins slovenische übersendet werden? Es charakterisirt in scharfer, geistreicher Weise, mit welchen Hindernissen der Schriftsteller zu *Preßern's* Zeiten zu kämpfen hatte. Obwol scheinbar gegen die Person „*Kopitar*“ gerichtet, beleuchtet es doch nur das System.

Mit achtungsvollen Grüßen

Ernestine Jelovšek.

Važno pismo, ker tu edina opora do spoznanja — dandanes že zeló zabrisanih dogodkov! (Konec prihodnjič.)

⁵ V „Slovanu“ 1915. (str. 352) sem bil pomotoma zapisal: dr. Razlagu, namesto dr. Pogazhniku.

⁶ Prim. Grafenauerjevo objavo v Času 1910., str. 219; in ponatis: Iz Kastelčeve zapuščine. V Lj. 1911. Str. 40: „Romanza od Stermiga-gradá“.

⁷ Prim.: Slovan 1916., str. 234.

⁸ Slovan 1915., str. 346, 352.

Dr. AVGUST ŽIGON:

KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM IZ LETA 1838. (Prispevek k Prešernovi literarni zapuščini.) (Konec.)

Za razumevanje teh dogodkov pa treba tu nujno poznati vnanje življenjske izpremembe Ernestinine za tistih dni. Prav tistega leta 1877. se je bila Ernestina namreč koncem spomladi zaradi bolehnosti preselila po 10½ letih z Dunaja spet v domovino¹, v Maribor k svojemu stricu Martinu Jelovšku, stavcu odn. faktorju tiskarne Pajkove.² V svojih „Erinnerungen an Franz Levstik“ nam je izza teh dni zapustila opis svojega prvega obiska Ljubljane, kjer jo je stric takoj prvi večer seznanil z Levstikom. „Am 16. Juli 1877 kam ich mit meinem Onkel Martin nach Laibach. Es war schon gegen 10 Uhr abends, als wir beim ‚Kaiserwirt‘ abstiegen. Onkel erkundigte sich, ob Levstik noch anwesend sei. Auf die bejahende Antwort der Kellnerin liess er ihn herauf rufen.“ In Levstik da jih je vsprejel zelo prijazno in povabil k svoji mizi. „Bald lenkte er das Gespräch auf Preširen — takoj prvi večer torej! — und gab mir ziemlich deutlich zu verstehen, dass er der Erste war, der es gewagt, dessen Andenken bei den Slovenen wieder aufzufrischen.“ In shajali da so se poslej vsak dan k skupnemu obedu z Levstikom, ki je tiste dni Ernestino takoj, dasi oprezno po ovinku, ogovoril zaradi njene „Prešernove zapuščine“: „Einige Tage nachdem ich Levstik kennen gelernt, sagte mir Onkel,

¹ Zivela je Ernestina na Dunaju pri materi in poslej tudi še po njeni smrti († o. 21. XI. 1875.) nadalje stalno že od 1. avgusta 1866. Dne 30. VII. 1876. datira namreč Ernestina svoje pismo z Dunaja drju. Razlaga takó-le: „Heute ist der 30. Juli, es sind somit heute zehn Jahre, als ich meine Heimat zuletzt gesehen! Da zogen sie vorüber an meinem geistigen Auge, die Zeiten, die längstvergangenen, bis heute!“ Zapustila je bila namreč 29. VII. 1866. z materjo Trst ter se z njo vred, njej na ljubo preselila na Dunaj, kakor mu poroča Ernestina 20. VIII. 1876.

² Razlagovo pismo z dne 10. III. 1877. je bilo njegovo zadnje Ernestini na Dunaj; tolaži jo v njem: „Ihre Krankheit wird keinen ernstern Verlauf nehmen und ich glaube, daß Sie auch nicht nöthig haben ins Spital zu gehen. Schonen Sie sich nur möglichst und gehen Sie manchesmal spaziren, weil vom zuvielen Sizen allerlei Uebelstände kommen.“

Levstik möchte Preširens ‚Poezije‘ neu ediren und den Ertrag davon sollte ich bekommen; Klein³ sei bereit ihn zu verlegen; nur sollte ich den ‚literarischen Nachlass‘ meines Vaters von Dr. Razlag — der ihn damals aufbewahrte — zu diesem Zwecke zurückverlangen. Anfänglich wollte ich nichts davon hören, da ich meinen hochherzigen Gönner Dr. Razlag zu beleidigen fürchtete, aber Levstik kam jeden Tag mit einem andern Grunde angerückt, besonders betonte er, dass eine neue Ausgabe sehr notwendig sei.“

Stric Martin se je v začetku avgusta spet vrnil v Maribor ter pustil Ernestino v Ljubljani. In šele po njegovem odhodu se je odločila, da je pisala drju. Razlagu po „zapuščino“, ki jej jo je res takoj, kakor vemo, vrnil s pismom z dne 7. VIII. 1877. Že naslednjega dne, 8. VIII. 1877., torej takoj po prejemu, je prinesla vrnjene jej rokopise Ernestina Levstiku k obedu, ker je po odhodu strica Martina redno obedovala pri Levstikovi mizi. Nameravala si je že takrat preskrbeti dela, da bi se stalno naselila v Ljubljani, do česar da jej je hotel tudi Levstik pripomoči; toda — „da kam vom Onkel ein Brief, ich möchte nach Marburg kommen... Ich reiste am 14. August 1877 nach Marburg ab.“

Iz tega sledi, da je bila Ernestina od 16. VII. do vštetega 14. VIII. 1877., torej skoraj ravno en mesec v Levstikovi družbi v Ljubljani. In zadnji dan svojega takratnega bivanja, 14. VIII., je izročila pred odhodom Levstiku še ²nekaj beležk o Prešernu⁴, ki jih je bila tiste dni v Ljubljani spisala nalašč za Levstika, ker ni svojih „Erinnerungen“ hotela zahtevati od drja Razlaga.

Ob Ernestininem odhodu iz Ljubljane dne 14. VIII. 1877. je imel torej Levstik v svojih rokah oboje dvoje: ¹a) „Literarno zapuščino Prešernovo“, in pa ²b) kratek posnetek Ernestininih „Spominov o Prešernu“. Izročila pa je takrat Ernestina „Prešernovo zapuščino“ seveda Levstiku le tako, kakršno je bila takrat prejela od drja. Razlaga; a prejela pa jo je in mogla prejeti od njega takrat le tako, kakršno in kolikor mu je je bila svojčas dala: zagotovoda okrnjeno torej vsaj za dva rokopisa, ker brez „Peŕmi od sidanja“ in brez „soneta o Kopitarju“, — dasi najbrže pa že takrat z Grünovimi tremi pismi, ker je bila Ernestina vsled Razlagovega (10. III. 1877. opetovanega) povpraševanja po njih ta pisma najbrže dodatno doposlala drju. Razlagu še pred svojim odhodom z Dunaja.

³ Solastnik ljubljanske tiskarne „Klein & Kovač“.

⁴ Spomini na očeta, str. VI.

Pa se kar 10. XI. 1877., glej, zgodí, da dološlje Ernestina iz Maribora Levstiku v Ljubljano „noch ein Sonett“: nemški „sonet o Kopitarju“, češ da ga je sicer že Bleiweis objavil v Letopisu, a da bi se ga pa morda dalo posloveniti!

Imela je torej ta sonet Ernestina tačas pri sebi v Mariboru, kjer je bivala tačas in kamor se je bila preselila z Dunaja k svojemu stricu Martinu. Ni ga bila torej poslala svojčas drju. Razlagu, ker bi jej ga bil sicer ta 7. VIII. 1877. („wie erhalten“) z ostalimi rokopisi vred vrnil v Ljubljano in bi ga torej Levstik bil že takrat prejel z ostalo zapuščino Prešernovo! V Maribor, odkoder je Ernestina poslala zdaj Levstiku ta sonet, pa si ga je bila morala prinesiti že z Dunaja, ker poslej ni več zapuščine Prešernove imela ona v rokah, da bi si ga vzela iz nje, ampak imel jo je ves čas že dr. Razlag v Brežicah. Izločiti si je morala torej tisti sonet izmed rokopisov že na Dunaju, preden je ostalo zapuščino Prešernovo bila na njegovo prošnjo odposlala drju. Razlagu. *~ Brežice*

Ta rezultat je nam tu važen. V „Prešernovi zapuščini“ manjka namreč dandanes, *če jo primerjamo z objavo Bleiweisovo iz l. 1875.*, — vštevši Korytkovo pismo Blazniku, — dvanajst kosov.⁵ Dne 4. XII. 1877. pa, ko je bil Levec prevzel „Prešernovo zapuščino“ iz posmrtnih ostaline Levstikove, jih je manjkalo trinajst, ker razen 1. in 22. tudi še številka 5.; a ta je danes spet v zborniku, vsled česar znaša torej danes primanjkljaj — *dvanajst kosov*. Številki 1. in 22. so (poleg št. 5.) pa bili ugotovili dr. Starè, Gutmann in Levec kot izgubo Levstikovo; preostaja torej deset rokopisov, ki je njih usoda — vprašanje zase.

In tu smo zdaj pri sklepu: da teh deset kosov ni prejel Levstik ter tudi že dr. Razlag ne videl nikoli. Zakaj ne? Odstranjeni so bili iz celote že prej! Iz prejete zapuščine Prešernove jih je bila odstranila ter si jih deloma osebno zase pridržala Ernestina tam na Dunaju že prav takrat ko gorenji „sonet o Kopitarju“, ki ga je potem 10. XI. 1877. še pridoposlala Levstiku; prav takrat torej, ko prvotno tudi še lista tri Grünova pisma, ki je dr. Razlag takó povpraševal po njih in mu jih je bila potem še najbrže naknadno pridoposlala z Dunaja, — vsled česar so ta pisma in tisti sonet spet v zborniku. Razen teh štirih kosov, ki jih je spet vrnila, si je bila — trdim! — Ernestina že na

⁵ Namreč 11 v podani signaturni tabeli zaznamovanih s črtico (= minusom), in pa še + 1, ki je tam nezaznamovan. Toda o tem še pozneje.

Dunaju odstranila pa še deset, in sicer naslednjih deset rokopisov, ki jih pa ni nikoli več vrnila v zapuščino Prešernovo:

1. Pefem od sidanja zerkve na Shunarni gori.
2. *Tri shelje*. (Prevod Grünove „*Venetianer Trias*“.)
3. Smoletu.
4. Pevcu.
5. Božje in hudičeve hiše (po grški meri).
6. Die Einbildung. Brez avtorjevega imena. (Morda!)
7. Kastelčev „slovenski sonet“ I.
8. Kastelčev „slovenski sonet“ II.
9. Kastelčevo „vezilo dr. Fr. Prešernu 3. XII. 1845“.
10. *Korytkovo* „pismo“ *Blazniku z dné 15. XII. 1838*.

Po pravici je torej čr. Razlag označil v svojem pišmu z dné 10. 3. 1877. Ernestini to, kar mu je bila poslala z Dunaja, kot „den mir eingesendeten Nachlasstheil ihres Vaters Dr. Prešern“!

In Levstik je iz rok Razlagovih prejel 8. VIII. 1877. prav isti „del očetove dedščine“, — ki mu ga je Ernestina 10. XI. 1877. izpopolnila le še z enim, z enim samim sonetom!

Taki so bili torej tisti nam zabrisani že dogodki, ki so posebno poglavje v zgodovini „Prešernove literarne zapuščine“, in ki nam je do njih spoznanja pripomoglo edinole gorenje drobno pismo Ernestinino, pisano Levstiku.

Toda, kam pa so zašli ti rokopisi? Kje je danes ta odstranjena desetorica? To je zdaj tu — vprašanje.

1.) „Pefem od sidanja“ je podarila Ernestina, kakor smo že dognali, na Dunaju drju. Pogazhniku, a ta pa 22. XI. 1877.⁶ g. prof. T. Zupanu, ki nam ga sečaj hrani na Okroglem.

2.) Tri rokopise mi je Ernestina kazala še sama l. 1904. ter izrecno dostavila, da so iz „Prešernove zapuščine“. Hranila jih je v posebni mapi z raznimi drugimi svojimi „spomini“: s pismi in fotografijami (Razlag, Cimperman, Gangl in njegova kiparska dela, med njimi Cimperman in Prešeren). Zapomnil pa sem si žal le dva rokopisa, oba lastnoročna Prešernova, oba na pisnem papirju velikega kvarta: „Smoletu“ in pa epigram „Božje in hudičeve hiše v Ljubljani“, ki sva o njem še govorila z Ernestino, da ga je objavil l. 1875. Bleiweis v Letopisu. In vprašal sem jo bil tedaj, če ni bilo v zapuščini pa še rokopisa one variante „po tevtonski meri“, ki ga je bil Bleiweis objavil l. 1849. v Novicah, — kar mi je Ernestina zanikala.

⁶ Torej isti mesec, le 12 dni kasneje kakor je bila doposlala Ernestina Levstiku iz Maribora „sonet o Kopitarju“.

3.) O nemški pesmi „Die Einbildung“ mi je takrat rekla Ernestina nekam rezko odrezano le, da „je ni“, da „se je izgubila“. Brez pojasnila, ali se je izgubila pri njej ali že pri Bleiweisu.

4.) O Kastelčevem „vezilu dr. Francetu Prešernu 3. grudna 1845.“ pa mi je ogorčeno pravila sama, ne da bi jo bil vprašal, da ga je ona „uničila“, ker „žali Prešerna“, vsa jezna na Bleiweisa, da je prav ta česda pamflet o Prešernu objavil. A je li pa iz te nevolje morda z „vezilom“ vred odstranila Ernestina iz zbornika, da si izbriše iz njega vsak sled Kastelčev, tudi oba slovenska soneta njegova? V tej točki je bila namreč fanatična! Ali pa je bilo vse to troje morda en sam rokopis?

5.) Ostala dva rokopisa, „Tri shelje“ in „Korytkovo pismo Blazniku“, pa je slednjič izsledila ta razprava v rokah Cimpermanovih. V Cimpermanovi ostalini se nam je ohranilo le poslednje: le „Korytkova pogodba z Blaznikom iz l. 1838.“ A rokopis „Tri shelje“? Ali ga je Cimperman vrnil lastnici? Ali si ga je po smrti Cimpermanovi vzela spet Ernestina iz ostaline, kakor po dogovoru med živimi — Razlagova pisma? Ali pa je zašel v kake druge roke?

Ne vemo. Ernestina se je preselila s tega sveta pred tremi leti na sam Prešernov rojstni dan: 3. XII. 1917.; torej dobro poldrugo leto prej, preden nam je ostalina Cimpermanova dala „Korytkovo pismo“. V zapuščini Ernestinini pa ni bilo več ne tistih rokopisov, ne tistih raznih pisem, ne fotografij; tista mapa je izginila. Kar je še papirjev preostalo po Ernestini, so prišli k zapuščini njenega očeta v licejsko knjižnico v Ljubljani; a ž njimi vred žal ne tudi tisti rokopisi očetovi. Pravila pa mi je g. A. Kadivčeva, da je nekega dne malo pred njeno preselitvijo v jubilejno oskrbovališče našla Ernestino pri peči, ko je ravno vanjo metala zelo slabe volje — razne papirje svoje: „Saj ga ni, da bi koga to še zanimalo! Tujim ljudem pa nič mari!“ Ali so bili tudi tisti rokopisi Prešernovi vmes? Ali jih je pa morda vendarle komu že prej po svoji navadi dala Ernestina „v spomin“? Če jih je, storil bi znanstvu uslugo dotičnik, ako bi se oglasil in povedal, da jih hrani ter da nam, kar je še sploh bilo ostalo, ni šlo v izgubo

*

Tako se je godilo Prešernovi literarni zapuščini torej v rokah poetove hčere Ernestine. A doživela je ta zapuščina gotove izpremembe, ali recimo rajši: gotove okrnitve pa tudi že prej v Bleiweisovih, in tudi potem še v Levstikovih rokah.

peljala mamica Tomanova jo obiskat. A ni bila še se preseljena. Šla sta na njeno bivše stanovanje za vudu - k, sem z njo prvičrat govoril v zadnji krat. Ni se vedel da, toliko izobražena v svojih težkih razmerah tako vednega, skoraj da velikega duha. Takrat mi se vedela, da so ji o tod preselitvi namenili. Ko je izvedela o tem, ni bila s za dovolina kaj ko bi bilo gornje beseda v me

Pred svojo objavo Prešernove literarne zapuščine v Letopisu l. 1875. je takratni javnosti, kakor smo videli v 2. poglavju te razprave, drobcema priznal Bleiweis (dosledno trdeč, da „ni družega nič“) — pravzaprav le:

1.) Epigram „Ljubljančanam!“ (= Božje in hudičeve hiše v Ljubljani. „Dystichon po *tevtonski meri*.“); 2.) Parizine l. do 13. odstavka; 3.) Nekaj nemških pesmi; 4.) Nekatera pisma prijateljev Prešernovih; 5.) Zastavico; 6.) prevod Grünove „*Venetianer Trias*“; 7.) en epigram (najbrže „*Tempora mutantur*“ o Slomšku).

V Letopisu l. 1875. pa nam je povsemtem javno in jasno naštel in priznal Bleiweis, glej, kar 55 kosov, med njimi 17 slovenskih in pa 6 nemških pesniških rokopisov.⁷

Vendar pa nam Bleiweis tudi leta 1875. ni naštel in priznal vsega, kar mu je bil de facto l. 1849 izročil Dagarin. Pritajil je še zdaj vsaj 9 rokopisov.⁸ Določiti pa je to število mogoče, ker so ti rokopisi še danes v zborniku; poslal jih je bil torej Bleiweis l. VI. 1876. drju. Pogazhniku na Dunaj navzlic temu, da jih v Letopisu ni navedel! A prav zaradi tega pa: ni-li Bleiweis pomolčal l. 1875. v Letopisu še ob katerem nadaljnjem rokopisu, ki ga pa ni odposlal takrat na Dunaj? **Dokaza ni! Izključena je tu vsa in vsaka možnost kontrole, ker so vse kuverte — še pod kulturnim pečatom!**⁹

Toda eno pa stoji pribito v javni knjigi naši. Objavil je l. 1849. Bleiweis sam v svojih „Novicah“ epigram „Ljubljančanam!“ o božjih in hudičevih hišah v Ljubljani z lastno opombo pod črto, da „smo pričujočo pesmico našli v zapuščini rajnciga dohtarja Prešerna“. In objavil je leta 1849. v svojih „Novicah“ tudi zabavljivo „Zastavico“. Rokopisov teh dveh Prešernovih proizvodov pa danes v zapuščini ni več. In jih tudi l. 1875. ni bilo več, ker teh dveh pesmi Prešernovih ni

⁷ 17 slovenskih, ker „Sdravico“ v 3 rokopisih.

⁸ Odlomek „Matiju Čopu“ (11b); Kastelčev prepis treh sonetov Prešernovih: „Blo Mojzesu ...“ itd. (16); Kastelčev prepis soneta „Je od vesel'ga časa“ (17); Nagrobni napis Korytku (25); Vrazovo pismo Kastelcu 10. VI. 1837. (46); Kastelčevo pismo Prešernu 19. VIII. 1848. (49); Vrazovo pismo Smoletu 3. XII. 1840. (55); Laschanov sonet „An Freund Dr. Preh'érn“ (56); Kastelčev prepis iz Palingenija (57).

⁹ V Lj. Zvonu 1909./63 (Dr. J. Lokar): „V Bleiweisovi književni zapuščini se nahaja tudi Prešernov rokopis njegovega znanega soneta: An böser Wunde leidend muß entsenden ... Akrostihide nima zaznamovane. Od onega, ki ga je objavil L. Pintar v Prešernovih nemških pesmih, se razlikuje v sledečem: namesto Alcides ima Alcidens, n. erliegen, wenn der Seher nicht gelogen — erliegen darf, wenn Seher nicht gelogen, n. Chorwölf — christlich. Spodnji desni vogel rokopisa je odrezan, torej mesto, kjer je bil skoro gotovo Prešernov podpis.“

Bleiweis navedel v Letopisu. Pozabil je pač nanji; saj jih že od l. 1849. nadalje ni bilo več med rokopisi, ker jih Bleiweis ne omeni nikoli več poslej v svojih izjavah o Prešernovi literarni zapuščini.

Ta dva rokopisa Prešernova nam je torej iz njegove zapuščine, prejete iz Dagarinovih rok, izgubil — Bleiweis. Ali v tiskarni ob tisku, ali kesneje ob korekturi? Ni jih več! Odprto pa je vprašanje, če morda razen teh dveh ne pred letom 1875. li še kaj drugega, — česar ni objavil? In odprto je še tudi drugo vprašanje, če ni bila namreč Ernestina o tisti priliki na Dunaju odstranila morda še kak rokopis več, ki ga je morda Bleiweis 1. VI. 1876. bil sicer poslal drju. Pogazhniku na Dunaj, a tudi ne omenil v svoji objavi ter s tem, prav s tem onemogočil — kontrolo. Opozorim naj tu le mimogredé na tisto „rdeče štetje“ v zgoraj podani tabeli! Sestavi si številke, in — kaj se ti odkrije?

Za Bleiweisom pa še — Levstik.

Če je pri Bleiweisu vpijoča priča — objava v „Novicah“, je pri Levstiku kričeči glas — signatura; tisto plavo štetje od 1 do 57.

Dr. Josip Starè je l. 1887. po smrti Levstikovi ugotovil: *manjka št. 1, 5 in 22.* In Levec je 4. XII. 1887. potrdil: „Prejel, — razen št. 1., 5. in 22.“, ter pripomnil potem L. Pintarju 13. II. 1896.: „Iz Staretove opazke na notranji strani prve platnice vidiš, da je najbrž že Levstik izgubil št. 1., 5. in 22.“ Najbrže torej! In to izgubo sta ugotovila dr. Starè in Levec iz preprostega dejstva, da so v posmrtni ostalini Levstikovi našli poedine kose Prešernove zapuščine signirane, s plavim pisalom štete do številke 57.

Datum, ki nam prvič točno potrjuje to signaturo, je Levčev datum 4. XII. 1887. ob prevzetju Prešernove zapuščine za Ernestino iz rok upraviteljev posmrtnne ostaline Levstikove, drja. Josipa Stareta in Emila Gutmanna. Seveda je ta signacija pa že starejša. A kdo je njen avtor, ter kedaj in iz kakega povoda je nastala, o tem molčé vsi viri in tudi pisava neznane docela neugotovljene roke, ki je zbornik signirala. Ves trud mi ni doslej odprl teh trdno zabitih vrat! Le eno je nedvojbeno: Levstikova tista pisava ni!

Vendar pa je mogoče ugotoviti, da je to štetje nastalo v rokah Levstikovih, dasi ne z njegovo roko; a nastalo nele po 8. VIII. 1877. kot dnevno Levstikovega prejetja zapuščine Prešernove, ampak po dnevno Ernestininega pisma z dné 10. 11. 1877., ki je bila ž njim doposlala Levstiku iz Maribora tisti nemški sonet o Kopitarju. Zakaj? Ker je v zborniku tudi ta sonet tekoče signiran (s plavo številko 24), brez vsakega sledu, da bi bil v že prej izvršeno štetje kakorkoli kes-

neje pridodan in dodatno ustavljen. Nastalo je torej to štetje v tisti dobi, ko je bila „zapuščina Prešernova“ pri Levstiku, ker po 8. VIII. 1877. in pred 4. XII. 1887.

Preden pa je nam neznani signator rokopise s plavim signiral, jih je uredil po gotovem principu: in sicer očitnoda — kakor je iz primerjanja povzeti — po Bleiweisovi objavi Prešernove zapuščine v Letopisu Matice Slovenske za leto 1875.; iz česar sledi, da je bil neznani avtor tiste plave signature literarno izobražen mož. Uredil je namreč v Prešernovi zapuščini vse rokopise po istih treh skupinah ter v vsaki izmed njih po isti zaporednosti kakor Bleiweis l. 1875. Najpoprej je namreč zbral vse slovenske pesmi: *a)* z bohoričico, ter potem *b)* z gajico; tem pa je pridodal povsem pravilno še na koncu obadva Kastelčeva prepisa Prešernovih sonetov („Blo Mojzesu“ & „Je od vesel'ga časa“) — *v gajici!* Nató sledé nemški soneti Prešernovi v isti zaporednosti kakor jih ima Bleiweis v svoji objavi l. 1875.; a na koncu pa, izvoljenemu: načelu povsem dosledno, najpoprej še nemški, z *lastno roko Prešernovo* pisani epitaľ Korytku, ter za njim s tujo roko prepisana nemška elegija Prešernova „Dem Andenken des M. Zhóp“, v čemer je bil pri urejanju bolj dosleden od Bleiweisa, ki je ta rokopis uvrstil povsem samovoljno kot nekako izjemo pod skupino „Nekatere pesmi družih“. In ravnotakó je naš neznanec uredil tudi III. skupino povsem po Bleiweisovi objavi: najprej „pesmi družih“ avtorjev v isti zaporednosti záse, za njimi pa „dopise“, vse prav takó kakor Bleiweis l. 1875.; — le da je Levičnikovo pismo prestavil na 41., Gajevo Korytku pa za Bleiweisovi pismi na 54. mesto, ter da je Vrazova pisma uredil kronološko, vštevši tudi pismo Kastelcu ddto. 10. VI. 1837., ki ga je Bleiweis izpustil (45—50). Za Vrazovimi je vplel na 51. mesto Kastelčevo pismo Prešernu, ki ga Bleiweis ni omenil v svoji objavi. Slednjič pa je postavil še tri kose (55—57), ki jih je Bleiweis zamolčal, a so bili navzlic temu še v zborniku, na konec; prav dosledno takó na konec kakor že v poprejšnjih odstavkih enake, v objavi Bleiweisovi l. 1875. navedene rokopise.

In od teh 57 signiranih „števil“ so ob smrti Levstikovi našli in ugotovili, da manjkajo tri: 1., 5., 22., — brez sledu, kam so izginile.

Pa se mi je tu primerilo, da mi je l. 1903. Emil Gutmann, ki je takrat bival v Gorici, izročil nekaj Čopovih in Prešernovih rokopisov: znano nepopolno zbirko pisem Čopovih „a—m“ in pa 8 lastnoročno Prešernovih kosov, ter mi povedal, da so vsi ti manuskripti iz posmrtno ostaline Levstikove. In našel sem, glej, tam med rokopisi Prešernovimi tudi začetni kos, fragment „Parisine“, ki je imel v desnem zgornjem

voglu plavo št. 5. V objavi teh, pri Gutmannu najdenih rokopisov sem v Zborniku Matice Slovenske V. (1903.) nameraval ta fragment izpustiti; a uklonil sem se nasvetu takratnega urednika L. Pintarja, ki je potem tekstu sam pridejal (na str. 131.) pod črto opombo: „Tega fragmenta nadaljevanje, ki se začinja z verzom ‚Sromaka v škalo trehne znak‘, konča pa z verzom ‚Dovoli on mu proshne te‘, se nahaja **pod št. 6 in 7** one rokopisne ostaline, ki je sedaj last g. Bamberga.“ Takó je torej že L. Pintar l. 1903. opozoril na to dopolnitev. Ni bil torej Levstik izgubil iz Prešernove zapuščine te številke 5., ampak le založil jo je bil v svojem „Gradivu za Prešerna“, kjer jo je naknadno, po izročitvi z dné 4. XII. 1887., še z drugimi, od drugod izvirajočimi rokopisi Prešernovimi našel pri podrobnejšem pregledovanju E. Gutmann, ki jo je potem o Božiču l. 1904. sam osebno vrnil Pintarju v zapuščino Prešernovo. Zató danes tista, po smrti Levstikovi pogrešana številka 5: tam ne manjka več.

Primerilo pa se mi je nadalje, da sem dné 10. XI. 1915. srečal v arhivu Ljubljanskega magistrata (kot nekak kuriozum na steni v steklu obešen) nemški lastnoročni rokopis Prešernov: „Resignazion“, — s plavo številko 22 v zgorajem desnem voglu lista. Odkod ga je dobil arhiv? In našel sem tam v debelen: zapisniku, ki ima z arhivarja Aškercu roko naslov in letnico: „Predmeti za bodoči mestni muzej (1909.)“ vpisano z isto roko opombo pod točko 26.): „Nemški prevod Mickiewiczovega soneta ‚Die Resignation‘. Prevod Prešernov. Prilepljen na steklu — Kupil župan od nekega dijaka.“¹⁰ In doznal sem nadalje, da izvira ta nakup iz zapuščine prof. Ivana Vrhovca, znanega zgodovinarja († 19. IX. 1902. v Ljubljani).¹¹

Izvor je torej izpričan. A ne pa vir in način pridobitve. Ali je Vrhovcu dal ta rokopis Levstik sam? Ker je štet s plavo številko 22., in ker ga ob smrti Levstikovi ni bilo več v zborniku Prešernove zapuščine, je moral preiti v Vrhovčeve rokó za Levstikovih živih dni: med 10. XI. 1877. in 16. XI. 1887., t. j. med Ernestininim pismom in Levstikovim smrtnim dnevom. Profesor Vrhovec pa je za teh dni res

¹⁰ Bil je takrat župan ljubljanski Ivan Hribar. (Anton Aškerc † v Ljubljani 10. VI. 1912.)

¹¹ Potrdil mi je to njegov sin g. Alfonz Vrhovec, ki je bil sam, takrat še dijak, ponudil (po posredovanju sošofca A. Kozinca) ta Prešernov rokopis, takó v steklu kakor je še dandanes, za 20 K v nakup arhivarju Aškercu. Pripovedoval mi je tudi, da je sam našel ta rokopis v očetovi zapuščini, v zaboju med drugimi papirji; da pa ne vé, odkod ga je dobil oče.

754 Dr. AVGUST ŽIGON: KORYTKOVA POGODBA Z BLAZNIKOM.

služboval v Ljubljani, od 16. IX. 1881. do 22. IX. 1886.,¹² in res občeval, kakor mi pripoveduje g. dr. Jos. Starè, osebno z Levstikom. Globlje stvári ne moremo do dna. Bila pa je to že izredna prijaznost, če je Levstik odstopil komu tisti rokopis. A da ga je odstopil, ga je pač k temu moglo nagniti le dejstvo, da je bila Prešernova „Resignazion“, kakor kaže gori podana tabela, dvakrat zaporedoma v zapuščini Prešernovi, in sicer pod šte. 21. in 22. V svojem „Gradivu za Prešerna“ ga omenja Levstik, kakor da bi bil v „zapuščini“ le v enem izvodu: „Vrha tega se nahaja v cenzurnem sešitki¹³ in v rokopisnej ostalini Prešernovi.“ Ali je pisal to Levstik torej po podaritvi rokopisa profesorju Vrhovcu? Želeti bi bilo, da bi mestni magistrat ljubljanski odstopil ta rokopis, znanstvu ter spominu Levstikovemu in Prešernovemu na ljubo, spet v „Prešernovo zapuščino“ licejski knjižnici v Ljubljani.

Preostane nam pa še pogrešana številka 1.! Kateri rokopis Prešernov in sploh kaj je bila ta številka? Iz podanega tabelarnega pregleda bi se na prvi videz sicer zdelo, da je številki 1. v plavem štetju odgovarjala številka 1. v objavi Bleiweisovi, — ter da je bila tista sedaj izgubljena šte. 1. torej „Pešem od sidanja zerkve na Shmarni gori“. A temu ni takó. Dognali smo že, da Levstik tega rokopisa ni videl v izvorniku nikoli, ampak da ga je poznal le iz prepisa Arkovega. Saj ga je, kakor s pismi dognano, podarila že l. 1876. na Dunaju Ernestina drju. Pogazhniku, a ta pa 22. XI. 1877. prof. T. Zupanu, ki ga je poslej skrbno hranil v svojih rokah do dandanes. Ob času tistega signiranja Prešernove zapuščine s plavim štetjem 1—57 za Levstikove posesti torej tega rokopisa sploh ni moglo biti več v zborniku. In res, — rokopis g. prof. msgr T. Zupana nima ne plave številke 1., ter sploh ne nikake signature, kakor sta jo imela poslej spet najdena rokopisa 5. in 22.! Morala je torej šte. 1. v tistem plavem štetju 1.—57. biti neki drugi rokopis. A kateri? Ne iz primerjanja z objavo Bleiweisovo v Letopisu M. Sl. 1875., ne iz Levstikovih opomb v njegovem „Gradivu za Prešerna“ nam nikakor ni mogoče dognati, kaj bi bil ta rokopis Prešernov. Iz mesta, kjer je bil v zapuščini uvrščen kot šte. 1., bi se dalo sklepati le, da je moral biti to lastnoročen rokopis Prešernov neke slovenske pesmi njegove — v bohoričici. A katere? Bleiweis jih našteva le šest takih; izmed teh šest so danes v zborniku še štiri, ker „Pešem od sidanja“ in pa „Tri shelje“ ne več. A o teh dveh smo

¹² Perušek R., Ivan Vrhovec. (Jahresb. d. I. St.-Gymn. Laibach, str. 21/27.)

¹³ Takó nazivlje Levstik cenzurni rokopis „Poezij“ Prešernovih, ki ga hrani muzej v Ljubljani.

dognali, da sta šle svojo drugo in drugačno pot. In če bi bile štev. 1. pa vendarle „Tri shelje“? Stale bi potem na 5. mestu: med „Sdravizo“ in „Parisino“! Torej ugovarja tudi to taki možnosti! Ni povsemtem-takem torej druge domneve, kakor da je morala ta številka biti rokopis kake pesmi, ki jo je Bleiweis med slovenskimi zamolčal, kakor je zamolčal med nemškimi Korytkov epitaf; ali pa da je bil ta rokopis duplikat kake take pesmi, ki jo je Bleiweis sicer navedel, a brez označbe, da jo ima zapuščina dvakrat, — torej kakor ob „Sdravici“, ki jo našteva Bleiweis le enkrat pod štev. 6., dasi je v zapuščini v dveh rokopisih (4 a in 4 b). V tabelarnem pregledu bi torej moral biti med Bleiweisovimi številkami 1. in 2. pravzaprav odmor, prazna vrsta: „neznan rokopis, izgubljen, — odgovarjajoč številki 1. v plavem štetju“.

Toliko o „izgubi“ torej tistih treh signiranih rokopisov štev. 1., 5. in 22. iz Prešernove zapuščine.

Kakor pa nima rokopis „Pesmi od sidanja“ na Okroglem še tiste plave in sploh nikake signature, pravtako nima plave in sploh nikake signature pa tudi ne naše „Korytkovo pismo Blazniku z dné 15. XII. 1838.“ In ta fakt se z vsemi našimi dosedanjimi ugotovitvami in izvajanjem povsem ujema! Priča nam ta fakt, da tega „pisma“ ni bilo, kakor ne „Pesmi od sidanja“, ob času postanka plave signacije v Levstikovih rokah. Potrdilo nam je torej ta fakt tudi še od nove strani, da je Ernestina odsiranih tisto „Korytkovo pismo“ iz zbornika že prej, že tam na Dunaju, — ter ga imela torej v tisti izločeni deseterici pri sebi tam v Mariboru.

In potem? Iz Maribora se je Ernestina preselila v Ljubljano l. 1879., ker se je stric Martin, ko mu je bil Pajk odpovedal službo, po kratki službi v Celovcu nastanil v Ljubljani. „Am 8. Februar 1879 kam ich um 9½ Uhr Abends in Laibach an. Am Bahnhofs begrüßte mich zuerst Klein, dann der Onkel. — Als wir zum ‚Kaiserwirt‘ kamen, befand sich auf einmal Levstik neben mir und begrüßte mich auf das freundlichste...“ Tako poroča Ernestina sama v istih svojih „Erinnerungen an Levstik“ In ostala je poslej do svoje smrti (3. XII. 1917.) v Ljubljani, ter se, kakor vemo, po prigovarjanju svojega strica Martina 27. IV. 1879., neke nedelje, seznanila s Cimpermanom. Določiti nam je torej mogoče, da je Ernestina posodila „Korytkovo pismo“ in pa „Tri shelje“ Cimpermanu med 27. IV. 1879. in 20. III. 1882., ko je ta že ponudil Levcu obadva rokopisa v objavo. Vendar pa je mogoče že kar od vsega kraja sklepati, da nam bo datum iskati bliže dnevu Cimpermanove ponudbe, ker v svojih večnih stiskah ni imel

48*

*nunda nekoliko milejša — ker domnevo tudi to izjavljane niso
gl. opazno sta 7.4,*

navade Cimperman bogvekakó dolgo hraniti „za bregom“ takih stvari, ampak je silil ž njimi takoj v objavo. Ko je bil n. pr. prejel po smrti Razlagovi († 5. VI. 1880.) 23 pisem Razlagovih, ki mu jih je za novo leto 1881. „podarila v spomin — dné 31. decembra 1880. l. Ernestina Jelovšek“, je Cimperman že 18. VII. 1881. stavil Levcu prvo ponudbo za njih objavo. In ko je bil 29. XI. 1881. umrl Bleiweis, je Cimperman že koj začetkom l. 1882. poslal 12 izbranih pisem njegovih Levcu, ki mu jih 14. II. 1882. že vrača v predelavo predgovora. In če takoj po odklonitvi Bleiweisovih pisem ponuja že 20. III. 1882. Cimperman Levcu „Korytkovo pismo“ in Prešernove „Tri shelje“, moramo domnevati, da je oboje prejel od Ernestine šele istega leta, — morda spet za novo leto, kakor lansko leto Razlagova pisma.

Takó smo pri zadnjem mejniku, ki se dá tu dandanes doseči, in ki ne bomo mogli preko njega, dokler ne najdemo — novih dokumentov o stvari. Glavno vprašanje te razprave pa je že tudi z dosedanjimi dospelo do svojega odgovora. In to je bil pravzaprav edini cilj!

PASTUŠKIN:

ROMAR.

Odkar si šla od mene, brez miru
vse od postaje romam do postaje,
vse najine posečam svete kraje,
ki sva po njih ljubila kdaj se tu.

Po vseh še vonj je cvetnega prahu,
ki ga ljubezni žarka roža daje —
naj v gore, v sela grem, naj v tihe gaje
sedevat sredi mehkega mahu.

Kako to romanje je slast in muka,
če roma človek sam! Dveh treba, dveh,
da sama slast se pod nebo razuka!

Še posvetiva — pridi! — v krajih teh
božjih poti za sina in za vnuka
v teh vsega blagra polnih mladih dneh.

